МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Виконав: студент 2 курсу, групи 7.D1.25
спеціальності D1 Облік і оподаткування,
освітньої програми облік і аудит
_____ Г.Є. Красан _____
Керівник_____ к.е.н., доцент Сьомченко В.В.
Рецензент_____ к.е.н., доцент Саєнко О.Р.

ЗАПОРІЖЖЯ – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність D1 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Зав. кафедрою _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2026 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Красану Глібу Євгеновичу

1. Тема роботи: Обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
керівник роботи Сьомченко Вікторія Вікторівна, к.е.н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 18 березня 2026 року № 475-с.

2. Строк подання студентом роботи 20 листопада 2026 року

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та фінансової звітності установи.

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства; проаналізувати організацію бухгалтерського обліку та облікове забезпечення формування інформації для оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» й обґрунтувати напрями їх удосконалення; здійснити комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення його оцінки..

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 32 табл., 21 рис.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Сьомченко В.В. доцент	05.08.2026 р.	05.08.2026 р.
2	Сьомченко В.В. доцент	09.09.2026 р.	09.09.2026 р.
3	Сьомченко В.В. доцент	03.10.2026 р.	03.10.2026 р.

7. Дата видачі завдання: 01 червня 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2026	виконано
2.	Написання вступу	липень 2026	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2026	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2026	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2026	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2026	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2026	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	листопад 2026	виконано

Студент _____ Г.Є. Красан
(підпис)

Керівник роботи _____ В.В. Сьомченко
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 148 с., 32 табл., 21 рис., 85 літературних джерел.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ, АГРАРНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних положень, дослідження організації бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО», проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства, а також розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення його оцінки.

Об’єктом дослідження є процес формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: метод теоретичного узагальнення, наукової абстракції, системного підходу, аналізу і синтезу, порівняння, групування, економіко-статистичні методи, метод відносних і середніх величин, табличний, графічний, логічний методи, метод причинно-наслідкових зв’язків та метод моделювання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану аграрного підприємства.

Найбільш вагомими результатами дослідження є:

– запропоновано розглядати фінансовий стан підприємства як комплексну економічну характеристику його фінансово-господарської діяльності, що відображає ефективність використання активів і капіталу, рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості, визначає здатність підприємства забезпечувати безперервність діяльності й досягати стратегічних цілей розвитку;

– запропоновано трактувати обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану як інтегровану систему формування, узагальнення та аналізу інформації, що забезпечує об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства й інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень;

– удосконалено організацію бухгалтерського обліку в частині формування інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану шляхом деталізації аналітичного обліку виробничих витрат за сільськогосподарськими культурами та виробничими полями, а також дебіторської й кредиторської заборгованості за строками її виникнення та погашення, що сприяє підвищенню аналітичності облікової інформації та ефективності контролю за розрахунками;

– удосконалено алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, який передбачає послідовне поєднання етапів формування інформаційної бази, комплексної оцінки фінансових показників, виявлення причин їх відхилення, прийняття управлінських рішень і контролю результатів їх реалізації, що забезпечує системність аналітичного процесу та підвищує обґрунтованість управлінських рішень;

– набуло подальшого розвитку методичне забезпечення інформаційної підтримки оцінки фінансового стану підприємства шляхом розроблення внутрішньої управлінської форми «Звіт про показники фінансового стану підприємства», що сприяє оперативному моніторингу фінансових показників та підвищенню ефективності управлінських рішень.

SUMMARY

Qualifying work contains: 148 p., 32 tab., 21 fig., 85 references.

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT, FINANCIAL CONDITION, ACCOUNTING, ECONOMIC ANALYSIS, FINANCIAL STATEMENTS, LIQUIDITY, SOLVENCY, FINANCIAL STABILITY, BUSINESS ACTIVITY, INFORMATION SUPPORT, MANAGEMENT DECISIONS, AGRICULTURAL ENTERPRISE

The purpose of the qualification thesis is to deepen the theoretical foundations, investigate the organization of accounting and analytical support for the assessment of the financial condition of Bakai-Agro LLC, conduct a comprehensive analysis of the enterprise's financial condition, and develop practical recommendations for improving its accounting and analytical support.

The object of the research is the process of forming accounting and analytical support for assessing the financial condition of an agricultural enterprise.

To achieve the research objective, a set of general scientific and special research methods was applied, including theoretical generalization, scientific abstraction, systems approach, analysis and synthesis, comparison, grouping, economic and statistical methods, methods of relative and average values, tabular and graphical methods, logical method, cause-and-effect analysis, and modeling.

The scientific novelty of the obtained results lies in the development of theoretical provisions and practical recommendations for improving the accounting and analytical support for assessing the financial condition of an agricultural enterprise.

The most significant research results are as follows:

– it is proposed to consider the financial condition of an enterprise as a comprehensive economic characteristic of its financial and business activities,

reflecting the efficiency of asset and capital utilization, the level of liquidity, solvency, financial stability, business activity, and profitability, as well as the enterprise's ability to ensure business continuity and achieve its strategic development goals;

– it is proposed to interpret accounting and analytical support for assessing the financial condition as an integrated system for generating, summarizing, and analyzing information that ensures an objective assessment of the enterprise's financial condition and provides information support for managerial decision-making;

– the organization of accounting has been improved in terms of forming information support for assessing the financial condition through the detailed analytical accounting of production costs by agricultural crops and production fields, as well as accounts receivable and accounts payable according to their maturity, which enhances the analytical value of accounting information and the effectiveness of settlement control;

– the algorithm of accounting and analytical support for assessing the financial condition has been improved by introducing a consistent sequence of stages involving the formation of the information base, comprehensive assessment of financial indicators, identification of deviations, managerial decision-making, and control over implementation results, thus ensuring a systematic analytical process and improving the validity of managerial decisions;

– the methodological support for information provision in assessing the financial condition has been further developed through the introduction of an internal management reporting form entitled «Report on the Enterprise's Financial Condition Indicators», which facilitates operational monitoring of key financial indicators and improves the effectiveness of managerial decision-making.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
РЕФЕРАТ
SUMMARY
ВСТУП……. 10
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА
1.1 Економічна сутність фінансового стану підприємства та його значення в системі управління…….. 17
1.2 Теоретико-методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства……... 31
1.3 Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства……... 42
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства……..…..... 51
2.2 Організація бухгалтерського обліку як інформаційної основи оцінки фінансового стану підприємства…….. 60
2.3 Облікове забезпечення формування показників фінансової звітності для оцінки фінансового стану підприємства…….……. 71
2.4 Напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку з метою підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства……. 80
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ОЦІНКИ НА ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

3.1 Методичні засади аналізу фінансового стану підприємства…… 97
3.2 Аналіз фінансового стану підприємства…… 108
3.3 Напрями удосконалення аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства……...…... 127
ВИСНОВКИ……..…. 133
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ……..... 139
ДОДАТОК А Баланс ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023 р…… 149
ДОДАТОК Б Баланс ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2024 р…….…… 151
ДОДАТОК В Баланс ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2025 р…….…… 153

ВСТУП

В умовах сучасних економічних трансформацій, цифровізації бізнес-процесів, нестабільності зовнішнього середовища та зростання вимог до ефективності управління підприємствами особливої актуальності набуває забезпечення своєчасної та об’єктивної оцінки їх фінансового стану. Саме фінансовий стан є одним із найважливіших інтегральних показників діяльності суб’єкта господарювання, який відображає рівень його ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості, здатності виконувати свої фінансові зобов’язання та забезпечувати подальший розвиток. Результати оцінки фінансового стану використовуються керівництвом підприємства для прийняття управлінських рішень, визначення перспектив розвитку, формування фінансової політики, а також зовнішніми користувачами інформації – інвесторами, кредиторами, органами державної влади, постачальниками та іншими заінтересованими сторонами.

Для аграрних підприємств проблема забезпечення належного фінансового стану набуває ще більшої актуальності. Їх діяльність характеризується сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, значною тривалістю виробничого циклу, коливанням ринкових цін на сільськогосподарську продукцію, високим рівнем виробничих ризиків та потребою у значних обсягах оборотного капіталу. За таких умов своєчасне отримання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства стає необхідною передумовою забезпечення його фінансової стійкості, підтримання платоспроможності, ефективного використання ресурсів і підвищення конкурентоспроможності.

Водночас ефективність оцінки фінансового стану значною мірою залежить від якості обліково-аналітичного забезпечення. Саме бухгалтерський облік формує інформаційну основу для проведення економічного аналізу, а результати аналітичної обробки даних дозволяють своєчасно виявляти

негативні тенденції, визначати причини їх виникнення, прогнозувати подальший розвиток підприємства та обґрунтовувати управлінські рішення. У сучасних умовах господарювання обліково-аналітичне забезпечення вже не обмежується формуванням фінансової звітності, а розглядається як інтегрована інформаційна система, що забезпечує комплексний моніторинг фінансового стану підприємства та підтримує процес прийняття ефективних управлінських рішень.

Теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства, організації бухгалтерського обліку, економічного аналізу та формування обліково-аналітичного забезпечення досліджували численні вітчизняні й зарубіжні науковці. Значний внесок у розвиток теорії та методики фінансового аналізу зробили українські вчені: Бутинець Ф. Ф., Білик М. Д., Голов С. Ф., Загородній А. Г., Жук В. М., Кіндрацька Г. І., Лахтіонова Л. А., Лень В. С., Мних Є. В., Поддєрьогін А. М., Пушкар М. С., Сопко В. В., Савицька Г. В., Цал-Цалко Ю. С. та інші. У їхніх працях розкрито економічну сутність фінансового стану підприємства, методичні підходи до його оцінки, особливості формування інформаційної бази аналізу, роль бухгалтерського обліку та фінансової звітності у забезпеченні управління підприємством.

Суттєвий внесок у розвиток сучасних концепцій фінансового менеджменту та оцінки фінансового стану здійснили й зарубіжні науковці, серед яких Brealey R. A., Myers S. C., Allen F., Brigham E. F., Houston J. F., Damodaran A., Helfert E. A., Higgins R. C., Ross S. A., Westerfield R. W., Jaffe J. F. та інші. У їхніх дослідженнях значну увагу приділено питанням управління капіталом, оцінки фінансових ризиків, формування вартості бізнесу, прогнозування грошових потоків, забезпечення фінансової рівноваги та стратегічного розвитку підприємства.

Незважаючи на вагомий науковий доробок зазначених учених, окремі питання залишаються недостатньо розробленими та потребують подальшого вдосконалення. Насамперед це стосується інтеграції бухгалтерського обліку й економічного аналізу в єдину систему інформаційного забезпечення оцінки

фінансового стану підприємства, удосконалення організації аналітичного обліку для формування якісної інформаційної бази, розроблення сучасних внутрішніх інструментів аналітичної підтримки управління, а також удосконалення алгоритму обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану з урахуванням сучасних умов господарювання та специфіки діяльності аграрних підприємств.

Необхідність подальшого розвитку теоретичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, адаптованих до особливостей функціонування ТОВ «БАКАЙ-АГРО», зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, визначили її мету, завдання та логіку дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних положень, дослідження організації бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО», проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства, а також розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення його оцінки.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі визначено такі завдання:

– дослідити економічну сутність фінансового стану підприємства та визначити його місце в системі управління;

– узагальнити теоретико-методичні підходи до формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства;

– дослідити нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства;

– дослідити організацію бухгалтерського обліку як інформаційної основи оцінки фінансового стану підприємства;

– проаналізувати облікове забезпечення формування показників фінансової звітності для оцінки фінансового стану підприємства;

– обґрунтувати напрями удосконалення організації бухгалтерського

обліку з метою підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства;

– дослідити методичні засади аналізу фінансового стану підприємства;

– провести комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»;

– розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень.

Об’єктом дослідження є процес формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організації бухгалтерського обліку, економічного аналізу та формування інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечили досягнення поставленої мети та виконання визначених завдань. Метод теоретичного узагальнення, наукової абстракції та системного підходу застосовано під час дослідження економічної сутності фінансового стану підприємства, обліково-аналітичного забезпечення та узагальнення наукових підходів до їх визначення. Методи аналізу і синтезу використано при дослідженні організації бухгалтерського обліку, формуванні інформаційного забезпечення та оцінці фінансового стану підприємства. Порівняльний метод застосовано для зіставлення наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених, а також для аналізу динаміки показників фінансового стану підприємства. Метод групування використано при систематизації факторів впливу на фінансовий стан, класифікації показників фінансового аналізу та узагальненні результатів дослідження. Економіко-статистичні методи, зокрема метод відносних і середніх величин, застосовано під час аналізу фінансової звітності підприємства, розрахунку показників ліквідності,

платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Табличний і графічний методи використано для наочного представлення результатів дослідження, їх систематизації та узагальнення. Логічний метод, метод причинно-наслідкових зв'язків і метод моделювання використано під час розроблення пропозицій щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку, алгоритму обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства та внутрішньої управлінської звітності.

Інформаційну базу дослідження становили Конституція України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, нормативно-правові акти Міністерства фінансів України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань бухгалтерського обліку, економічного аналізу та оцінки фінансового стану підприємств, статистичні матеріали, фінансова звітність, дані бухгалтерського обліку, внутрішня документація ТОВ «БАКАЙ-АГРО», а також результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану аграрного підприємства.

Найбільш вагомими результатами дослідження є:

– удосконалено науковий підхід до визначення поняття «фінансовий стан підприємства», який, на відміну від існуючих, розглядає його як комплексну економічну характеристику результатів фінансово-господарської діяльності, що формується під впливом ефективності використання активів, капіталу та фінансових ресурсів, відображає рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості й грошових потоків та визначає здатність підприємства забезпечувати

безперервність діяльності й досягати стратегічних цілей розвитку;

– удосконалено трактування обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства як інтегрованої системи збору, реєстрації, накопичення, узагальнення, аналізу та інтерпретації економічної інформації, що забезпечує формування об’єктивної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень;

– удосконалено організацію бухгалтерського обліку в частині формування інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства шляхом деталізації аналітичного обліку виробничих витрат за сільськогосподарськими культурами та виробничими полями, а також побудови системи аналітичного обліку дебіторської і кредиторської заборгованості за строками її виникнення та погашення;

– удосконалено алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, який передбачає послідовне поєднання процесів формування інформаційної бази, комплексної оцінки фінансових показників, виявлення причин відхилення від нормативних значень, прийняття управлінських рішень та контролю результатів їх реалізації;

– набули подальшого розвитку методичні підходи до інформаційної підтримки оцінки фінансового стану шляхом розроблення внутрішньої управлінської форми «Звіт про показники фінансового стану підприємства» та структурно-логічної моделі її формування, що забезпечує оперативний моніторинг фінансового стану підприємства та підвищує якість інформаційного забезпечення управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» з метою вдосконалення організації бухгалтерського обліку, підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану, удосконалення аналітичної роботи, посилення внутрішнього контролю та підвищення ефективності управлінських рішень.

Основні положення та результати кваліфікаційної роботи доповідалися

й обговорювалися на науково-практичних конференціях, а також знайшли відображення у наукових публікаціях автора.

За результатами дослідження опубліковано тези на тему «Обліково-аналітичне забезпечення фінансової стійкості аграрних підприємств в умовах економічної нестабільності». (у Збірнику матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції «Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи» 9-10.10.2026р., м. Одеса), тези «Цифрові інформаційні системи в обліково-аналітичному забезпеченні оцінки фінансового стану аграрного підприємства» (у Збірнику матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічний менеджмент агропродовольчої сфери в умовах глобалізації економіки: безпека, інновації, лідерство» 30.09.2026р., м. Полтава), а також статтю у кафедральному збірнику статей молодих вчених «Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства», м. Запоріжжя, ЗНУ, 2026) на тему «Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства»

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає у поглибленні наукових підходів до визначення економічної сутності фінансового стану підприємства та обліково-аналітичного забезпечення його оцінки, розвитку методичних положень щодо формування інформаційної бази аналізу та удосконалення теоретичних засад інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків. Кваліфікаційна робота містить 148 сторінок, 32 таблиці, 21 рисунок, перелік джерел із 85 найменувань та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансового стану підприємства та його значення в системі управління

У сучасних умовах розвитку економіки України, що характеризуються високим рівнем конкуренції, нестабільністю зовнішнього середовища, цифровою трансформацією бізнес-процесів та інтеграцією до світового економічного простору, особливого значення набуває забезпечення ефективного управління фінансовою діяльністю суб’єктів господарювання. Одним із найважливіших інструментів такого управління є оцінка фінансового стану підприємства, яка дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції, визначати фінансові можливості підприємства, оцінювати рівень його конкурентоспроможності та приймати обґрунтовані управлінські рішення [1].

Фінансовий стан підприємства є комплексною економічною категорією, що відображає результати господарської діяльності, ефективність використання майна, достатність фінансових ресурсів, рівень платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості підприємства. Саме фінансовий стан характеризує здатність підприємства здійснювати безперервну господарську діяльність, виконувати свої фінансові зобов’язання перед державою, кредиторами, інвесторами, працівниками та іншими учасниками економічних відносин [2].

В умовах сучасної ринкової економіки інформація про фінансовий стан є необхідною не лише для внутрішнього менеджменту підприємства, а й для широкого кола зовнішніх користувачів, серед яких інвестори, кредитні установи, постачальники, органи державної влади, аудитори та потенційні

партнери. Саме тому питання теоретичного обґрунтування сутності фінансового стану підприємства та визначення його місця у системі управління підприємством залишаються актуальними як для науковців, так і для практиків.

Поняття фінансового стану підприємства формувалося поступово разом із розвитком бухгалтерського обліку, фінансової звітності та економічного аналізу. Перші елементи оцінки фінансового стану виникли ще в період становлення подвійного бухгалтерського запису, основи якого були закладені наприкінці XV століття. Саме поява систематизованого бухгалтерського обліку створила передумови для оцінювання фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання та ефективності використання їхнього майна [3].

У XVII–XVIII століттях розвиток торгівлі, банківської системи та акціонерних товариств зумовив необхідність визначення фінансової надійності підприємств. Основна увага приділялася оцінці платоспроможності суб'єктів господарювання, своєчасності виконання ними боргових зобов'язань та достатності власного капіталу для продовження діяльності.

Із розвитком промислового виробництва у XIX столітті фінансовий аналіз поступово почав виокремлюватися як самостійний напрям економічних досліджень. Зростання масштабів виробництва, збільшення кількості інвесторів та кредиторів вимагало створення методичних підходів до комплексної оцінки фінансового стану підприємств. Саме в цей період почали активно використовуватися показники ліквідності, фінансової незалежності, рентабельності та оборотності активів.

У першій половині XX століття відбулося становлення системи фінансових коефіцієнтів, які й сьогодні використовуються для оцінювання фінансового стану підприємств. Значний внесок у розвиток методології фінансового аналізу зробили зарубіжні науковці, які обґрунтували необхідність комплексного використання показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості та ділової активності

для оцінювання ефективності функціонування підприємства [4].

Після здобуття Україною незалежності розвиток економічної науки супроводжувався активним формуванням національної методології бухгалтерського обліку та фінансового аналізу. Запровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, гармонізація вітчизняного законодавства з Міжнародними стандартами фінансової звітності, реформування системи фінансової звітності та впровадження сучасних інформаційних технологій сприяли розширенню наукових підходів до трактування сутності фінансового стану підприємства.

На сучасному етапі фінансовий стан підприємства розглядається не лише як характеристика його поточної платоспроможності чи фінансової стійкості. Більшість науковців визначають його як інтегральний показник ефективності функціонування підприємства, що відображає рівень забезпеченості фінансовими ресурсами, здатність генерувати прибуток, підтримувати фінансову рівновагу, своєчасно виконувати свої зобов’язання та забезпечувати сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

У сучасних умовах господарювання суттєво зростає роль цифрових технологій у формуванні інформаційної бази оцінки фінансового стану підприємства. Автоматизація бухгалтерського обліку, використання сучасних інформаційно-аналітичних систем, цифровізація фінансової звітності та застосування інструментів бізнес-аналітики значно підвищують оперативність, достовірність і якість інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень [5].

Зважаючи на різноманітність підходів до трактування поняття «фінансовий стан підприємства», доцільним є дослідження поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців щодо визначення його економічної сутності. Це дозволить визначити спільні та відмінні риси існуючих наукових підходів, а також сформувати узагальнене бачення змісту цієї економічної категорії.

Поглиблене дослідження економічної сутності фінансового стану

підприємства потребує аналізу наукових підходів до його визначення. Незважаючи на спільність основної ідеї, вітчизняні науковці акцентують увагу на різних складових фінансового стану, розглядаючи його як результат взаємодії фінансових ресурсів, ефективності господарської діяльності, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та інших показників діяльності підприємства. З метою систематизації існуючих підходів доцільно узагальнити найбільш поширені визначення поняття «фінансовий стан підприємства», що наведені у працях провідних українських учених (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи вітчизняних науковців до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор	Характеристика визначення
Савицька Г.В. [65]	Фінансовий стан характеризує забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, ефективність їх використання, здатність своєчасно виконувати фінансові зобов'язання та забезпечувати стабільний розвиток.
Поддєрьогін А.М. [58]	Розглядає фінансовий стан як результат взаємодії всіх елементів фінансових відносин підприємства, що відображає його платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість.
Білик М.Д. [6]	Визначає фінансовий стан як систему показників, що характеризують наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.
Бутинець Ф.Ф. [8]	Підкреслює взаємозв'язок між бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю та оцінкою фінансового стану підприємства.
Загородній А.Г. [15]	Розглядає фінансовий стан як економічну категорію, що характеризує рівень забезпеченості підприємства капіталом, його фінансову незалежність та здатність до самофінансування.
Лахтіонова Л.А. [27]	Основну увагу приділяє ліквідності, платоспроможності та фінансовій стійкості як ключовим характеристикам фінансового стану підприємства.
Кіндрацька Г.І. [19]	Визначає фінансовий стан як результат ефективності управління активами, капіталом та фінансовими потоками підприємства.
Мних Є.В. [40]	Розглядає фінансовий стан як інтегральний показник результативності фінансово-господарської діяльності підприємства.
Сопко В.В. [67]	Підкреслює інформаційну роль бухгалтерського обліку у формуванні показників, необхідних для оцінки фінансового стану підприємства.
Цал-Цалко Ю.С. [71]	Визначає фінансовий стан як сукупність взаємопов'язаних характеристик, що відображають фінансові можливості підприємства, рівень його розвитку та перспективи функціонування.

Джерело: узагальнено автором на основі праць зазначених учених.

Проведений аналіз в таблиці 1.1 свідчить, що серед українських науковців відсутній єдиний підхід до визначення поняття «фінансовий стан підприємства». Це пояснюється багатогранністю даної економічної категорії та різними напрямами наукових досліджень. Так, окремі автори акцентують увагу на забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами та ефективності їх використання, інші – на рівні ліквідності, платоспроможності чи фінансової стійкості, тоді як частина дослідників розглядає фінансовий стан як інтегральну характеристику результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Особливу увагу слід звернути на праці Бутинця Ф.Ф. та Сопка В.В., які наголошують на визначальній ролі бухгалтерського обліку у формуванні інформаційної бази оцінки фінансового стану. Саме ця позиція є надзвичайно важливою для даного дослідження. Без якісно організованої системи бухгалтерського обліку неможливо забезпечити достовірність показників фінансової звітності, а відтак і об’єктивність результатів фінансового аналізу.

Водночас аналіз праць Савицької Г.В., Поддєрьогіна А.М., Лахтіонової Л.А., Мниха Є.В. та інших учених дозволяє зробити висновок, що сучасне трактування фінансового стану значно ширше за традиційне розуміння платоспроможності підприємства. Воно охоплює практично всі напрями фінансової діяльності підприємства, включаючи структуру капіталу, ефективність використання активів, фінансову незалежність, прибутковість, ділову активність та здатність підприємства до сталого розвитку.

Отже, узагальнення поглядів українських учених дає підстави стверджувати, що фінансовий стан підприємства доцільно розглядати як комплексну характеристику його фінансових можливостей, яка формується під впливом результатів господарської діяльності та відображає здатність підприємства забезпечувати ефективне використання фінансових ресурсів, підтримувати ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість і створювати передумови для подальшого економічного розвитку.

Поряд із вітчизняними науковими дослідженнями вагомий внесок у

розвиток теорії оцінки фінансового стану підприємства зробили зарубіжні вчені. На відміну від української наукової школи, яка значною мірою орієнтована на оцінювання ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, зарубіжні дослідники розглядають фінансовий стан як основу забезпечення довгострокового розвитку підприємства, максимізації вартості бізнесу та підвищення добробуту його власників. Значна увага приділяється питанням ефективного управління капіталом, інвестиційної привабливості, фінансових ризиків, формування грошових потоків та забезпечення фінансової рівноваги підприємства.

З метою порівняння існуючих наукових підходів доцільно узагальнити трактування поняття фінансового стану підприємства, що наведені у працях провідних зарубіжних учених (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Підходи зарубіжних науковців до визначення поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор	Характеристика підходу
Brigham E.F., Houston J.F. [81]	Фінансовий стан підприємства визначається його здатністю ефективно управляти активами, капіталом і грошовими потоками, забезпечуючи довгострокове зростання вартості підприємства.
Ross S.A., Westerfield R.W., Jaffe J.F. [85]	Фінансовий стан розглядається як результат ефективного фінансового менеджменту, який забезпечує оптимальне співвідношення між ризиком і прибутковістю.
Brealey R.A., Myers S.C., Allen F. [80]	Основною характеристикою фінансового стану є здатність підприємства створювати додану вартість для власників, підтримувати фінансову рівновагу та забезпечувати сталий розвиток.
Higgins R.C. [84]	Фінансовий стан підприємства характеризується можливістю підтримувати стале економічне зростання без втрати фінансової стабільності та надмірного залучення позикового капіталу.
Damodaran A. [82]	Фінансовий стан визначається ефективністю управління активами, структурою капіталу, ризиками та здатністю підприємства генерувати майбутні грошові потоки.
Helfert E.A. [83]	Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії фінансових результатів, ефективності використання ресурсів та якості управлінських рішень, що забезпечують фінансову стійкість і конкурентоспроможність підприємства.

Джерело: узагальнено автором на основі праць зазначених учених.

Аналіз наукових підходів зарубіжних дослідників свідчить, що вони розглядають фінансовий стан підприємства значно ширше, ніж сукупність

окремих фінансових показників. Науковці Brigham E.F. та Houston J.F. пов’язують фінансовий стан із результативністю управління фінансовими ресурсами та забезпеченням довгострокового розвитку підприємства. При цьому ключовою метою фінансового менеджменту вони визначають максимізацію вартості підприємства для його власників.

На думку Ross S.A., Westerfield R.W. та Jaffe J.F., оцінювання фінансового стану повинно здійснюватися комплексно, враховуючи взаємозв’язок між прибутковістю діяльності, рівнем фінансових ризиків, структурою капіталу та ефективністю використання активів. Такий підхід орієнтований насамперед на прийняття стратегічних управлінських рішень.

Значний внесок у розвиток сучасної концепції фінансового менеджменту зробили Brealey R.A., Myers S.C. та Allen F., які розглядають фінансовий стан підприємства через призму створення вартості бізнесу. На їхню думку, ефективність діяльності підприємства визначається не лише величиною отриманого прибутку, а й здатністю підприємства забезпечувати стабільне зростання ринкової вартості та інвестиційної привабливості.

Особливої уваги заслуговує підхід Damodaran A., який акцентує увагу на взаємозв’язку фінансового стану підприємства із системою управління ризиками. Учений зазначає, що фінансова стійкість підприємства значною мірою залежить від оптимальної структури капіталу, ефективного управління активами та прогнозування майбутніх грошових потоків.

Таким чином, зарубіжні дослідники розглядають фінансовий стан підприємства як комплексну характеристику ефективності фінансового менеджменту, яка визначає можливість забезпечення довгострокового розвитку підприємства, підтримання його конкурентоспроможності, створення вартості для власників та мінімізації фінансових ризиків.

Порівняння поглядів українських і зарубіжних учених дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на відмінності у наукових підходах, обидві наукові школи визнають фінансовий стан інтегральною характеристикою діяльності підприємства. Водночас українські дослідники переважно концентрують

увагу на інформаційному забезпеченні оцінки фінансового стану, ролі бухгалтерського обліку та фінансової звітності, тоді як зарубіжні науковці більше уваги приділяють питанням стратегічного фінансового менеджменту, управління ризиками, вартості бізнесу та інвестиційної привабливості.

З метою більш наочного відображення особливостей вітчизняної та зарубіжної наукових шкіл доцільно здійснити їх порівняльну характеристику за основними критеріями дослідження, що представлено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Порівняльна характеристика підходів української та зарубіжної наукових шкіл до визначення сутності фінансового стану підприємства

Критерій порівняння	Українська наукова школа	Зарубіжна наукова школа
Основна мета оцінювання	Визначення рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності	Забезпечення довгострокового зростання вартості підприємства
Інформаційна база	Дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності	Фінансова звітність, ринкова інформація, прогнозні показники, грошові потоки
Основні показники	Ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність	Вартість підприємства, рентабельність капіталу, ризики, грошові потоки, економічна додана вартість
Основний об’єкт дослідження	Поточний фінансовий стан підприємства	Поточний та перспективний фінансовий розвиток
Головний користувач інформації	Керівництво, кредитори, державні органи	Власники, інвестори, фінансові установи, менеджмент
Управлінська спрямованість	Контроль фінансової стабільності підприємства	Підвищення ринкової вартості та інвестиційної привабливості підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Дані таблиці 1.3 свідчать, що підходи української та зарубіжної наукових шкіл не є взаємовиключними, а, навпаки, взаємодоповнюють один одного. Якщо українські дослідники більше уваги приділяють методичним аспектам оцінювання фінансового стану та ролі бухгалтерського обліку у формуванні інформаційної бази аналізу, то зарубіжні вчені акцентують увагу на стратегічних цілях розвитку підприємства, ефективності фінансового

менеджменту, створенні вартості бізнесу та управлінні фінансовими ризиками.

У сучасних умовах господарювання оцінка фінансового стану підприємства повинна поєднувати переваги обох наукових підходів. З одного боку, вона має ґрунтуватися на достовірній інформації бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а з іншого – враховувати перспективи розвитку підприємства, його інвестиційну привабливість, фінансові ризики та здатність створювати економічну цінність для власників і інших заінтересованих сторін.

На основі проведеного аналізу наукових підходів можна зробити висновок, що існуючі трактування поняття «фінансовий стан підприємства» відображають окремі його аспекти, однак жодне з них повною мірою не охоплює всі складові цієї багатогранної економічної категорії. Це обумовлює необхідність формування узагальненого авторського підходу до визначення сутності фінансового стану підприємства.

На нашу думку, фінансовий стан підприємства доцільно визначати як комплексну економічну характеристику результатів його фінансово-господарської діяльності, що формується під впливом ефективності використання активів, капіталу та фінансових ресурсів, відображає рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості й грошових потоків та визначає здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов’язання, забезпечувати безперервність діяльності, адаптуватися до змін зовнішнього середовища й досягати стратегічних цілей розвитку.

Запропоноване визначення, на відміну від існуючих наукових підходів, поєднує інформаційний, обліковий, аналітичний та управлінський аспекти оцінювання фінансового стану підприємства. Такий підхід найбільшою мірою відповідає тематиці даного дослідження, оскільки акцентує увагу на взаємозв’язку бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень.

З метою кращого розуміння змісту фінансового стану підприємства

доцільно розглянути його основні структурні складові, взаємозв'язок яких визначає загальний рівень фінансової стабільності та ефективності функціонування суб'єкта господарювання. Узагальнену характеристику таких складових наведено на рисунку 1.1.

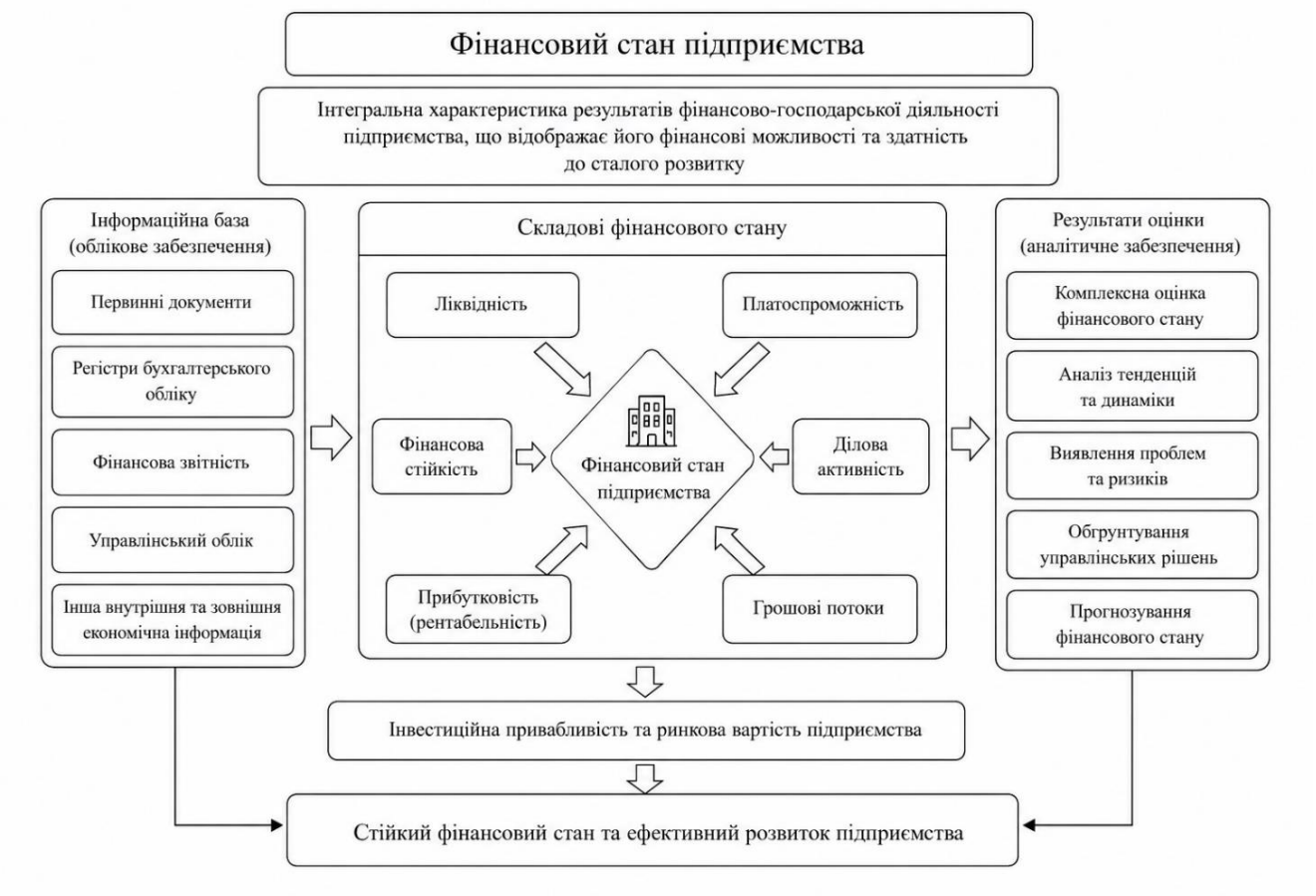

Рисунок 1.1 – Структурні складові фінансового стану підприємства

Рисунок 1.1 наочно демонструє, що фінансовий стан підприємства формується під впливом сукупності взаємопов'язаних елементів, кожен із яких характеризує окремий аспект фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. При цьому жоден із зазначених показників не може повною мірою відобразити реальний фінансовий стан підприємства окремо, оскільки лише їх комплексне дослідження дає можливість сформувати об'єктивне уявлення про рівень фінансової стабільності, ефективність використання ресурсів та перспективи подальшого розвитку підприємства.

Однією з найважливіших складових фінансового стану підприємства є ліквідність, яка характеризує здатність суб'єкта господарювання своєчасно погашати поточні зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Високий рівень ліквідності свідчить про достатній обсяг найбільш мобільних активів для забезпечення безперервності операційної діяльності та своєчасного виконання фінансових зобов'язань. Водночас надмірно високий рівень ліквідності також не завжди є позитивним явищем, оскільки може свідчити про неефективне використання оборотного капіталу або накопичення надлишкових запасів і грошових коштів [57].

Невід'ємною характеристикою фінансового стану підприємства виступає платоспроможність, яка відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами, постачальниками, працівниками та державою у визначені терміни. На відміну від ліквідності, яка переважно характеризує короткостроковий період, платоспроможність має більш широкий зміст і визначає фінансові можливості підприємства як у коротко-, так і в довгостроковій перспективі [61].

Важливим показником фінансового стану є фінансова стійкість, що характеризує рівень фінансової незалежності підприємства, оптимальність структури капіталу та забезпеченість власними фінансовими ресурсами. Саме фінансова стійкість визначає здатність підприємства функціонувати в умовах економічної нестабільності, мінімізувати вплив зовнішніх ризиків та забезпечувати стабільність виробничо-господарської діяльності. Високий рівень фінансової стійкості позитивно впливає на кредитоспроможність підприємства, його інвестиційну привабливість та конкурентні позиції на ринку. Не менш важливу роль відіграє ділова активність підприємства, яка характеризує ефективність використання майна, швидкість обороту активів, запасів, дебіторської заборгованості та капіталу. Саме показники ділової активності дозволяють оцінити інтенсивність використання наявних ресурсів та визначити рівень ефективності організації господарської діяльності. Зростання оборотності активів, як правило, свідчить про підвищення

ефективності управління підприємством та раціональне використання його економічного потенціалу [61].

Однією із ключових характеристик фінансового стану підприємства є прибутковість (рентабельність), яка відображає здатність підприємства отримувати фінансовий результат від здійснення господарської діяльності. Саме показники рентабельності характеризують ефективність використання активів, власного капіталу, виробничих ресурсів та понесених витрат. Зростання рівня прибутковості свідчить про підвищення конкурентоспроможності підприємства, його фінансової стійкості та можливостей щодо самофінансування подальшого розвитку.

Важливою складовою сучасної оцінки фінансового стану виступають грошові потоки підприємства, які забезпечують безперервність фінансово-господарської діяльності та характеризують реальні надходження і вибуття грошових коштів. Саме аналіз грошових потоків дозволяє визначити платіжні можливості підприємства, оцінити якість отриманого фінансового результату та своєчасно виявити потенційні ризики виникнення дефіциту ліквідних коштів. У сучасній економічній практиці показники руху грошових коштів дедалі частіше використовуються поряд із традиційними коефіцієнтами фінансового аналізу. Сукупний вплив зазначених складових визначає рівень інвестиційної привабливості підприємства, який характеризує його здатність залучати інвестиційні ресурси, розширювати масштаби діяльності та забезпечувати зростання ринкової вартості бізнесу. Для потенційних інвесторів, кредиторів та інших зовнішніх користувачів саме комплексна оцінка фінансового стану виступає основою прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень [57].

Таким чином, фінансовий стан підприємства є складною багатоаспектною економічною категорією, яка формується під впливом численних взаємопов’язаних факторів та характеризує результати фінансово-господарської діяльності підприємства у певний момент часу. Його об’єктивне оцінювання можливе лише за умови комплексного дослідження ліквідності,

платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості, грошових потоків та інших показників, що забезпечують формування повної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень.

Незважаючи на те, що фінансовий стан підприємства характеризується системою кількісних і якісних показників, його формування не є випадковим процесом. На рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості впливає значна кількість факторів, які мають різну природу виникнення та ступінь впливу. Одні з них формуються безпосередньо в процесі господарської діяльності підприємства і можуть регулюватися його керівництвом, тоді як інші обумовлені зовнішнім економічним середовищем і практично не піддаються впливу з боку суб'єкта господарювання. З огляду на це важливим є систематизація факторів, що визначають фінансовий стан підприємства, яка наведена на рисунку 1.2.

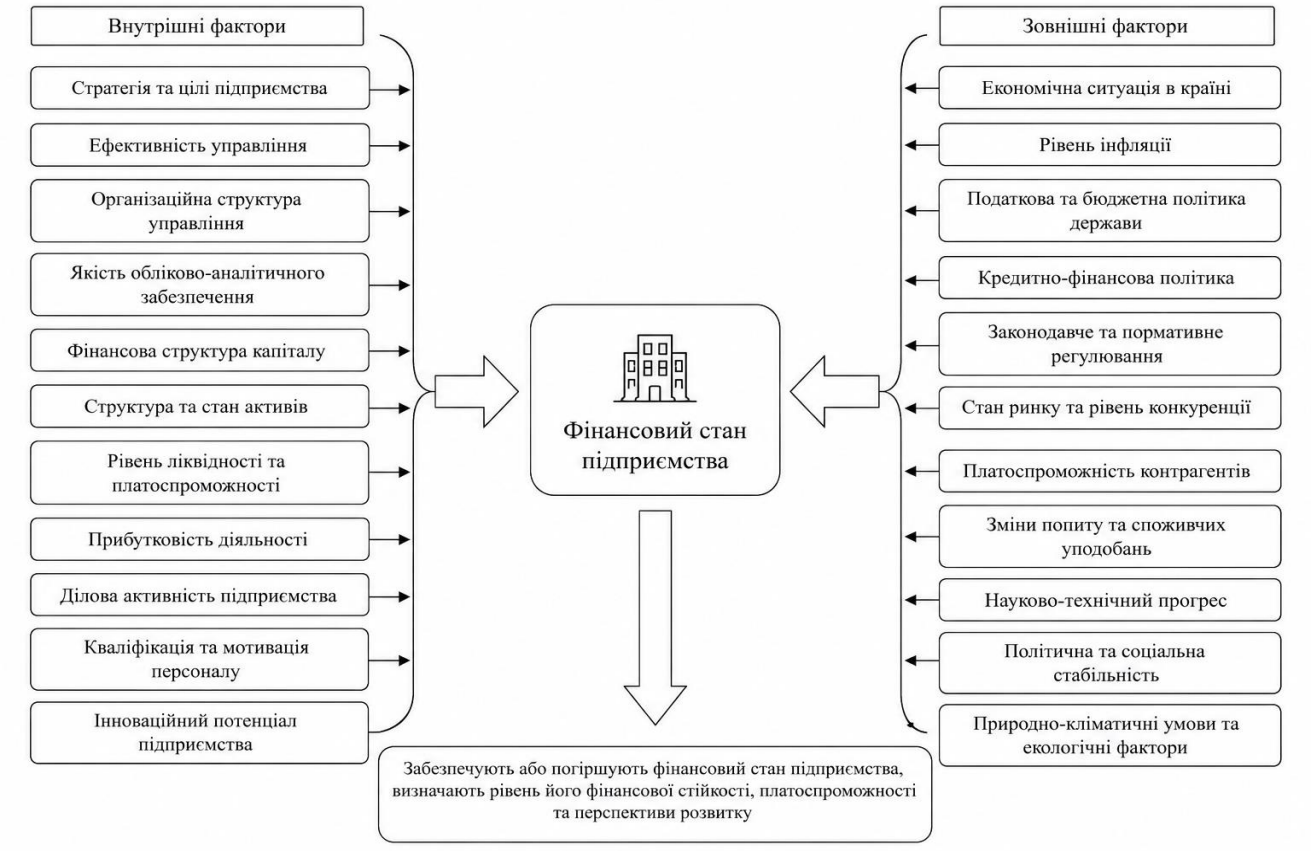

Рисунок 1.2 – Фактори впливу на фінансовий стан підприємства (зовнішні та внутрішні)

Дані рисунка 1.2 свідчать, що фінансовий стан підприємства формується під комплексним впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, які перебувають у тісному взаємозв'язку між собою. При цьому саме внутрішні фактори визначають ефективність використання економічного потенціалу підприємства та безпосередньо залежать від якості управлінських рішень.

До найважливіших внутрішніх факторів належать ефективність системи управління, структура активів і капіталу, якість організації бухгалтерського обліку, рівень прибутковості діяльності, ліквідність, ділова активність, кадровий потенціал та інноваційний розвиток підприємства. Саме ці фактори є керованими, тому підприємство має можливість оперативно впливати на їх зміну шляхом удосконалення організації виробництва, фінансового менеджменту, обліково-аналітичного забезпечення та системи внутрішнього контролю.

Разом із тим суттєвий вплив на фінансовий стан здійснюють зовнішні фактори, які практично не контролюються підприємством. До них належать макроекономічна ситуація в країні, рівень інфляції, державна податкова та кредитно-грошова політика, зміни законодавства, стан конкурентного середовища, платоспроможність контрагентів, науково-технічний прогрес, політична стабільність, а також природно-кліматичні та інші фактори. Їх дія може як створювати додаткові можливості для розвитку підприємства, так і суттєво погіршувати результати його фінансово-господарської діяльності [31].

Важливо зазначити, що в сучасних умовах господарювання вплив окремих факторів значно посилюється внаслідок високої мінливості зовнішнього середовища. Для українських підприємств особливої актуальності набувають інфляційні процеси, зміни податкового законодавства, нестабільність фінансових ринків, військові ризики, трансформація логістичних ланцюгів та цифровізація економіки. За таких умов забезпечення належного рівня фінансового стану можливе лише за умови своєчасного виявлення факторів ризику, їх комплексної оцінки та оперативного реагування з боку керівництва підприємства.

Отже, фінансовий стан підприємства є результатом одночасного впливу великої кількості взаємопов’язаних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Їх систематичний моніторинг, своєчасна оцінка та врахування під час прийняття управлінських рішень створюють необхідні передумови для забезпечення фінансової стійкості, підтримання платоспроможності, підвищення конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства.

Отже, дослідження теоретичних засад фінансового стану підприємства дозволило встановити, що він є однією з ключових економічних категорій, яка комплексно характеризує результати фінансово-господарської діяльності суб’єкта господарювання та його можливості щодо забезпечення стабільного функціонування і подальшого розвитку. Проведене узагальнення наукових підходів дало змогу сформувати цілісне уявлення про сутність фінансового стану, визначити його основні складові та систематизувати фактори, що впливають на його формування. Це створює теоретичне підґрунтя для подальшого дослідження особливостей обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, яке буде розглянуто в наступному підрозділі.

1.2 Теоретико-методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства

В умовах сучасної економіки ефективне функціонування підприємства значною мірою залежить від якості інформації, яка використовується для прийняття управлінських рішень. Керівництво підприємства щоденно стикається з необхідністю оцінювання результатів господарської діяльності, визначення рівня фінансової стійкості, виявлення можливих ризиків та пошуку шляхів підвищення ефективності використання ресурсів. Прийняття

обґрунтованих управлінських рішень можливе лише за умови наявності своєчасної, достовірної та повної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства. Саме тому важливого значення набуває система обліково-аналітичного забезпечення, яка формує інформаційну основу для оцінки фінансового стану підприємства.

Поняття обліково-аналітичного забезпечення є одним із ключових у сучасній економічній науці, оскільки поєднує процеси бухгалтерського обліку, економічного аналізу та інформаційного забезпечення управління підприємством. Незважаючи на широке використання цього терміна у наукових дослідженнях, серед учених досі не сформовано єдиного підходу до його трактування. Одні автори розглядають обліково-аналітичне забезпечення як систему інформаційного забезпечення управління, інші — як сукупність взаємопов’язаних елементів бухгалтерського обліку та економічного аналізу, а окремі науковці визначають його як процес формування, обробки, узагальнення й використання інформації для прийняття управлінських рішень.

Передусім слід зазначити, що поняття «обліково-аналітичне забезпечення» сформувалося порівняно недавно і є результатом розвитку бухгалтерського обліку, економічного аналізу та інформаційних технологій. Сучасні науковці розглядають його не лише як сукупність облікових та аналітичних процедур, а як цілісну систему, що забезпечує інформаційну підтримку процесу управління підприємством. Залежно від мети дослідження окремі автори акцентують увагу на різних складових цієї системи, що зумовлює існування різноманітних наукових підходів до її визначення [33].

Для їх узагальнення доцільно розглянути трактування поняття «обліково-аналітичне забезпечення», запропоновані вітчизняними науковцями (табл. 1.4).

Дані таблиці 1.4 свідчать, що, незважаючи на певні відмінності у трактуванні поняття «обліково-аналітичне забезпечення», більшість науковців розглядають його як цілісну інформаційну систему, що забезпечує процес управління підприємством.

Таблиця 1.4 – Наукові підходи до визначення сутності обліково-аналітичного забезпечення

Автор	Визначення	Основний акцент
Голов С.Ф. [11]	Обліково-аналітичне забезпечення є системою формування та використання інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень.	Інформаційне забезпечення управління
Жук В.М. [14]	Обліково-аналітичне забезпечення являє собою взаємопов'язану сукупність бухгалтерського обліку, аналізу та контролю, спрямовану на інформаційну підтримку управління підприємством.	Інтеграція обліку, аналізу та контролю
Кіндрацька Г.І. [19]	Обліково-аналітичне забезпечення забезпечує формування якісної інформаційної бази для оцінювання результатів діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень.	Формування інформаційної бази
Лень В.С. [28]	Обліково-аналітичне забезпечення розглядається як процес збору, накопичення, обробки та узагальнення економічної інформації для потреб управління.	Обробка економічної інформації
Пушкар М.С. [62]	Обліково-аналітичне забезпечення є комплексною інформаційною системою, що забезпечує взаємозв'язок між обліком, аналізом і процесом управління підприємством.	Комплексна інформаційна система
Сопко В.В. [68]	Обліково-аналітичне забезпечення спрямоване на своєчасне отримання достовірної інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень.	Достовірність та своєчасність інформації

Джерело: узагальнено автором

При цьому основна увага приділяється не окремим складовим бухгалтерського обліку чи економічного аналізу, а їх взаємодії, результатом якої є формування інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Так, Голов С.Ф. та Сопко В.В. основний акцент роблять на інформаційному забезпеченні управління підприємством, наголошуючи на необхідності формування своєчасної та достовірної інформації. На їхню думку, саме якість інформаційного забезпечення визначає ефективність управлінських рішень та результативність діяльності підприємства.

Жук В.М. і Пушкар М.С. розглядають обліково-аналітичне забезпечення більш комплексно, підкреслюючи нерозривний взаємозв'язок бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю. Такий підхід

відображає сучасну концепцію управління підприємством, відповідно до якої жоден із зазначених елементів не може функціонувати ізольовано.

Науковий підхід Кіндрацької Г.І. ґрунтується на визначенні ролі обліково-аналітичного забезпечення як основи формування інформаційної бази для оцінювання діяльності підприємства. Водночас Лень В.С. акцентує увагу на процесному підході, розглядаючи його як безперервний процес збору, обробки, накопичення та узагальнення економічної інформації.

Таким чином, результати аналізу наукових підходів дозволяють зробити висновок, що обліково-аналітичне забезпечення є значно ширшим поняттям, ніж бухгалтерський облік або економічний аналіз окремо. Воно охоплює всі етапи роботи з економічною інформацією – від її виникнення у первинних документах до використання результатів аналізу під час прийняття управлінських рішень.

На нашу думку, обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства доцільно визначати як інтегровану систему збору, реєстрації, накопичення, узагальнення, аналізу та інтерпретації економічної інформації, що формується на основі даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності та інших інформаційних джерел і забезпечує об’єктивну оцінку фінансового стану підприємства, виявлення тенденцій його розвитку та інформаційне забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Запропоноване визначення враховує специфіку теми дослідження, оскільки акцентує увагу не лише на процесі формування інформації, а й на її практичному використанні для оцінювання фінансового стану підприємства. Саме тому обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як невід’ємний елемент системи управління, який поєднує функції бухгалтерського обліку, фінансової звітності, економічного аналізу та інформаційної підтримки управлінських рішень.

Незалежно від особливостей діяльності підприємства обліково-аналітичне забезпечення являє собою безперервний процес формування, накопичення, обробки та використання інформації. Його головною метою є

перетворення значного обсягу первинних даних у корисну інформацію, яка дозволяє об’єктивно оцінити фінансовий стан підприємства та визначити напрями підвищення ефективності його діяльності. При цьому кожний елемент системи виконує власну функцію, однак лише їх взаємодія забезпечує отримання достовірних результатів аналізу.

Важливою особливістю обліково-аналітичного забезпечення є його послідовність. Спочатку господарські операції фіксуються у первинних документах, після чого відображаються в системі бухгалтерського обліку. На основі облікових даних формується фінансова звітність, яка є основним інформаційним джерелом для проведення економічного аналізу. Узагальнення результатів аналізу дає можливість оцінити фінансовий стан підприємства та сформувати інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [79].

Для кращого розуміння взаємозв’язку між окремими складовими обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства доцільно розглянути їх послідовність у вигляді схеми (рис. 1.3).

Дані рисунка 1.3 свідчать, що обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства являє собою послідовний та взаємопов’язаний процес, у межах якого кожний наступний етап ґрунтується на результатах попереднього. Формування інформації розпочинається з моменту здійснення господарських операцій, які документально оформлюються відповідно до вимог чинного законодавства та стають підставою для їх відображення в системі бухгалтерського обліку.

Наступним етапом є накопичення та систематизація інформації в облікових регістрах, що забезпечує узагальнення даних про господарську діяльність підприємства. На основі цих даних формується фінансова звітність, яка містить інформацію про майновий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі. Саме фінансова звітність є основним джерелом інформації для проведення економічного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Рисунок 1.3 – Схема обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства

Економічний аналіз дає можливість не лише визначити фактичний рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової

активності та прибутковості, а й виявити тенденції розвитку підприємства, встановити причини зміни окремих фінансових показників та оцінити можливі перспективи його подальшого розвитку. Отримані результати використовуються керівництвом підприємства під час прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності та забезпечення стабільного фінансового стану [66].

Особливістю представленої схеми є наявність зворотного зв'язку між прийнятими управлінськими рішеннями та подальшою господарською діяльністю підприємства. Це свідчить про циклічний характер функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення, у якій результати управлінських рішень впливають на здійснення нових господарських операцій, а отже, започатковують новий цикл формування та використання економічної інформації.

Отже, ефективність оцінки фінансового стану підприємства значною мірою залежить від якості функціонування всіх складових обліково-аналітичного забезпечення. Від повноти документального оформлення господарських операцій, правильності ведення бухгалтерського обліку, достовірності фінансової звітності та об'єктивності результатів економічного аналізу залежить якість інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень. Саме тому система обліково-аналітичного забезпечення повинна розглядатися як єдиний інформаційний механізм, здатний забезпечити користувачів необхідними даними для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства [72].

Ефективність функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення безпосередньо залежить від інформаційних ресурсів, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства. Чим повнішою, достовірнішою та своєчаснішою є інформаційна база, тим об'єктивнішими будуть результати економічного аналізу та прийняті на їх основі управлінські рішення. При цьому для формування комплексної оцінки фінансового стану використовуються не лише дані бухгалтерського обліку та

фінансової звітності, а й інші джерела інформації, що доповнюють та уточнюють результати аналізу. Узагальнену характеристику основних інформаційних джерел оцінки фінансового стану підприємства наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Інформаційні джерела оцінки фінансового стану підприємства

Інформаційне джерело	Характеристика інформації	Значення для оцінки фінансового стану
Первинні документи	Містять відомості про здійснення господарських операцій	Забезпечують достовірність та документальне підтвердження облікової інформації
Облікові регістри	Узагальнюють інформацію за рахунками бухгалтерського обліку	Використовуються для систематизації облікових даних і складання фінансової звітності
Фінансова звітність	Відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства	Є основним джерелом для розрахунку фінансових показників і проведення комплексного аналізу
Статистична звітність	Містить інформацію про окремі напрями діяльності підприємства	Доповнює фінансові показники під час оцінювання діяльності підприємства
Управлінська інформація	Оперативні, планові та прогнозні показники діяльності	Дає можливість оцінити причини змін фінансових результатів та прогнозувати розвиток підприємства
Зовнішня економічна інформація	Дані про стан ринку, інфляцію, валютний курс, діяльність конкурентів, макроекономічні показники	Дозволяє врахувати вплив зовнішнього середовища на фінансовий стан підприємства
Нормативно-правові акти	Законодавчі та нормативні документи, що регулюють ведення обліку та складання звітності	Забезпечують єдині вимоги до формування та використання інформації

Джерело: узагальнено автором

Дані таблиці 1.5 свідчать, що оцінка фінансового стану підприємства ґрунтується на використанні різноманітних інформаційних джерел, кожне з яких виконує власну функцію у процесі формування аналітичної інформації. Водночас жодне з них не може забезпечити повну характеристику діяльності підприємства окремо, тому лише їх комплексне використання дає можливість сформувати об’єктивне уявлення про фінансовий стан суб’єкта

господарювання.

Початковою ланкою інформаційного забезпечення виступають первинні документи, які підтверджують факти здійснення господарських операцій. Саме вони забезпечують законність і достовірність інформації, що надалі відображається у бухгалтерському обліку. Наступним етапом є узагальнення інформації в облікових регістрах, які слугують основою для складання фінансової звітності [77].

Провідне місце серед інформаційних джерел належить фінансовій звітності, оскільки саме вона містить узагальнені дані про фінансовий стан, результати діяльності, структуру активів і капіталу, обсяг зобов'язань та рух грошових коштів підприємства. На її основі здійснюється розрахунок більшості показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Саме тому фінансова звітність є основним інформаційним джерелом при проведенні оцінки фінансового стану підприємства [74].

Разом із тим достовірність результатів аналізу значною мірою залежить від використання додаткових джерел інформації. Статистична звітність, управлінські дані, інформація про стан ринку та нормативно-правове забезпечення дозволяють врахувати особливості функціонування підприємства, вплив зовнішнього середовища та перспективи його розвитку. Поєднання внутрішньої та зовнішньої інформації забезпечує більш повну оцінку фінансового стану та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Таким чином, інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства являє собою комплекс взаємопов'язаних джерел інформації, які формують єдину інформаційну базу для проведення економічного аналізу. Однак ефективність використання цієї інформації залежить не лише від її повноти, а й від відповідності певним якісним характеристикам. Саме тому важливого значення набувають вимоги, яким повинна відповідати інформація, що використовується для оцінки фінансового стану підприємства [78].

Якість оцінки фінансового стану підприємства визначається не лише

повнотою інформаційної бази, а й характеристиками самої інформації, що використовується в процесі аналізу. Використання недостовірних, неповних або несвоєчасних даних може призвести до неправильного визначення фінансового стану підприємства та прийняття неефективних управлінських рішень. Саме тому інформація, яка формується в системі обліково-аналітичного забезпечення, повинна відповідати низці якісних вимог. Ці вимоги визначають корисність інформації для проведення економічного аналізу та прийняття управлінських рішень.

Рисунок 1.4 – Якісні характеристики інформації для оцінки фінансового стану підприємства

Перш за все інформація повинна бути достовірною, тобто об'єктивно відображати фактичний стан господарської діяльності підприємства без викривлень і помилок. Не менш важливою є її повнота, яка передбачає

охоплення всіх господарських процесів і показників, необхідних для проведення комплексної оцінки фінансового стану.

Однією з основних вимог є своєчасність інформації. Дані, що надходять із запізненням, значною мірою втрачають свою практичну цінність, оскільки не дозволяють оперативно реагувати на зміни у фінансово-господарській діяльності підприємства. Водночас інформація повинна бути зрозумілою для користувачів, що забезпечує правильне її тлумачення та використання під час прийняття управлінських рішень [76].

Важливого значення набуває також зіставність інформації, яка забезпечує можливість порівняння показників за різні звітні періоди, між окремими підприємствами або із середньогалузевими значеннями. Не менш важливою є релевантність інформації, тобто її здатність впливати на процес прийняття управлінських рішень шляхом відображення найбільш суттєвих аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що система обліково-аналітичного забезпечення повинна формувати інформацію, яка є достовірною, повною, своєчасною, зрозумілою, релевантною та зіставною. Лише за таких умов результати оцінки фінансового стану підприємства будуть об’єктивними та можуть використовуватися як надійна основа для розроблення управлінських рішень, спрямованих на забезпечення фінансової стійкості та підвищення ефективності діяльності підприємства.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як комплексну систему формування, обробки, узагальнення та використання економічної інформації, яка забезпечує інформаційну підтримку управління підприємством і створює необхідні передумови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Проведене дослідження теоретико-методичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства дає підстави стверджувати, що його ефективність визначається не окремими елементами бухгалтерського обліку чи економічного аналізу, а їх

комплексною взаємодією. Саме поєднання процесів документування господарських операцій, ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, проведення економічного аналізу та формування управлінських рішень забезпечує створення єдиного інформаційного середовища, необхідного для об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

Водночас функціонування такої системи неможливе без чіткого нормативно-правового регулювання, яке визначає порядок ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, проведення економічного аналізу та використання отриманої інформації. Саме тому в наступному підрозділі буде розглянуто нормативно-правові засади бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

1.3 Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства

В умовах сучасного розвитку економіки ефективне функціонування системи бухгалтерського обліку, формування достовірної фінансової звітності та проведення об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства неможливі без належного нормативно-правового регулювання. Саме нормативно-правова база визначає єдині принципи ведення бухгалтерського обліку, порядок документального оформлення господарських операцій, правила складання фінансової звітності, методичні засади оцінки активів і зобов’язань, а також формує інформаційну основу для здійснення економічного аналізу та прийняття управлінських рішень [70].

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється за багаторівневою системою, що охоплює законодавчі акти, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні

стандарти фінансової звітності (для окремих категорій підприємств), підзаконні нормативні документи Міністерства фінансів України, методичні рекомендації та внутрішні документи підприємства. Така система забезпечує єдність методологічних підходів до ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Особливе значення нормативно-правове забезпечення має саме для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки достовірність результатів аналізу безпосередньо залежить від якості інформації, сформованої відповідно до встановлених законодавством вимог. Дотримання нормативних положень забезпечує порівнянність фінансової інформації, її повноту, об’єктивність та прозорість, що є необхідною умовою прийняття ефективних управлінських рішень.

Зважаючи на це, доцільно розглянути систему основних нормативно-правових актів, що регулюють організацію бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, проведення економічного аналізу та оцінку фінансового стану підприємства (рис. 1.5).

Дані рисунка 1.5 свідчать, що нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства в Україні має багаторівневу структуру, у якій кожний наступний рівень конкретизує положення попереднього. Такий підхід забезпечує єдність методологічних засад ведення бухгалтерського обліку, формування фінансової звітності та здійснення оцінки фінансового стану підприємства незалежно від виду його економічної діяльності чи організаційно-правової форми.

Основу системи нормативного регулювання становить Конституція України, яка закріплює загальні правові засади здійснення господарської діяльності, гарантує право приватної власності та свободу підприємницької діяльності. На її положеннях ґрунтуються Цивільний кодекс України та Податковий кодекс України, що визначають правові, економічні та податкові

засади функціонування суб'єктів господарювання.

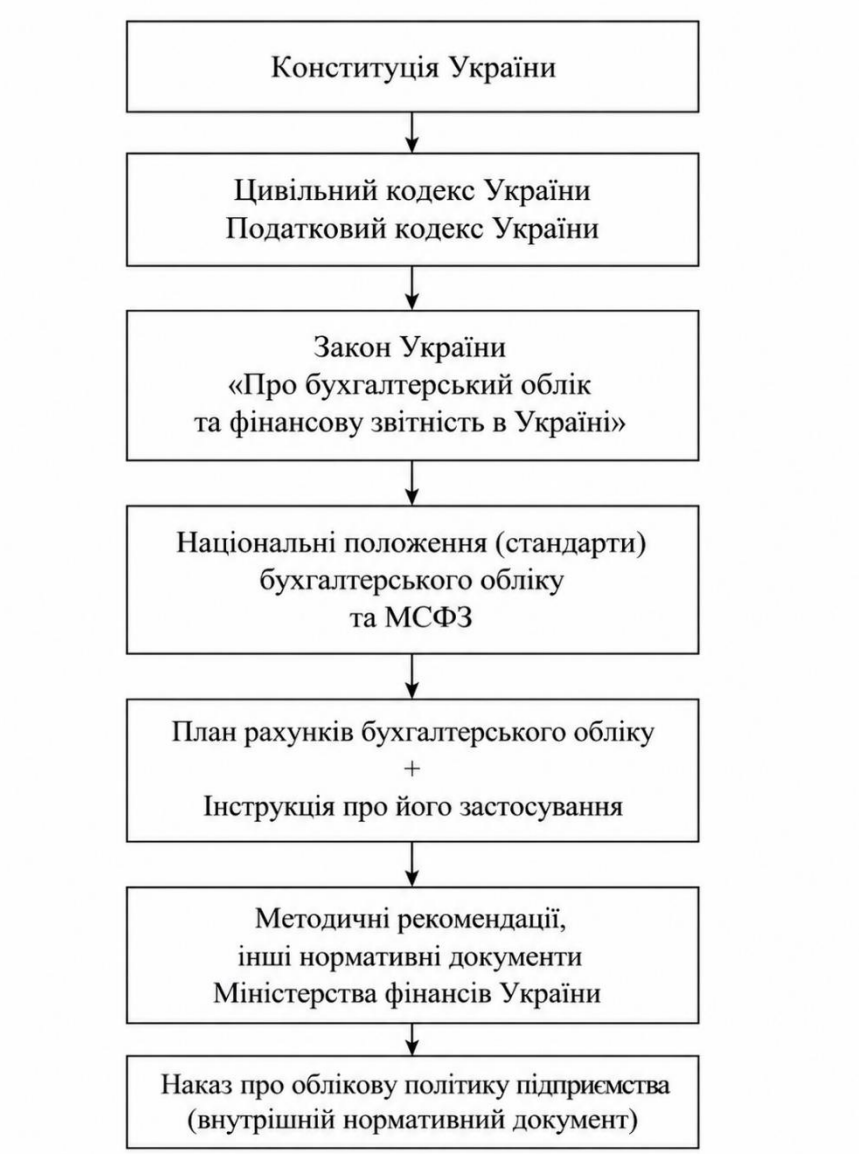

Рисунок 1.5 – Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства

Ключове місце в системі нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку займає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який встановлює правові засади організації бухгалтерського обліку, визначає принципи складання фінансової звітності та регламентує вимоги до формування інформації про фінансовий стан підприємства. Подальшу деталізацію положень Закону забезпечують

Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та, у визначених законодавством випадках, Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Практична реалізація вимог законодавства здійснюється за допомогою Плану рахунків бухгалтерського обліку, Інструкції про його застосування, методичних рекомендацій Міністерства фінансів України та внутрішніх нормативних документів підприємства, насамперед наказу про облікову політику. Саме сукупність зазначених нормативних документів забезпечує формування достовірної, повної, своєчасної та зіставної інформації, яка використовується для проведення аналізу й оцінки фінансового стану підприємства.

Таким чином, нормативно-правова база бухгалтерського обліку є цілісною взаємопов'язаною системою, що визначає єдині вимоги до формування фінансової інформації та забезпечує її якість. Саме тому для більш повного розуміння особливостей нормативного регулювання розглянемо більш детально основні нормативно-правові акти, які безпосередньо регламентують ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та проведення оцінки фінансового стану підприємства.

Конституція України є Основним Законом держави, який визначає засади функціонування правової системи України та встановлює основоположні принципи здійснення господарської діяльності. Конституцію України було прийнято Верховною Радою України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [22]. Її норми мають найвищу юридичну силу, а всі інші нормативно-правові акти приймаються на її основі. Для бухгалтерського обліку та оцінки фінансового стану підприємства важливе значення мають положення Конституції, які гарантують право приватної власності, свободу підприємницької діяльності, захист конкуренції та рівність суб'єктів господарювання перед законом. Таким чином, Конституція України формує правову основу організації бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та оцінки фінансового стану підприємства.

Важливе значення для регулювання діяльності суб'єктів

господарювання має також Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року №435-IV. Кодекс визначає загальні правові засади майнових і договірних відносин, регламентує виникнення, зміну та припинення цивільних прав і обов'язків, що є основою здійснення господарських операцій [73]. Його положення забезпечують правове підґрунтя для відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з активами, зобов'язаннями, договорами та іншими об'єктами обліку, які впливають на фінансовий стан підприємства.

Наступним важливим нормативно-правовим актом, який впливає на організацію бухгалтерського обліку та оцінку фінансового стану підприємства, є Податковий кодекс України, затверджений Законом України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [56]. Податковий кодекс визначає правові засади функціонування податкової системи України, порядок адміністрування податків і зборів, а також права й обов'язки платників податків. Незважаючи на самостійність бухгалтерського та податкового обліку, між ними існує тісний взаємозв'язок, оскільки показники бухгалтерського обліку використовуються для визначення податкових зобов'язань, а податкові платежі впливають на фінансові результати діяльності підприємства. Особливе значення для оцінки фінансового стану мають положення Кодексу щодо оподаткування прибутку підприємств, податку на додану вартість та ведення податкового обліку. Отже, Податковий кодекс України забезпечує нормативні засади формування податкових зобов'язань, що безпосередньо впливають на показники фінансової звітності та фінансовий стан підприємства.

Центральне місце в системі нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні займає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», прийнятий Верховною Радою України 16 липня 1999 року № 996-XIV [60]. Закон визначає правові засади організації та ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, а також встановлює єдині методологічні принципи формування облікової інформації.

Відповідно до його положень бухгалтерський облік є обов'язковим для всіх підприємств незалежно від форми власності та виду діяльності. Закон визначає основні принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності, дотримання яких забезпечує формування достовірної, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Особливе значення для оцінки фінансового стану мають положення Закону щодо складу, змісту та порядку складання фінансової звітності, яка є основним інформаційним джерелом для проведення економічного аналізу, розрахунку показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємства. Крім того, Закон визначає відповідальність керівника за організацію бухгалтерського обліку, встановлює вимоги до первинних документів, облікових регістрів і документообігу, а також створює нормативне підґрунтя для застосування Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності. Отже, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є базовим нормативно-правовим актом, який забезпечує єдині методологічні засади ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та формування інформаційної бази для оцінки фінансового стану підприємства.

Наступним нормативним документом, який конкретизує положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73 [43]. Стандарт визначає мету, склад, принципи підготовки та вимоги до фінансової звітності підприємств, а також перелік її основних форм. Для оцінки фінансового стану підприємства НП(С)БО 1 має особливе значення, оскільки саме фінансова звітність є основним інформаційним джерелом проведення економічного аналізу. На підставі показників Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів та

інших форм звітності здійснюється розрахунок показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності й рентабельності підприємства. Отже, НП(С)БО 1 забезпечує єдині вимоги до формування фінансової інформації, що є основою для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

Важливе місце у системі нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку займають також Міжнародні стандарти фінансової звітності, застосування яких в Україні регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та іншими нормативно-правовими актами. Для підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, саме МСФЗ визначають єдині вимоги до визнання, оцінки, подання та розкриття інформації у фінансовій звітності, що забезпечує її зіставність, прозорість та достовірність як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Важливе місце у системі нормативного регулювання бухгалтерського обліку займає План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 та є обов'язковим до застосування підприємствами, які ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів [55]. План рахунків встановлює єдину систему групування інформації про господарські операції підприємств та забезпечує однаковий підхід до ведення бухгалтерського обліку. Використання Плану рахунків дає можливість формувати достовірні дані щодо активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів підприємства. Саме ці показники використовуються під час складання фінансової звітності та подальшого аналізу фінансового стану підприємства. Невід'ємною складовою Плану рахунків є Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена

тим самим наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291 [17]. Інструкція визначає призначення кожного синтетичного рахунка та порядок відображення на них господарських операцій. Практичне значення цього нормативного документа полягає в тому, що він забезпечує єдиний порядок відображення облікової інформації, правильність формування показників фінансової звітності та їх зіставність. Це, у свою чергу, підвищує достовірність результатів аналізу фінансового стану підприємства.

Крім зазначених нормативно-правових актів, важливу роль у формуванні інформаційної бази для оцінки фінансового стану підприємства відіграють окремі Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Зокрема, НП(С)БО 7 «Основні засоби» [50] визначає методологічні засади формування інформації про необоротні активи підприємства, НП(С)БО 9 «Запаси» – порядок обліку та оцінки запасів [51], НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» – правила визнання та оцінки дебіторської заборгованості [44], НП(С)БО 11 «Зобов'язання» – порядок відображення зобов'язань підприємства [45], НП(С)БО 15 «Дохід» – методологічні засади визнання та обліку доходів [46], а НП(С)БО 16 «Витрати» – порядок формування та відображення витрат [47]. Сукупність положень зазначених стандартів забезпечує єдині методичні підходи до відображення окремих об'єктів бухгалтерського обліку, що безпосередньо впливають на показники фінансової звітності та є інформаційною основою для проведення аналізу й оцінки фінансового стану підприємства.

Завершальним елементом системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку на рівні окремого суб'єкта господарювання є наказ про облікову політику підприємства. Цей внутрішній нормативний документ розробляється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів Міністерства фінансів України. Наказ про облікову політику визначає сукупність принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку, які

застосовуються підприємством під час складання та подання фінансової звітності [38].

Практичне значення наказу про облікову політику полягає у виборі підприємством конкретних методів оцінки активів і зобов'язань, способів нарахування амортизації, оцінки вибуття запасів, організації документообігу, проведення інвентаризації та інших елементів облікового процесу. Від правильності сформованої облікової політики залежить достовірність показників фінансової звітності, їх порівнянність у часі та можливість здійснення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства. Саме тому наказ про облікову політику є важливим внутрішнім регламентом, який забезпечує практичну реалізацію вимог чинного законодавства у сфері бухгалтерського обліку.

Отже, проведене дослідження свідчить, що нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку, аналізу та оцінки фінансового стану підприємства в Україні має комплексний і багаторівневий характер. Його основу становлять Конституція України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування. На рівні окремого підприємства важливе значення має наказ про облікову політику, який конкретизує порядок ведення бухгалтерського обліку відповідно до вимог чинного законодавства. У сукупності зазначені нормативно-правові акти формують цілісну систему нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку, фінансової звітності та оцінки фінансового стану підприємства. Саме якісно сформована інформаційна база є необхідною передумовою проведення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства, визначення рівня його ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, а також прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «БАКАЙ-АГРО» (ТОВ «БАКАЙ-АГРО») є сучасним сільськогосподарським підприємством, яке здійснює свою діяльність у секторі вітчизняного агровиробництва Запорізької області. Юридична адреса підприємства зареєстрована за адресою: 70441, Україна, Запорізька область, Запорізький район, село Біленьке, вулиця Комунарівська (у деяких звітних формах зазначається також як вул. Миколаївка або вул. Квітнева), будинок 76, а фактична господарська діяльність зосереджена на землях Біленьківської територіальної громади Запорізького району.

Основним напрямом спеціалізації підприємства відповідно до КВЕД є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (код 01.11), зокрема озимої пшениці, кукурудзи на зерно, ячменю, жита, соняшнику та ріпаку. Керівництво товариством здійснює Гринь Володимир Миколайович, який одночасно виконує функції головного бухгалтера, забезпечуючи ведення обліку та підписання фінансової, статистичної та податкової звітності.

Протягом 2023–2025 років на підприємстві спостерігалася чітка тенденція до оптимізації кадрового потенціалу: середня кількість працівників зменшилася з 19 осіб у 2023 році до 17 осіб у 2024 році та до 11 осіб у 2025 році, що свідчить про підвищення продуктивності праці, механізацію виробничих процесів або оптимізацію загальногосподарських витрат.

Для детального аналізу економічного стану та результативності діяльності підприємства простежимо зміни його балансових показників за трирічний період, обравши 2025 рік як базовий для порівняння.

Динаміка активів, капіталу та зобов'язань ТОВ «БАКАЙ-АГРО» протягом 2023–2025 років наведена в таблицях 2.1 та 2.2. Всі показники зафіксовано на кінець кожного звітного періоду.

Таблиця 2.1 – Динаміка та структура активу Балансу ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

Показник	Код рядка	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2024 від 2025 (+/-)	Відхилення 2023 від 2025 (+/-)	Темп росту 2025 до 2023 (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВ							
Незавершені капітальні інвестиції	1005	994,9	0,0	0,0	0,0	-994,9	0,0
Основні засоби (залишкова вартість)	1010	38895,7	39146,4	37850,5	-1295,9	-1045,2	97,3
Первісна вартість основних засобів	1011	81989,6	84059,8	84462,1	+402,3	+2472,5	103,0
Знос основних засобів	1012	43093,9	44913,4	46611,6	+1698,2	+3517,7	108,2
І. Усього за розділом І (Необоротні активи)	1095	39890,6	39146,4	37850,5	-1295,9	-2040,1	94,9
Запаси (усього)	1100	37771,5	41093,7	54862,4	+13768,7	+17090,9	145,3
у тому числі готова продукція	1103	17838,2	16184,0	22495,3	+6311,3	+4657,1	126,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	3 841,7	235,0	102,8	-132,2	-3738,9	2,7
Дебіторська заборгованість із бюджетом	1135	438,9	887,5	499,5	-388,0	+60,6	113,8

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	100,0	146,2	0,0	-146,2	-100,0	0,0
Гроші та їх еквіваленти	1165	995,7	11759,8	9 352,5	-2407,3	+8356,8	939,3
Інші оборотні активи	1190	0,0	0,0	1 661,3	+1661,3	+1661,3	—
II. Усього за розділом II (Оборотні активи)	1195	43147,8	54122,2	66478,5	+12356,3	+23330,7	154,1
БАЛАНС (АКТИВ)	1300	83038,4	93268,6	104329,0	+11060,4	+21290,6	125,6

Аналіз динаміки балансових показників ТОВ «БАКАЙ-АГРО» свідчить про стійке фінансове зростання підприємства протягом досліджуваного періоду. Загальний обсяг активів (валюта балансу) збільшився з 83038,4 тис. грн у 2023 році до 104329,0 тис. грн у 2025 році, тобто загальний приріст склав 25,6% (або 21290,6 тис. грн). Це зростання було забезпечене виключно накопиченням оборотних активів, які зросли на 54,1% порівняно з 2023 роком. Зокрема, обсяг матеріальних запасів збільшився з 37771,5 тис. грн до 54862,4 тис. грн, а сума грошових коштів на банківських рахунках зросла майже в 10 разів (з 995,7 тис. грн у 2023 році до 9352,5 тис. грн у 2025 році), що свідчить про значне підвищення ліквідності.

Таблиця 2.2 – Динаміка та структура пасиву Балансу ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

Показник	Код рядка	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2024 від 2025 (+/-)	Відхилення 2023 від 2025 (+/-)	Темп росту 2025 до 2023 (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
ПАСИВ							
Зареєстрований капітал	1400	16,5	16,5	16,5	0,0	0,0	100,0
Нерозподілений прибуток	1420	64286,8	79486,0	87235,4	+7749,4	+22948,6	135,7
I. Усього за розділом I	1495	64303,3	79502,5	87251,9	+7749,4	+22948,6	135,7

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
(Власний капітал							
ІІ. Довгострокові зобов'язання	1595	14794,0	13541,0	16292,9	+2751,9	+1498,9	110,1
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	3 780,5	118,5	6,2	-112,3	-3774,3	0,2
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	1620	149,7	0,0	10,7	+10,7	-139,0	7,1
Інші поточні зобов'язання (включаючи рядки 1630, 1690 тощо)	–	10,9	106,6	767,3	+660,7	+756,4	7039,4
ІІІ. Усього за розділом ІІІ (Поточні зобов'язання)	1695	3 941,1	225,1	784,2	+559,1	-3156,9	19,9
БАЛАНС (ПАСИВ)	1900	83038,4	93268,6	104329,0	+11060,4	+21290,6	125,6

У пасиві балансу позитивною тенденцією є зміцнення фінансової незалежності завдяки нарощенню власного капіталу через нерозподілений прибуток, який зріс на 35,7% (на 22948,6 тис. грн). Одночасно підприємство практично ліквідувало свою поточну кредиторську заборгованість перед постачальниками за товари, роботи й послуги, знизивши її з 3780,5 тис. грн у 2023 році до символічних 6,2 тис. грн у 2025 році, що мінімізує залежність від сторонніх кредиторів.

Основні показники доходів, витрат та прибутковості підприємства за досліджуваний період систематизовано у таблиці 2.3.

Аналіз доходів і витрат в таблиці 2.3 показує, що найбільш продуктивним і фінансово успішним став 2024 рік, коли чистий прибуток сягнув максимальних 15199,2 тис. грн на тлі найвищих обсягів реалізації продукції рослинництва (51915,1 тис. грн). У базовому 2025 році чистий дохід від реалізації дещо знизився порівняно з попереднім роком (на 11055,5 тис. грн), проте залишився на 2,2% вищим порівняно зі стартовим 2023 роком.

Таблиця 2.3 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

Показник	Код рядка	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2024 від 2025 (+/-)	Відхилення 2023 від 2025 (+/-)	Темп росту 2025 до 2023 (%)
Чистий дохід від реалізації продукції	2000	39964,9	51915,1	40859,6	-11055,5	+894,7	102,2%
Інші операційні доходи	2120	1737,2	1752,6	0,0	-1752,6	-1737,2	0,0%
Інші доходи	2240	0,0	1570,2	0,0	-1570,2	0,0	—
Разом доходи	2280	41702,1	55237,9	40859,6	-14378,3	-842,5	98,0%
Собівартість реалізованої продукції	2050	(31385,8)	(36367,0)	(30244,5)	-6122,5	-1141,3	96,4%
Інші операційні витрати	2180	(1568,9)	(42,9)	(2815,6)	+2772,7	+1246,7	179,5%
Інші витрати	2270	(3020,6)	(3628,8)	(380,6)	-3248,2	-2640,0	12,6%
Разом витрати	2285	(35975,3)	(40038,7)	(33440,7)	-6598,0	-2534,6	93,0%
Чистий прибуток	2350	5726,8	15199,2	7418,9	-7780,3	+1692,1	129,5%

Незважаючи на коливання ринкових цін на агропродукцію та загальне скорочення доходів у 2025 році, підприємство продемонструвало високу операційну гнучкість: сукупні витрати у 2025 році скоротилися на 7,0% порівняно з 2023 роком (до 33440,7 тис. грн). Завдяки ефективному стримуванню собівартості реалізованої продукції (яка впала до 30 244,5 тис. грн у 2025 році), ТОВ «БАКАЙ-АГРО» у 2025 році отримало чистий прибуток у розмірі 7418,9 тис. грн, що на 29,5% (або на 1692,1 тис. грн) більше за аналогічний результат 2023 року, підтверджуючи стабільну прибутковість комерційної діяльності.

Для детального аналізу виробничої собівартості, врожайності та каналів реалізації основних сільськогосподарських культур ТОВ «БАКАЙ-АГРО» доцільно розглянути кількісні та вартісні показники спеціалізованої звітності.

Нижче наведено порівняльний аналіз даних форми № 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» та форми № 21-сг (21-заг) «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції» за період 2023–2025 років.

Форма № 50-сг дає змогу оцінити ефективність безпосереднього процесу вирощування провідних для підприємства культур – озимої пшениці та соняшнику, які формують основу рослинницького потенціалу ТОВ «БАКАЙ-АГРО» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка виробництва основних сільськогосподарських культур (за даними форми № 50-сг)

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2025 від 2023 (+/-)	Темп росту 2025 до 2023 (%)
Пшениця озима					
Площа збирання, га	800,0	900,0	750,0	-50,0	93,8
Валовий збір, ц	32000,0	40500,0	28500,0	-3500,0	89,1
Урожайність, ц/га	40,0	45,0	38,0	-2,0	95,0
Виробнича собівартість всього, тис. грн	14400,0	18225,0	13395,0	-1005,0	93,0
Виробнича собівартість 1 ц, грн	450,0	450,0	470,0	+20,0	104,4
Соняшник					
Площа збирання, га	500,0	600,0	550,0	+50,0	110,0
Валовий збір, ц	11000,0	14400,0	11000,0	0,0	100,0
Урожайність, ц/га	22,0	24,0	20,0	-2,0	90,9
Виробнича собівартість всього, тис. грн	13500,0	15120,0	12100,0	-1400,0	89,6
Виробнича собівартість 1 ц, грн	1227,3	1050,0	1100,0	-127,3	89,6

Аналіз виробничих показників в таблиці 2.4 підтверджує, що пік продуктивності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» припав на 2024 рік, коли за рахунок сприятливих погодних умов та оптимізації площ посіву було досягнуто найвищих показників урожайності: пшениці озимої – 45 ц/га, а соняшнику – 24 ц/га. У базовому 2025 році спостерігається певне зниження врожайності обох культур через кліматичні чинники, притаманні степовій зоні Запорізької

області.

Незважаючи на коливання врожайності, менеджмент підприємства продемонстрував зразковий контроль за собівартістю виробництва. Собівартість вирощування 1 ц пшениці зросла лише на 4,4% за три роки (з 450,0 до 470,0 грн), що значно нижче за рівень інфляції в країні. Водночас собівартість виробництва 1 ц соняшнику у 2025 році порівняно з 2023 роком знизилася на 10,4% (з 1227,3 до 1100,0 грн) завдяки впровадженню енергоощадних технологій обробітку та раціональнішому використанню ресурсів на тлі оптимізації персоналу.

Форма № 21-сг відображає комерційну активність підприємства та дозволяє проаналізувати обсяги продажу вирощених культур, а також середні ціни їх реалізації, що безпосередньо впливає на чистий дохід ТОВ «БАКАЙ-АГРО» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Динаміка та ефективність реалізації сільськогосподарської продукції (за даними форми № 21-сг)

Показник	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2025 від 2023 (+/-)	Темп росту 2025 до 2023 (%)
Пшениця озима					
Обсяг реалізації, ц	30000,0	38000,0	27000,0	-3 000,0	90,0
Виручка від реалізації, тис. грн	17400,0	23560,0	17550,0	+150,0	100,9
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	580,0	620,0	650,0	+70,0	112,1
Соняшник					
Обсяг реалізації, ц	10000,0	13000,0	10500,0	+500,0	105,0
Виручка від реалізації, тис. грн	20500,0	26260,0	22050,0	+1 550,0	107,6
Середня ціна реалізації 1 ц, грн	2 050,0	2 020,0	2 100,0	+50,0	102,4

Як показує таблиця 2.5, результати реалізації продукції свідчать про те, що маркетингова стратегія підприємства побудована на гнучкому підлаштуванні під кон’юнктуру аграрного ринку. Хоча фізичні обсяги продажу пшениці у 2025 році дещо знизилися (на 10% порівняно з 2023 роком), виручка від її збуту зросла на 150,0 тис. грн. Цього вдалося досягти

завдяки зростанню середньої ціни реалізації пшениці на 12,1% – з 580,0 до 650,0 грн за центнер.

Аналогічна успішна тенденція спостерігається і щодо соняшнику: обсяг збуту цієї високорентабельної культури зріс на 5,0% (з 10 000,0 до 10 500,0 ц), а середня ціна продажу збільшилася до 2 100,0 грн за центнер. Порівняння цін реалізації із фактичною виробничою собівартістю (з таблиці 2.4) показує високий рівень прибутковості: маржинальний прибуток на кожному центнері озимої пшениці у 2025 році становив 650,0 - 470,0 = 180,0 грн (рентабельність продажу 38,3%), а на соняшнику –2100,0 - 1100,0 = 1000,0 грн (рентабельність продажу 90,9 %).

Саме така висока товарна рентабельність соняшнику та утримання стабільних позицій щодо пшениці дозволили підприємству згенерувати сукупну виручку за основними культурами на рівні 39600,0 тис. грн у 2025 році, що забезпечило ТОВ «БАКАЙ-АГРО» фінансову стійкість, ліквідність оборотних коштів та стабільний чистий прибуток.

Бухгалтерський облік на підприємстві ТОВ «БАКАЙ-АГРО» ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), а також інших нормативно-правових актів, що регулюють фінансово-господарську діяльність суб’єктів господарювання в Україні. Організація облікового процесу адаптована до масштабу діяльності підприємства, обсягів виробництва сільськогосподарської продукції рослинництва та наявної чисельності персоналу.

Відповідно до чинного законодавства України, відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах несе керівник підприємства. На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» організаційну структуру бухгалтерії сформовано за спрощеним та централізованим типом, що є характерним для середніх і малих сільськогосподарських підприємств із оптимізованим штатом працівників.

Оскільки загальна чисельність працівників підприємства є невеликою, функції з організації та безпосереднього ведення бухгалтерського, податкового та статистичного обліку покладено особисто на керівника товариства – Гриня Володимира Миколайовича. Поєднання обов'язків директора та головного бухгалтера в одній особі дозволяє оперативно приймати управлінські рішення, безпосередньо контролювати рух грошових коштів, розрахунки з контрагентами та бюджетні платежі, а також мінімізувати адміністративні витрати підприємства.

Технічне та аналітичне забезпечення облікових процесів на підприємстві здійснюється із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення, що дозволяє автоматизувати документообіг від моменту оприбуткування матеріальних цінностей (пального, насіння, добрив) до калькулювання собівартості готової продукції та формування фінансової звітності.

На підприємстві застосовується журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку із використанням спеціалізованого програмного комплексу «Дебет Плюс» (конфігурація для аграрних підприємств), який забезпечує автоматизацію ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, формування первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку, оборотно-сальдових відомостей і фінансової звітності. Для подання податкової, фінансової та статистичної звітності підприємство використовує програмний сервіс M.E.Doc, який забезпечує електронний документообіг із контролюючими органами та контрагентами. Крім того, у повсякденній діяльності використовуються Електронний кабінет платника податків Державної податкової служби України для контролю стану розрахунків з бюджетом, реєстрації податкових накладних та подання окремих видів звітності, а також вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України для подання персоніфікованої звітності, контролю страхового стажу працівників та взаємодії з органами Пенсійного фонду. Використання сучасних цифрових сервісів сприяє підвищенню оперативності облікового

процесу, достовірності облікової інформації та ефективності інформаційного забезпечення управління підприємством.

Організація бухгалтерського обліку та застосування сучасних інформаційних технологій конкретизуються в наказі про облікову політику підприємства, який визначає основні принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку.

Облікова політика ТОВ «БАКАЙ-АГРО» – це сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Вона покликана забезпечити одержання достовірної інформації про майновий та фінансовий стан підприємства і результати його діяльності.

Наказ про облікову політику є базовим внутрішнім регламентом. За загальним правилом, він затверджується при створенні підприємства і діє протягом усього періоду його діяльності. Водночас зміни до облікової політики можуть вноситися у випадках зміни вимог законодавства України (НП(С)БО), суттєвих змін у структурі діяльності підприємства або якщо нові методи обліку забезпечать більш достовірне відображення подій у звітності. Як правило, такі зміни або нова редакція Наказу про облікову політику затверджуються відповідним розпорядчим документом керівника на початку нового календарного (фінансового) року – станом на 1 січня звітного року.

2.2 Організація бухгалтерського обліку як інформаційної основи оцінки фінансового стану підприємства

Ефективне функціонування сучасного підприємства значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення процесу управління, центральне місце в якому займає бухгалтерський облік. Саме система

бухгалтерського обліку забезпечує безперервне спостереження, документальне оформлення, реєстрацію, узагальнення та накопичення інформації про господарську діяльність підприємства, що є основою для формування фінансової звітності та проведення оцінки його фінансового стану.

Для ТОВ «БАКАЙ-АГРО», основною діяльністю якого є виробництво сільськогосподарської продукції, організація бухгалтерського обліку має важливе значення, оскільки специфіка аграрного виробництва пов'язана зі значною кількістю господарських операцій, використанням матеріальних ресурсів, сезонністю виробничого процесу, необхідністю контролю за витратами, урожайністю сільськогосподарських культур та ефективністю використання активів. Від правильності організації облікового процесу залежить повнота і достовірність інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» здійснюється відповідно до наказу про облікову політику підприємства, який визначає принципи ведення бухгалтерського обліку, форму його організації, порядок документування господарських операцій, застосування регістрів бухгалтерського обліку та використання програмного забезпечення. Дотримання положень наказу забезпечує єдність методичних підходів до формування облікової інформації та підвищує її достовірність.

Бухгалтерський облік виконує не лише функцію реєстрації господарських операцій, а й формує інформаційну базу для визначення основних показників фінансового стану підприємства. На підставі даних бухгалтерського обліку складається фінансова звітність, показники якої використовуються для аналізу ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства [7].

Таким чином, якість оцінки фінансового стану безпосередньо залежить від ефективності організації бухгалтерського обліку та дотримання вимог

чинного законодавства щодо ведення обліку й складання фінансової звітності.

Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» формується в процесі послідовного проходження інформації від моменту здійснення господарської операції до складання фінансової звітності та прийняття управлінських рішень.

Загальну схему формування такої інформації наведено на рисунку 2.2.

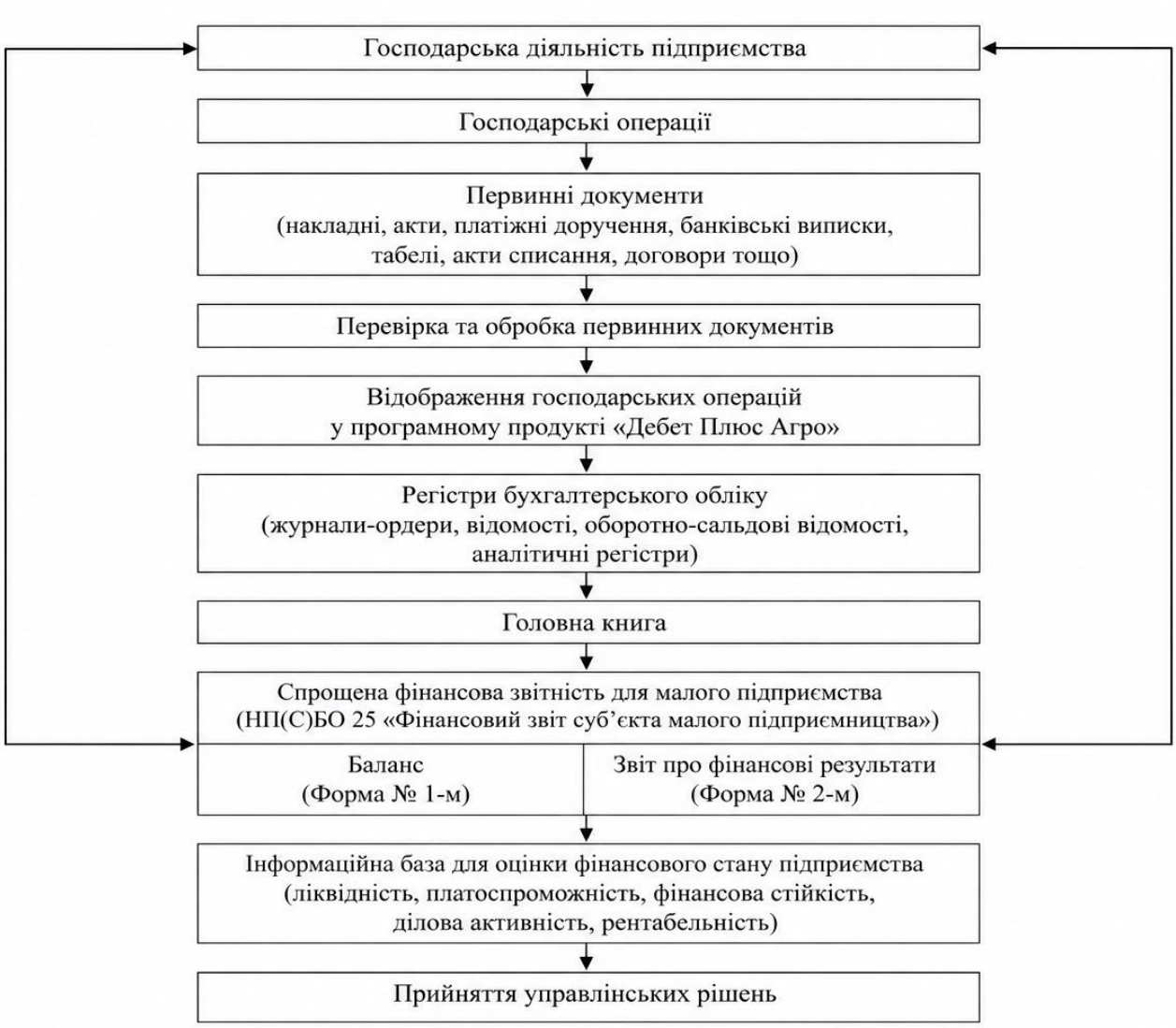

Рисунок 2.2 – Схема формування інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Дані рисунка 2.2 свідчать, що інформаційною основою оцінки фінансового стану підприємства є бухгалтерський облік, який забезпечує

послідовне накопичення, обробку та узагальнення інформації про господарську діяльність. Первинні документи підтверджують здійснення господарських операцій, регістри бухгалтерського обліку забезпечують їх систематизацію, а фінансова звітність узагальнює інформацію про результати діяльності підприємства та використовується для розрахунку фінансових показників, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень.

Початковим етапом організації бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є документальне оформлення всіх господарських операцій. Первинні документи підтверджують факт здійснення господарської операції, містять необхідні реквізити, передбачені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та є підставою для відображення інформації в системі бухгалтерського обліку. Враховуючи специфіку діяльності підприємства, значна частина первинних документів пов’язана з обліком виробничих запасів, біологічних активів, основних засобів, розрахунків із постачальниками та покупцями, оплатою праці, а також реалізацією вирощеної сільськогосподарської продукції.

Організація первинного обліку на підприємстві побудована таким чином, щоб забезпечити своєчасне надходження інформації до бухгалтерії, її перевірку, обробку та подальше відображення у програмному комплексі «Дебет Плюс». Це дозволяє оперативно контролювати рух активів, виконання договірних зобов’язань, стан дебіторської та кредиторської заборгованості, облік доходів і витрат, а також забезпечує формування достовірної фінансової звітності.

Для формування інформаційної бази оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» використовує комплекс первинних документів, які забезпечують документальне підтвердження здійснених господарських операцій та є основою для подальшого відображення інформації в регістрах бухгалтерського обліку.

Характеристику основних первинних документів, що використовуються на підприємстві, наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Первинні документи, що формують інформаційну базу оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Господарська операція	Первинний документ	Відповідальна особа	Інформація, що формується для оцінки фінансового стану
Надходження виробничих запасів	Видаткова накладна постачальника, товарно-транспортна накладна	Комірник, бухгалтер	Формування запасів та кредиторської заборгованості
Оприбуткування насіння, добрив, засобів захисту рослин	Прибуткова накладна, акт приймання матеріалів	Комірник	Облік виробничих запасів
Відпуск матеріалів у виробництво	Лімітно-забірна картка, накладна-вимога	Комірник	Формування виробничих витрат
Використання пального	Подорожній лист, відомість видачі пального	Механік, водій	Облік витрат на виробництво
Виконання польових робіт	Обліковий лист тракториста-машиніста	Бригадир	Визначення виробничих витрат
Надходження та введення в експлуатацію основних засобів	Акт приймання-передачі основних засобів	Комісія, бухгалтер	Формування необоротних активів
Нарахування заробітної плати	Табель обліку використання робочого часу, розрахунково-платіжна відомість	Бухгалтер	Формування витрат та поточних зобов’язань
Реалізація сільськогосподарської продукції	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна	Менеджер, бухгалтер	Формування доходів та дебіторської заборгованості
Надходження коштів від покупців	Банківська виписка	Бухгалтер	Збільшення грошових коштів, погашення дебіторської заборгованості
Проведення розрахунків з постачальниками	Платіжна інструкція, банківська виписка	Бухгалтер	Зменшення кредиторської заборгованості
Проведення інвентаризації	Інвентаризаційний опис, порівняльна відомість	Інвентаризаційна комісія	Підтвердження достовірності облікових даних
Складання фінансової звітності	Оборотно-сальдова відомість, Головна книга	Керівник, бухгалтер	Узагальнення інформації для оцінки фінансового стану

Джерело: складено автором на основі організації бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО» та чинних нормативно-правових актів

Дані таблиці 2.6 свідчать, що система первинного документування ТОВ «БАКАЙ-АГРО» охоплює всі основні етапи виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства. Використання належним чином оформлених первинних документів забезпечує своєчасне та достовірне відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку, що є необхідною передумовою формування якісної інформаційної бази для складання фінансової звітності та проведення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

Первинні документи після їх оформлення проходять перевірку щодо правильності заповнення, законності здійснення господарських операцій та наявності всіх обов'язкових реквізитів. Після цього інформація вводиться до програмного комплексу «Дебет Плюс», у якому здійснюється автоматизована обробка облікових даних, формуються бухгалтерські проведення та накопичується інформація для ведення синтетичного й аналітичного обліку.

Організація документообігу на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» забезпечує послідовний рух первинних документів від моменту їх складання до передачі в архів підприємства. При цьому кожний документ проходить визначені етапи перевірки, реєстрації, обробки та узагальнення, що мінімізує ризик виникнення помилок і сприяє підвищенню достовірності облікової інформації. Раціонально організований документообіг дозволяє своєчасно отримувати інформацію про стан активів, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства, що має важливе значення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Для більш наочного відображення руху первинних документів та їх трансформації в облікову інформацію доцільно розглянути схему організації документообігу бухгалтерської інформації на ТОВ «БАКАЙ-АГРО», яку наведено на рисунку 2.3.

Наведена на рисунку 2.3 схема свідчить, що організація документообігу на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» забезпечує послідовний рух первинних документів від моменту виникнення господарської операції до їх архівного зберігання.

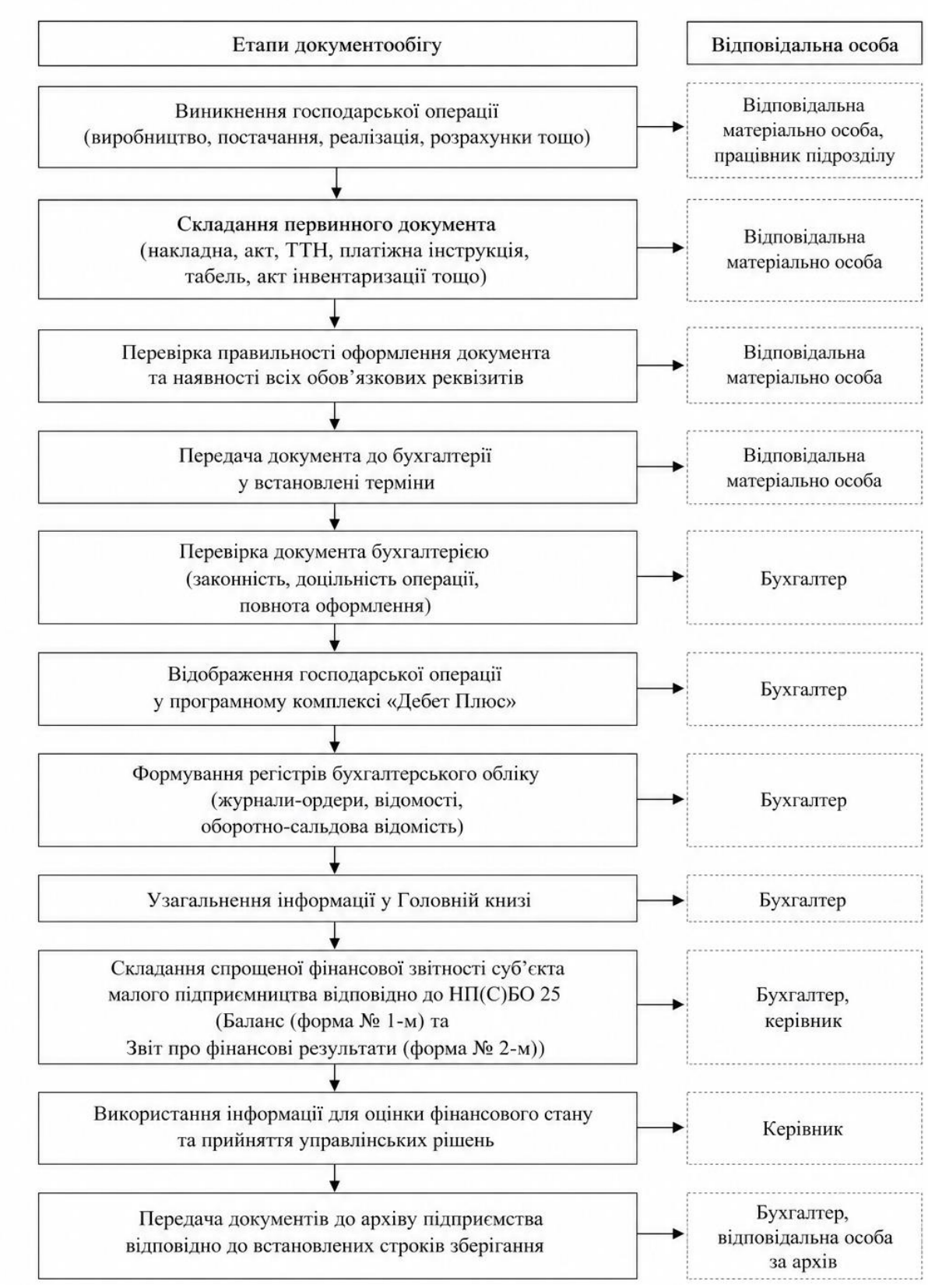

Рисунок 2.3 – Схема документообігу бухгалтерської інформації ТОВ «БАКАЙ АГРО»

На кожному етапі здійснюється контроль правильності оформлення документів, їх своєчасності та повноти відображення в бухгалтерському обліку.

Таким чином, ефективно організований документообіг забезпечує своєчасне надходження інформації до системи бухгалтерського обліку, сприяє здійсненню внутрішнього контролю за правильністю оформлення господарських операцій та мінімізує ризик виникнення помилок при формуванні показників фінансової звітності

Такий порядок обробки документів сприяє формуванню достовірної облікової інформації, яка є основою для складання спрощеної фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 25 та проведення об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства.

Після перевірки та обробки первинних документів інформація систематизується у відповідних регістрах бухгалтерського обліку. Саме регістри забезпечують накопичення, групування та узагальнення інформації про господарські операції, що є необхідною умовою для складання фінансової звітності та здійснення аналізу фінансового стану підприємства.

На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» ведення бухгалтерського обліку здійснюється із застосуванням журнально-ордерної форми обліку в поєднанні з автоматизованою обробкою інформації у програмному комплексі «Дебет Плюс». Використання сучасного програмного забезпечення дозволяє автоматизувати процес відображення господарських операцій, формування регістрів бухгалтерського обліку, Головної книги та показників фінансової звітності, що підвищує оперативність отримання інформації та зменшує ймовірність виникнення технічних помилок.

Регістри бухгалтерського обліку забезпечують взаємозв’язок між первинними документами та фінансовою звітністю, оскільки саме в них здійснюється систематизація інформації про активи, зобов’язання, власний капітал, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства. Основні регістри бухгалтерського обліку, які використовуються на

ТОВ «БАКАЙ-АГРО», наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Регістри бухгалтерського обліку, що використовуються при формуванні показників фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Регістр бухгалтерського обліку	Призначення	Які показники фінансової звітності формуються
Журнали-ордери	Реєстрація господарських операцій за кредитом рахунків	Показники Балансу та Звіту про фінансові результати
Відомості аналітичного обліку	Деталізація інформації за окремими рахунками	Активи, зобов'язання, доходи, витрати
Оборотно-сальдова відомість	Узагальнення оборотів і залишків за рахунками	Контроль правильності формування звітності
Головна книга	Узагальнення інформації за синтетичними рахунками	Основа для складання форм № 1-м та № 2-м
Машинограми (з «Дебет Плюс»)	Автоматизоване формування облікових даних	Показники спрощеної фінансової звітності

Дані таблиці 2.7 свідчать, що регістри бухгалтерського обліку забезпечують систематизацію та узагальнення інформації, сформованої на підставі первинних документів. Саме їх використання створює інформаційну основу для складання спрощеної фінансової звітності відповідно до вимог НП(С)БО 25. Належне ведення регістрів бухгалтерського обліку сприяє підвищенню достовірності облікової інформації, забезпечує контроль за господарськими операціями та є важливою передумовою проведення об'єктивної оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Важливою складовою організації бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є використання сучасних інформаційних технологій. Автоматизація облікових процесів дозволяє значно скоротити час на обробку первинних документів, підвищити точність облікових розрахунків, оперативність формування регістрів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також мінімізувати ризик виникнення помилок, пов'язаних із ручною обробкою інформації.

Основним програмним продуктом, який використовується на підприємстві для ведення бухгалтерського обліку, є програмний комплекс

«Дебет Плюс». За його допомогою здійснюється автоматизоване відображення господарських операцій, ведення синтетичного й аналітичного обліку, формування оборотно-сальдових відомостей, Головної книги та показників спрощеної фінансової звітності. Для подання податкової та фінансової звітності в електронному вигляді підприємство використовує програмний комплекс M.E.Doc, а також Електронний кабінет платника податків. Крім того, для формування та подання звітності з єдиного внеску і взаємодії з органами Пенсійного фонду України використовується вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України.

Основні програмні продукти, що використовуються в організації бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО», наведено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Програмне забезпечення, що використовується в організації бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Програмний продукт	Основне призначення	Інформація, що використовується для оцінки фінансового стану
«Дебет Плюс»	Автоматизація бухгалтерського обліку, ведення синтетичного та аналітичного обліку, формування бухгалтерських регістрів	Дані про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, фінансові результати, оборотно-сальдові відомості, Головна книга
M.E.Doc	Формування та подання податкової і фінансової звітності в електронному вигляді, електронний документообіг	Податкова звітність, фінансова звітність, електронні первинні документи
Електронний кабінет платника податків	Подання звітності, контроль розрахунків з бюджетом, отримання інформації від ДПС	Дані про податкові зобов'язання, стан розрахунків з бюджетом, податкову звітність
Вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України	Подання звітності щодо трудових відносин та контроль персоніфікованих відомостей	Інформація щодо працівників, страхового стажу та поданої звітності

Джерело: складено автором на основі матеріалів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Дані таблиці 2.8 свідчать, що організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» ґрунтується на комплексному використанні сучасних інформаційних систем. Автоматизація облікових процесів забезпечує

своєчасне відображення господарських операцій, формування регістрів бухгалтерського обліку, складання спрощеної фінансової звітності відповідно до НП(С)БО 25 та електронний обмін інформацією з державними органами [48]. Це сприяє підвищенню достовірності облікових даних, оперативності прийняття управлінських рішень і створює надійну інформаційну основу для оцінки фінансового стану підприємства.

Застосування сучасних інформаційних технологій у поєднанні з раціонально організованим документообігом та належним веденням регістрів бухгалтерського обліку забезпечує формування єдиного інформаційного простору підприємства. Саме така система дозволяє своєчасно отримувати достовірні дані про фінансово-господарську діяльність підприємства та використовувати їх для прийняття ефективних управлінських рішень.

Таким чином, організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» забезпечує повний цикл формування облікової інформації – від документального оформлення господарських операцій до складання спрощеної фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва відповідно до НП(С)БО 25 [37, 48]. Раціонально організований документообіг, належне ведення регістрів бухгалтерського обліку та використання сучасних програмних продуктів забезпечують своєчасність, повноту й достовірність облікових даних.

Сформована в системі бухгалтерського обліку інформація є основою для оцінки майнового стану, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства. Саме якість організації бухгалтерського обліку визначає достовірність показників фінансової звітності та ефективність управлінських рішень, що приймаються керівництвом підприємства [12]. Отже, організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» відповідає сучасним вимогам ведення обліку на підприємствах малого бізнесу та забезпечує належне інформаційне підґрунтя для оцінки фінансового стану й подальшого управління діяльністю підприємства.

2.3 Облікове забезпечення формування показників фінансової звітності для оцінки фінансового стану підприємства

Фінансова звітність є завершальним етапом бухгалтерського обліку та основним джерелом інформації для оцінки фінансового стану підприємства. Саме на її підставі визначаються показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та ефективності використання ресурсів. Достовірність зазначених показників безпосередньо залежить від правильності ведення бухгалтерського обліку, своєчасного відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку та коректності формування показників фінансової звітності [63].

Облікове забезпечення формування фінансової звітності являє собою сукупність методичних, організаційних та інформаційних елементів бухгалтерського обліку, які забезпечують накопичення, систематизацію, узагальнення та відображення інформації про господарську діяльність підприємства у формах фінансової звітності. На кожному етапі облікового процесу інформація проходить послідовний шлях від первинного документа через систему рахунків бухгалтерського обліку, регістрів синтетичного й аналітичного обліку до показників Балансу (ф. 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. 2-м). Саме тому бухгалтерський облік є інформаційною основою оцінки фінансового стану суб’єкта господарювання [64].

На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» бухгалтерський облік ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств та організацій, а також вимог НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». Підприємство належить до суб’єктів малого підприємництва, тому складає спрощену фінансову звітність, яка включає Баланс (ф. 1-м) та Звіт про фінансові результати (ф. 2-м). Незважаючи на

спрощений склад звітності, порядок формування її показників базується на повній системі бухгалтерського обліку із застосуванням рахунків синтетичного та аналітичного обліку.

Основою формування показників фінансової звітності є система бухгалтерських рахунків, призначених для групування та узагальнення інформації про наявність і рух активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства. Кожний бухгалтерський рахунок має чітке економічне призначення та забезпечує накопичення інформації щодо окремих об'єктів бухгалтерського обліку. Наприкінці звітного періоду залишки та обороти за відповідними рахунками використовуються для заповнення статей фінансової звітності, що забезпечує взаємозв'язок між поточним бухгалтерським обліком і підсумковими звітними показниками [13]. Особливістю діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є здійснення сільськогосподарського виробництва, що зумовлює активне використання рахунків, пов'язаних з обліком виробничих запасів, біологічних активів, витрат рослинництва, готової сільськогосподарської продукції, розрахунків із постачальниками та покупцями, а також доходів від реалізації продукції власного виробництва. Саме інформація, накопичена на цих рахунках, формує показники активів, зобов'язань, доходів, витрат та фінансових результатів, які характеризують фінансовий стан підприємства.

Важливе значення для забезпечення достовірності показників фінансової звітності має класифікація бухгалтерських рахунків за їх економічним змістом та призначенням. Залежно від характеру облікових об'єктів рахунки поділяються на активні, пасивні та активно-пасивні. Активні рахунки призначені для обліку активів підприємства і відображаються в активі Балансу, пасивні – використовуються для обліку власного капіталу та зобов'язань і формують показники пасиву Балансу, а активно-пасивні рахунки можуть мати як дебетове, так і кредитове сальдо залежно від характеру розрахунків. Такий розподіл забезпечує правильне формування показників фінансової звітності та створює необхідні умови для проведення комплексної

оцінки фінансового стану підприємства. Передусім зазначимо, що система бухгалтерських рахунків забезпечує накопичення та систематизацію інформації про господарську діяльність підприємства відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку [64]. Кожен рахунок призначений для відображення окремого виду активів, капіталу, зобов'язань, доходів або витрат, а його залишки та обороти безпосередньо використовуються при формуванні статей фінансової звітності. Найбільш важливі рахунки бухгалтерського обліку, що використовуються при формуванні показників фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО», наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Характеристика бухгалтерських рахунків, що використовуються при формуванні показників фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№ рахунку	Найменування рахунку	Вид рахунку	Стаття фінансової звітності
10	Основні засоби	Активний	Необоротні активи Балансу (ф. 1-м)
13	Знос (амортизація) необоротних активів	Контрактивний	Зменшує залишкову вартість основних засобів
20	Виробничі запаси	Активний	Запаси Балансу
21	Поточні біологічні активи	Активний	Оборотні активи Балансу
23	Виробництво	Активний	Незавершене виробництво
26	Готова продукція	Активний	Запаси Балансу
30	Готівка	Активний	Грошові кошти
31	Рахунки в банках	Активний	Грошові кошти та їх еквіваленти
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	Активно-пасивний	Дебіторська заборгованість
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Пасивний	Поточні зобов'язання
64	Розрахунки за податками й платежами	Пасивний	Поточні зобов'язання
66	Розрахунки за виплатами працівникам	Пасивний	Поточні зобов'язання
70	Доходи від реалізації	Пасивний	Чистий дохід (ф. 2-м)
90	Собівартість реалізації	Активний	Собівартість реалізованої продукції (ф. 2-м)
79	Фінансові результати	Активно-пасивний	Чистий фінансовий результат звітного періоду

Джерело: складено автором на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Дані таблиці 2.9 свідчать, що формування показників фінансової

звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» здійснюється на основі системи взаємопов’язаних бухгалтерських рахунків, які забезпечують накопичення інформації про активи, власний капітал, зобов’язання, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства. Саме залишки й обороти за зазначеними рахунками використовуються для заповнення статей Балансу (ф. 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. 2-м), що забезпечує достовірність інформаційної бази для оцінки фінансового стану підприємства [16].

Поряд із синтетичними рахунками важливу роль в організації бухгалтерського обліку відіграють субрахунки, які забезпечують деталізацію інформації щодо окремих об’єктів обліку. Використання субрахунків дозволяє отримувати більш повну характеристику активів, зобов’язань, доходів і витрат підприємства, що підвищує аналітичні можливості бухгалтерського обліку та забезпечує якісне формування показників фінансової звітності. Особливо важливе значення це має для сільськогосподарських підприємств, діяльність яких пов’язана зі значною кількістю виробничих запасів, біологічних активів, виробничих витрат та готової продукції [69].

На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» для ведення аналітичного обліку використовуються субрахунки, передбачені Планом рахунків бухгалтерського обліку, які дають можливість деталізувати інформацію про окремі види матеріальних ресурсів, виробничі процеси, розрахунки та фінансові результати. Основні субрахунки, що використовуються підприємством при формуванні показників фінансової звітності, наведено в таблиці 2.10.

Дані таблиці 2.10 свідчать, що застосування системи субрахунків забезпечує деталізацію інформації про окремі об’єкти бухгалтерського обліку та підвищує аналітичні можливості облікової системи підприємства. Завдяки використанню субрахунків забезпечується точне накопичення інформації про виробничі запаси, біологічні активи, виробничі витрати, готову продукцію, розрахунки з контрагентами та фінансові результати, що сприяє формуванню достовірних показників фінансової звітності й створює необхідну інформаційну основу для оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Таблиця 2.10 – Основні субрахунки, що використовуються при формуванні показників фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Рахунок	Субрахунок	Найменування субрахунку	Використання при формуванні показників фінансової звітності
20	201	Сировина й матеріали	Формування статті «Запаси» Балансу
20	203	Паливо	Облік паливно-мастильних матеріалів та виробничих витрат
20	208	Матеріали сільськогосподарського призначення	Насіння, добрива, засоби захисту рослин
21	211	Поточні біологічні активи рослинництва	Формування статті «Поточні біологічні активи»
23	231	Рослинництво	Накопичення виробничих витрат
26	261	Готова продукція рослинництва	Формування вартості готової продукції
31	311	Поточні рахунки в національній валюті	Формування показника грошових коштів
36	361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Формування дебіторської заборгованості
63	631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Формування кредиторської заборгованості
64	641	Розрахунки за податками	Формування податкових зобов’язань
66	661	Розрахунки за заробітною платою	Формування поточних зобов’язань перед працівниками
70	701	Дохід від реалізації готової продукції	Формування чистого доходу від реалізації
90	901	Собівартість реалізованої готової продукції	Формування собівартості реалізації
79	791	Результат операційної діяльності	Формування чистого фінансового результату

Джерело: складено автором на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку та матеріалів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Для забезпечення формування показників фінансової звітності недостатньо лише ведення синтетичного та аналітичного обліку. Важливе значення має правильне відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку шляхом складання бухгалтерських проведень. Саме бухгалтерські проведення забезпечують взаємозв’язок між господарськими операціями, рахунками бухгалтерського обліку та показниками фінансової звітності [75]. У процесі здійснення господарської діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» виконує значну кількість операцій, пов’язаних із придбанням матеріальних ресурсів, виробництвом сільськогосподарської продукції, її

реалізацією, проведенням розрахунків із контрагентами та формуванням фінансового результату. Типові бухгалтерські проведення, які використовуються при відображенні таких операцій, наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Типові бухгалтерські проведення, що формують показники фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Оприбутковано насіння від постачальника	201	631	185000
2	Оприбутковано мінеральні добрива	208	631	315000
3	Перераховано кошти постачальнику за отримані матеріали	631	311	420000
4	Відпущено насіння у виробництво	231	201	180000
5	Списано добрива на виробництво	231	208	295000
6	Списано паливо на виконання польових робіт	231	203	62500
7	Нараховано заробітну плату працівникам рослинництва	231	661	148700
8	Нараховано єдиний соціальний внесок	231	651	32714
9	Нараховано амортизацію сільськогосподарської техніки	231	131	56300
10	Оприбутковано готову продукцію після завершення виробництва	261	231	975000
11	Відображено дохід від реалізації готової продукції	361	701	1480000
12	Нараховано податкове зобов’язання з ПДВ	701	641	246667
13	Списано собівартість реалізованої продукції	901	261	975000
14	Отримано оплату від покупця на поточний рахунок	311	361	480000
15	Визначено фінансовий результат від операційної діяльності	701 791	791 901	1233333 975000

Джерело: складено автором на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку, Інструкції про застосування Плану рахунків та матеріалів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Дані таблиці 2.11 свідчать, що бухгалтерські проведення забезпечують послідовне відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку та формування інформації, необхідної для складання фінансової звітності. У процесі здійснення господарської діяльності інформація про придбання виробничих запасів, здійснення виробничих витрат, виготовлення та реалізацію сільськогосподарської продукції накопичується на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, а наприкінці звітного періоду узагальнюється для визначення фінансового результату. Це забезпечує достовірність показників Балансу (ф. 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. 2-м), які є основним джерелом інформації для оцінки

фінансового стану підприємства [16].

Показники фінансової звітності формуються шляхом узагальнення інформації, накопиченої на рахунках бухгалтерського обліку протягом звітного періоду. При цьому кожна стаття Балансу (ф. 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. 2-м) відповідає певним рахункам або групам рахунків бухгалтерського обліку [35, 36, 48]. Такий взаємозв'язок забезпечує прозорість формування фінансової звітності, можливість перевірки правильності відображення господарських операцій та проведення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства. З метою наочного відображення взаємозв'язку між бухгалтерськими рахунками та показниками спрощеної фінансової звітності доцільно узагальнити відповідну інформацію в табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Взаємозв'язок бухгалтерських рахунків із показниками спрощеної фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Показник фінансової звітності	Основні бухгалтерські рахунки	Економічний зміст показника
Основні засоби	10, 13	Відображає залишкову вартість необоротних активів підприємства
Запаси	20, 21, 23, 26	Характеризує наявність виробничих запасів, незавершеного виробництва, біологічних активів та готової продукції
Дебіторська заборгованість	36	Відображає заборгованість покупців за реалізовану продукцію
Грошові кошти та їх еквіваленти	30, 31	Характеризує наявність грошових коштів у касі та на банківських рахунках
Власний капітал	40, 44	Відображає власні джерела фінансування діяльності підприємства
Поточні зобов'язання	63, 64, 65, 66	Відображає заборгованість перед постачальниками, бюджетом, фондами соціального страхування та працівниками
Чистий дохід від реалізації продукції	70	Характеризує обсяг доходу від реалізації сільськогосподарської продукції
Собівартість реалізованої продукції	90	Відображає виробничі витрати реалізованої продукції
Фінансовий результат (чистий прибуток)	79	Узагальнює доходи та витрати звітного періоду і визначає фінансовий результат діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку, НП(С)БО 25 та матеріалів ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Дані таблиці 2.12 свідчать, що кожний показник спрощеної фінансової звітності формується на підставі відповідних рахунків бухгалтерського обліку, які забезпечують накопичення, систематизацію та узагальнення інформації про господарську діяльність підприємства. Такий взаємозв'язок забезпечує достовірність показників фінансової звітності, їх відповідність вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку та створює необхідне інформаційне підґрунтя для проведення комплексної оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Для більш наочного відображення взаємозв'язку між елементами системи бухгалтерського обліку та процесом формування показників фінансової звітності доцільно узагальнити інформаційний потік, який забезпечує трансформацію первинної облікової інформації у показники фінансової звітності, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства. Послідовність цього процесу на прикладі ТОВ «БАКАЙ-АГРО» наведено на рисунку 2.4.

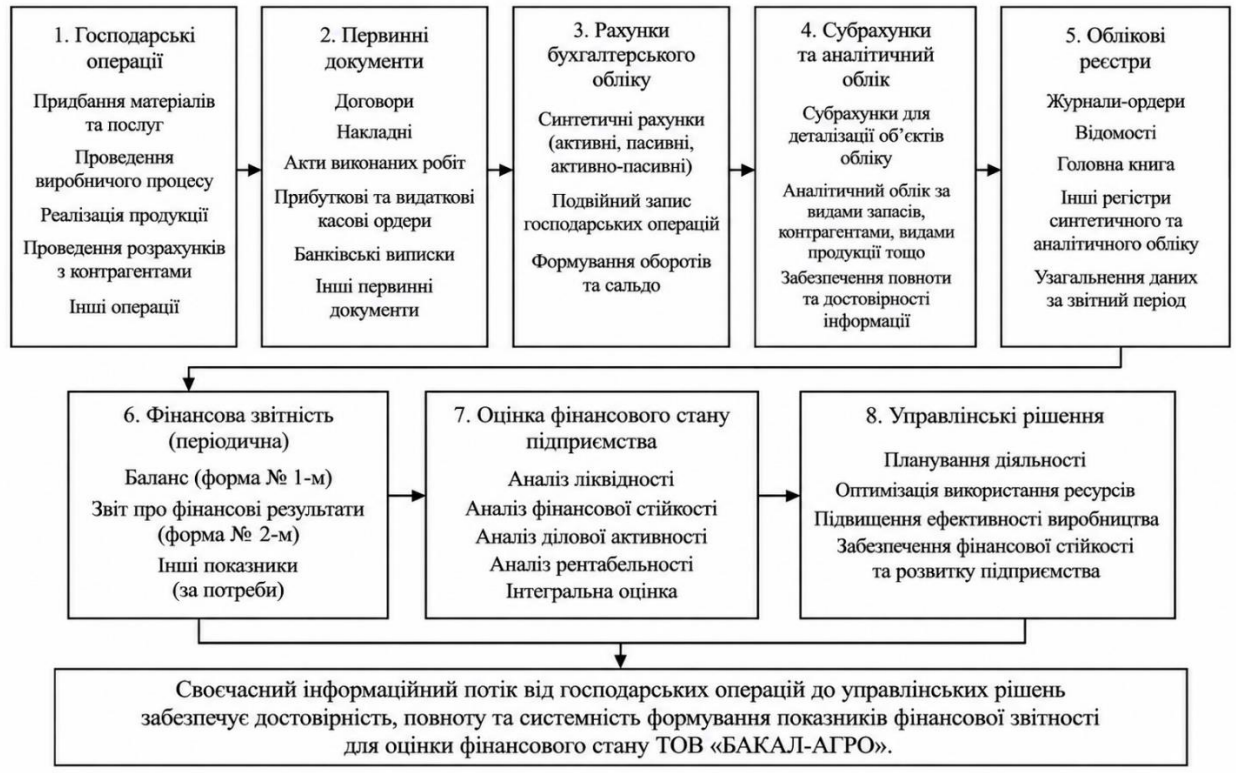

Рисунок 2.4 – Формування показників фінансової звітності на основі даних бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Як видно з рисунка 2.4, формування показників фінансової звітності є послідовним інформаційним процесом, який починається з відображення господарських операцій у первинних документах, продовжується їх систематизацією на рахунках бухгалтерського обліку та в облікових регістрах і завершується складанням фінансової звітності.

Саме показники Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (ф. 2-м) є інформаційною базою для проведення аналізу ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства. Отримані результати аналізу використовуються керівництвом підприємства для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності та зміцнення фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Таким чином, дослідження облікового забезпечення формування показників фінансової звітності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» показало, що інформаційною основою оцінки фінансового стану підприємства є система бухгалтерського обліку, яка забезпечує повне, безперервне та документально підтверджене відображення всіх господарських операцій. Використання синтетичних і аналітичних рахунків бухгалтерського обліку, їх деталізація за допомогою субрахунків, а також правильне застосування подвійного запису забезпечують формування достовірної інформації про активи, власний капітал, зобов’язання, доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства. Встановлено, що система бухгалтерських проведень забезпечує послідовний взаємозв’язок між господарськими операціями, рахунками бухгалтерського обліку та показниками фінансової звітності. Завдяки цьому досягається повнота й достовірність відображення інформації у Балансі (ф. 1- м) та Звіті про фінансові результати (ф. 2-м), які є основними джерелами інформації для визначення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства. Узагальнення інформації про взаємозв’язок бухгалтерських рахунків із показниками фінансової звітності підтверджує, що кожний показник звітності має чітко

визначене облікове джерело формування. Це забезпечує можливість контролю правильності складання фінансової звітності, підвищує рівень її достовірності та створює належне інформаційне забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Отже, організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» відповідає вимогам чинного законодавства та забезпечує формування якісної фінансової інформації, необхідної для проведення об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства. Сформована система облікового забезпечення створює належні передумови для здійснення фінансового аналізу, виявлення тенденцій розвитку підприємства та обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення ефективності його діяльності.

Результати проведеного дослідження підтверджують, що якість формування показників фінансової звітності безпосередньо залежить від правильності організації бухгалтерського обліку, повноти відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку та дотримання вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Це забезпечує користувачів фінансової звітності достовірною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

2.4 Напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку з метою підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства

У сучасних умовах господарювання ефективність функціонування підприємства значною мірою залежить від якості інформаційного забезпечення процесу управління. Особливого значення набуває бухгалтерський облік, який є основним джерелом інформації для формування фінансової звітності, проведення фінансового аналізу та оцінки фінансового

стану підприємства. Саме достовірність, повнота, своєчасність та аналітичність облікової інформації визначають якість управлінських рішень щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності суб'єкта господарювання [26].

Нами встановлено, що організація бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» в цілому відповідає вимогам чинного законодавства України, а система документального оформлення господарських операцій, синтетичного й аналітичного обліку забезпечує формування достовірної фінансової звітності. Проте сучасні умови розвитку аграрного сектору економіки, посилення конкуренції, нестабільність ринкового середовища та зростання інформаційних потреб користувачів фінансової звітності зумовлюють необхідність подальшого удосконалення організації бухгалтерського обліку. Аналіз практики ведення бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві свідчить, що існуюча система орієнтована переважно на забезпечення вимог фінансового та податкового обліку. Водночас інформація, яка формується в бухгалтерській системі, ще не повною мірою використовується для оперативної оцінки фінансового стану підприємства, прогнозування його змін та прийняття своєчасних управлінських рішень [54]. Зокрема, потребують удосконалення рівень аналітичності окремих об'єктів бухгалтерського обліку, форми внутрішньої управлінської звітності та інформаційне забезпечення аналізу дебіторської й кредиторської заборгованості.

Вирішення зазначених проблем можливе шляхом удосконалення окремих елементів організації бухгалтерського обліку без зміни чинної облікової політики підприємства. Насамперед доцільним є підвищення рівня деталізації аналітичного обліку виробничих витрат, розроблення внутрішньої управлінської звітності щодо показників фінансового стану та вдосконалення аналітичного обліку розрахунків із дебіторами й кредиторами. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню оперативності отримання облікової інформації, розширенню її аналітичних можливостей та

забезпеченню керівництва підприємства необхідними даними для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [10].

Необхідність удосконалення бухгалтерського обліку як інформаційної основи оцінки фінансового стану підприємства підтверджується також результатами наукових досліджень провідних українських учених, які розглядають бухгалтерський облік не лише як систему реєстрації господарських операцій, а й як важливий інструмент інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства. Узагальнення основних наукових підходів наведено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Наукові підходи до удосконалення бухгалтерського обліку як інформаційної основи оцінки фінансового стану підприємства

Науковець	Основні положення дослідження	Практичне значення для ТОВ «БАКАЙ-АГРО»
1	2	3
Жук В. М. [14]	Бухгалтерський облік повинен виконувати не лише реєстраційну, а й інформаційно-аналітичну функцію, забезпечуючи стратегічне управління діяльністю підприємства.	Доцільним є розширення аналітичних можливостей бухгалтерського обліку шляхом деталізації інформації для оцінки фінансового стану підприємства.
Бутинець Ф. Ф. [8]	Якість управлінських рішень безпосередньо залежить від повноти, достовірності та своєчасності бухгалтерської інформації.	Необхідним є удосконалення організації аналітичного обліку та внутрішньої звітності для підвищення інформаційної цінності облікових даних.
Голов С. Ф. [11]	Фінансовий та управлінський облік повинні функціонувати як єдина інформаційна система, орієнтована на потреби користувачів.	Доцільно формувати внутрішню управлінську звітність на основі даних фінансового обліку для оперативної оцінки фінансового стану.
Сук Л. К. [69]	Аналітичний облік забезпечує деталізацію інформації, необхідної для аналізу діяльності підприємства та контролю використання ресурсів.	Запропоновано розширити аналітичний облік виробничих витрат і розрахунків з контрагентами.
Метелиця В. М. [34]	Цифровізація бухгалтерського обліку та використання сучасних інформаційних технологій забезпечують оперативність формування аналітичної інформації.	Доцільно використовувати можливості автоматизованої системи обліку для формування внутрішніх аналітичних звітів щодо фінансового стану підприємства.

Джерело: складено автором

Узагальнення наукових підходів свідчить, що сучасний бухгалтерський облік розглядається не лише як система документального відображення господарських операцій, а передусім як інформаційна база управління підприємством. Спільною позицією дослідників є необхідність підвищення аналітичності бухгалтерської інформації, удосконалення організації аналітичного обліку та розширення можливостей використання даних фінансового обліку для прийняття управлінських рішень. Саме ці наукові положення покладено в основу авторських пропозицій щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Після аналізу наукових підходів та результатів дослідження організації бухгалтерського обліку на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» встановлено, що найбільш перспективними напрямами підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства є удосконалення аналітичного обліку виробничих витрат, розроблення внутрішньої управлінської звітності щодо показників фінансового стану та підвищення аналітичності обліку дебіторської і кредиторської заборгованості. Запропоновані нами напрями удосконалення взаємопов’язані між собою та спрямовані на формування більш повної, достовірної й оперативної інформації для потреб управління.

Для узагальнення запропонованих напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку слід подати їх у вигляді схеми, що наведена на рисунку 2.5.

Як видно з рисунка 2.5, запропоновані нами напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку взаємопов’язані між собою та спрямовані на підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Їх реалізація дозволить підвищити аналітичність бухгалтерської інформації, оперативність її формування та ефективність використання під час прийняття управлінських рішень. Розглянемо кожний із запропонованих напрямів більш детально.

Рисунок 2.5 – Основні напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку з метою підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

У результаті дослідження встановлено, що на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» облік виробничих витрат ведеться на субрахунку 231 «Рослинництво», який забезпечує накопичення інформації про витрати, пов'язані з виробництвом продукції. Разом із тим використання лише одного субрахунку не дає можливості оперативно оцінювати собівартість окремих видів продукції, аналізувати ефективність вирощування сільськогосподарських культур та визначати їх вплив на фінансовий стан підприємства.

З метою підвищення аналітичності бухгалтерської інформації пропонується деталізувати облік виробничих витрат шляхом відкриття додаткових субрахунків другого порядку до субрахунку 231 «Рослинництво». Такий підхід дозволить здійснювати накопичення інформації за окремими культурами, що сприятиме більш об'єктивному визначенню собівартості продукції, рівня її рентабельності та ефективності використання виробничих

ресурсів.

Передусім пропонуємо розглянути запропоновану систему субрахунків, яка наведена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Запропонована система субрахунків до субрахунку 231 «Рослинництво»

Субрахунок	Найменування	Призначення
2311	Вирощування пшениці	Накопичення витрат на вирощування озимої та ярої пшениці
2312	Вирощування соняшнику	Облік витрат на вирощування соняшнику
2313	Вирощування ячменю	Облік витрат на вирощування ячменю
2314	Вирощування ріпаку	Облік витрат на вирощування ріпаку
2315	Інші сільськогосподарські культури	Облік витрат за іншими культурами

Джерело: розроблено автором

Запропонована деталізація субрахунку 231 забезпечить накопичення інформації про виробничі витрати в розрізі окремих сільськогосподарських культур. Це дозволить визначати фактичну собівартість кожного виду продукції, здійснювати порівняльний аналіз ефективності її виробництва та формувати інформацію, необхідну для оцінки прибутковості окремих напрямів діяльності підприємства.

Наступним напрямом удосконалення пропонуємо деталізувати аналітичний облік виробничих витрат не лише за культурами, а й за окремими полями (земельними масивами).

Для аграрних підприємств характерною є різна урожайність земельних ділянок, неоднакові природно-кліматичні умови, різна структура ґрунтів та рівень матеріальних витрат. У зв’язку з цим одна й та сама культура може мати суттєво різну собівартість залежно від конкретного поля. Проте за існуючої організації обліку така інформація формується лише в узагальненому вигляді.

У зв’язку з цим пропонується вести аналітичний облік за кожним виробничим полем із використанням окремих аналітичних кодів, наприклад:

Поле № 1;

Поле № 2;

Поле № 3;

Поле № 4;

Поле № 5.

При цьому всі витрати (насіння, добрива, паливо, заробітна плата, амортизація тощо) відображатимуться не лише за відповідною культурою, а й за конкретним полем.

Це дозволить бухгалтерії не лише визначати загальну собівартість, а й аналізувати ефективність використання ресурсів на кожній земельній ділянці. На основі такої інформації керівництво підприємства зможе оцінювати прибутковість окремих культур і полів, приймати рішення щодо оптимізації структури посівних площ, планування витрат та підвищення фінансової стійкості підприємства.

Важливою умовою підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства є своєчасне надання керівництву узагальненої інформації про основні фінансові показники [16]. Проведене дослідження показало, що на ТОВ «БАКАЙ-АГРО» фінансовий стан оцінюється переважно після складання річної фінансової звітності або під час проведення економічного аналізу. Такий підхід не забезпечує оперативного контролю за змінами фінансового стану підприємства протягом року та ускладнює прийняття своєчасних управлінських рішень.

З метою підвищення інформаційної цінності бухгалтерського обліку пропонуємо впровадити внутрішню управлінську форму «Звіт про показники фінансового стану підприємства», яка формуватиметься бухгалтерією щомісячно на підставі даних фінансового обліку. На відміну від фінансової звітності, запропонований звіт не призначений для зовнішніх користувачів, а використовуватиметься виключно керівництвом підприємства для здійснення оперативного моніторингу фінансового стану та прийняття управлінських рішень.

Основною перевагою запропонованої нами форми є те, що всі її показники формуються автоматично на підставі даних бухгалтерського обліку

без додаткових розрахунків чи дублювання інформації. Це дає можливість щомісяця оцінювати зміни ліквідності, фінансової стійкості, структури активів і зобов'язань, контролювати динаміку дебіторської та кредиторської заборгованості, а також своєчасно реагувати на негативні тенденції.

Запропонована форма внутрішнього управлінського звіту наведена в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Запропонована форма внутрішнього управлінського звіту «Показники фінансового стану підприємства»

Показник	На початок місяця	На кінець місяця	Відхилення (+; –)	Джерело інформації
Вартість активів				Баланс
Власний капітал				Баланс
Поточні зобов'язання				Баланс
Дебіторська заборгованість				Рахунок 36
Кредиторська заборгованість				Рахунки 63, 64, 66
Запаси				Рахунки 20, 21, 26
Грошові кошти				Рахунки 30, 31
Коефіцієнт поточної ліквідності				Розрахунок бухгалтера
Коефіцієнт автономії				Розрахунок бухгалтера
Рентабельність діяльності				Звіт про фінансові результати

Джерело: розроблено автором

Запропонована форма внутрішнього управлінського звіту дозволить здійснювати постійний моніторинг основних показників фінансового стану підприємства без очікування завершення звітного року. Її використання сприятиме підвищенню оперативності управління, своєчасному виявленню негативних тенденцій у структурі активів, капіталу та зобов'язань, а також забезпечить керівництво підприємства інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Наступним етапом є визначення послідовності формування запропонованої внутрішньої управлінської звітності. Оскільки всі показники звіту базуються на інформації бухгалтерського обліку, слід узагальнити

процес їх формування у вигляді структурно-логічної схеми, що наведена на рисунку 2.6.

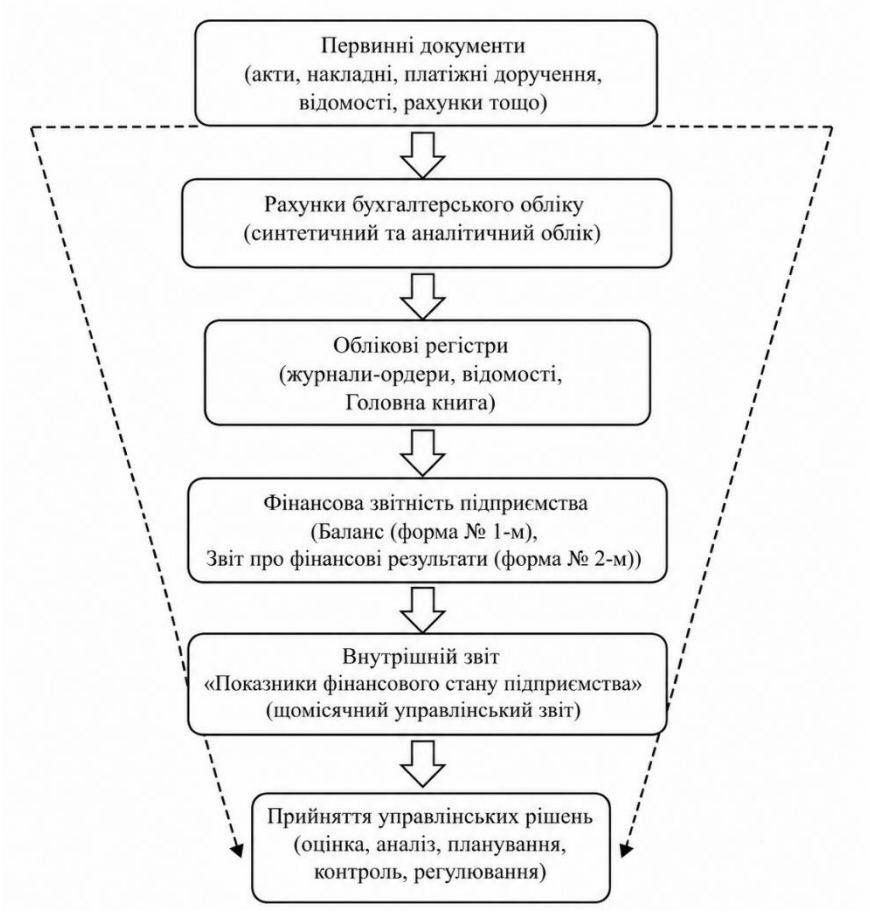

Рисунок 2.6 – Послідовність формування внутрішнього звіту «Показники фінансового стану підприємства» на основі даних бухгалтерського обліку

Важливим напрямом підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є удосконалення аналітичного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості. Стан розрахунків із покупцями, постачальниками, бюджетом, працівниками та іншими контрагентами безпосередньо впливає на ліквідність, платоспроможність і фінансову стійкість підприємства. Наявність значних обсягів простроченої дебіторської заборгованості уповільнює надходження грошових коштів, знижує оборотність активів і може призвести до виникнення дефіциту платіжних ресурсів. Водночас несвоєчасне погашення кредиторської

заборгованості підвищує ризик застосування штрафних санкцій, погіршує ділову репутацію підприємства та ускладнює подальшу співпрацю з постачальниками.

На ТОВ «БАКАЙ-АГРО» облік розрахунків здійснюється на відповідних синтетичних рахунках і субрахунках, зокрема 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 641 «Розрахунки за податками», 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» та 661 «Розрахунки за заробітною платою». Разом із тим інформація за цими рахунками переважно узагальнюється за контрагентами та загальними сумами заборгованості, що не забезпечує достатньої деталізації за строками її виникнення і погашення.

Для оперативного контролю стану розрахунків пропонується доповнити чинну систему аналітичного обліку групуванням дебіторської та кредиторської заборгованості за строками. Для дебіторської заборгованості пропонуємо застосовувати такі аналітичні групи: заборгованість, строк погашення якої не настав; прострочена до 30 днів; від 31 до 90 днів; від 91 до 180 днів; понад 180 днів. Для кредиторської заборгованості рекомендуємо виокремлювати зобов'язання, строк погашення яких не настав; зобов'язання, що підлягають сплаті протягом найближчих 30 днів; прострочені до 30 днів; від 31 до 90 днів; понад 90 днів.

Запропоноване групування не потребує відкриття нових синтетичних рахунків, а може бути реалізоване шляхом запровадження додаткових аналітичних ознак до чинних субрахунків. Наприклад, до субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» пропонуємо застосовувати такі аналітичні коди:

361/1 – заборгованість, строк погашення якої не настав;

361/2 – прострочена заборгованість до 30 днів;

361/3 – прострочена заборгованість від 31 до 90 днів;

361/4 – прострочена заборгованість від 91 до 180 днів;

361/5 – прострочена заборгованість понад 180 днів.

До субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» пропонуємо застосувати таку систему аналітичних кодів:

631/1 – зобов'язання, строк погашення яких не настав;

631/2 – зобов'язання, що підлягають сплаті протягом 30 днів;

631/3 – прострочені зобов'язання до 30 днів;

631/4 – прострочені зобов'язання від 31 до 90 днів;

631/5 – прострочені зобов'язання понад 90 днів.

Застосування зазначеної аналітики дозволить бухгалтерії оперативно визначати суму заборгованості за кожною групою строків, контролювати дотримання договірних умов і формувати інформацію для оцінки реальної ліквідності підприємства. Особливого значення це набуває під час аналізу дебіторської заборгованості, оскільки суми з тривалим строком непогашення не можуть розглядатися як повноцінне джерело швидкого надходження грошових коштів.

Для систематизації інформації про стан дебіторської заборгованості пропонуємо запровадити внутрішній обліковий регістр «Відомість аналітичного обліку дебіторської заборгованості за строками її виникнення». Запропоновану форму наведено в таблиці 2.16.

Запропонована відомість може формуватися щомісячно на підставі оборотно-сальдової відомості за субрахунком 361, договорів, накладних, рахунків і банківських виписок.

Таблиця 2.16 – Запропонована форма відомості аналітичного обліку дебіторської заборгованості за строками її виникнення

Контрагент	Номер і дата документа	Загальна сума заборгованості, грн	Строк погашення не настав	До 30 днів	31–90 днів	91–180 днів	Понад 180 днів	Примітка
Разом	×							×

Джерело: розроблено автором

У графі «Примітка» слід зазначати інформацію про причини прострочення, наявність претензійної роботи, укладення додаткової угоди щодо відстрочення платежу або ймовірність непогашення заборгованості.

Дані таблиці 2.16 свідчать, що запропонована форма забезпечить не лише узагальнення загальної суми дебіторської заборгованості, а й її розподіл за строками виникнення. Це дозволить своєчасно виявляти прострочені та сумнівні борги, визначати контрагентів із підвищеним ризиком неплатежів і приймати рішення щодо активізації претензійно-позовної роботи. Використання такої інформації підвищить об’єктивність оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Для контролю зобов’язань підприємства пропонується одночасно запровадити «Відомість аналітичного обліку кредиторської заборгованості за строками погашення», структура якої наведена в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Запропонована форма відомості аналітичного обліку кредиторської заборгованості за строками погашення

Контрагент або вид зобов’язання	Номер і дата документа	Загальна сума заборгованості, грн	Строк погашення не настав	До сплати протягом 30 днів	Прострочено до 30 днів	Прострочено 31–90 днів	Прострочено понад 90 днів	Запланована дата оплати
Разом	×							×

Джерело: розроблено автором

Запропонована форма дозволить контролювати не лише вже прострочені зобов’язання, а й суми, строк оплати яких наближається. Це дасть змогу узгоджувати майбутні платежі з прогнозованими надходженнями грошових коштів, уникати порушення договірних строків і попереджати виникнення касових розривів. Відомість доцільно формувати щомісячно, а за наявності значного обсягу розрахункових операцій – щотижнево.

Дані таблиці 2.17 підтверджують, що деталізація кредиторської заборгованості за строками погашення забезпечить своєчасне планування платежів, підвищить рівень платіжної дисципліни та зменшить ризик

виникнення прострочених зобов'язань. У результаті керівництво підприємства отримає більш достовірну інформацію для оцінки поточної платоспроможності та прогнозування потреби у грошових ресурсах.

Отже, удосконалення аналітичного обліку розрахунків із дебіторами та кредиторами шляхом запровадження додаткових аналітичних кодів і внутрішніх облікових регістрів дозволить підвищити прозорість розрахункових операцій, своєчасно виявляти прострочену заборгованість та об'єктивніше оцінювати фінансовий стан ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Запропонований підхід забезпечить тісніший взаємозв'язок між даними бухгалтерського обліку, оцінкою ліквідності й платоспроможності підприємства та прийняттям управлінських рішень.

Проведене дослідження дало можливість розробити комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на вдосконалення організації бухгалтерського обліку та підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО». На відміну від існуючої системи обліку, запропоновані рекомендації орієнтовані на підвищення аналітичності облікової інформації, удосконалення внутрішньої управлінської звітності та посилення контролю за розрахунковими операціями. Їх комплексне впровадження забезпечить формування більш повної, своєчасної та достовірної інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень щодо підтримання належного фінансового стану підприємства. З метою узагальнення розроблених пропозицій та визначення очікуваних результатів від їх реалізації розглянемо таблицю 2.18.

Дані таблиці 2.18 свідчать, що запропоновані заходи мають комплексний характер та спрямовані на підвищення аналітичності бухгалтерського обліку, удосконалення внутрішньої управлінської звітності й посилення контролю за станом розрахунків підприємства. Їх упровадження забезпечить формування більш повної, достовірної та своєчасної облікової інформації, що сприятиме підвищенню якості оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» та створить належну інформаційну основу для

прийняття ефективних управлінських рішень.

Таблиця 2.18 – Очікувані результати впровадження запропонованих заходів щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Напрям удосконалення	Зміст запропонованого заходу	Очікуваний результат	Вплив на оцінку фінансового стану
Деталізація аналітичного обліку виробничих витрат	Відкриття додаткових субрахунків та ведення аналітичного обліку за культурами полями	Підвищення точності визначення собівартості продукції та рентабельності окремих напрямів діяльності	Забезпечує більш об’єктивну оцінку прибутковості, ефективності використання ресурсів і фінансових результатів
Запровадження внутрішньої управлінської звітності	Розроблення форми «Звіт про показники фінансового стану підприємства»	Оперативний контроль змін фінансового стану та своєчасне прийняття управлінських рішень	Дає можливість регулярно оцінювати ліквідність, фінансову стійкість і платоспроможність підприємства
Удосконалення аналітичного обліку дебіторської та кредиторської заборгованості	Групування розрахунків за строками виникнення та погашення, запровадження внутрішніх відомостей	Посилення контролю за станом розрахунків, своєчасне виявлення простроченої заборгованості	Підвищує достовірність оцінки ліквідності, платоспроможності та ризику неплатежів
Комплексний результат	Реалізація всіх запропонованих заходів у системі бухгалтерського обліку	Формування якісної інформаційної бази для управління підприємством	Забезпечує комплексну та достовірну оцінку фінансового стану й підвищує ефективність управлінських рішень

Для узагальнення очікуваних результатів упровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку доцільно відобразити їх взаємозв’язок із процесом формування якісної облікової інформації та її використанням для оцінки фінансового стану підприємства. Узагальнену схему впливу запропонованих рекомендацій на підвищення ефективності інформаційного забезпечення управління наведено на рисунку 2.7.

Рисунок 2.7 – Вплив запропонованих заходів щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку на якість інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Як видно з рисунка 2.7, реалізація запропонованих заходів має послідовний та взаємопов'язаний характер. Насамперед удосконалення організації бухгалтерського обліку забезпечує підвищення аналітичності та якості бухгалтерської інформації. На основі більш повної та своєчасної інформації формується внутрішня управлінська звітність, яка використовується для оперативної оцінки фінансового стану підприємства. Це, у свою чергу, підвищує обґрунтованість управлінських рішень щодо забезпечення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ефективності використання ресурсів. Отже, запропоновані напрями

вдосконалення бухгалтерського обліку мають не лише методичне, а й практичне значення для підвищення ефективності управління фінансовим станом ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Таким чином, проведене дослідження підтвердило, що подальше підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства безпосередньо пов’язане з удосконаленням організації бухгалтерського обліку та розширенням його аналітичних можливостей. Незважаючи на те, що система бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО» загалом відповідає вимогам чинного законодавства України, результати дослідження засвідчили наявність резервів щодо підвищення її інформаційної цінності для потреб управління.

У процесі дослідження розроблено комплекс взаємопов’язаних заходів, спрямованих на вдосконалення організації бухгалтерського обліку та підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Зокрема, запропоновано деталізувати аналітичний облік виробничих витрат шляхом відкриття додаткових субрахунків і ведення аналітики за окремими сільськогосподарськими культурами та виробничими полями, розробити внутрішню форму управлінської звітності «Звіт про показники фінансового стану підприємства», а також удосконалити аналітичний облік дебіторської й кредиторської заборгованості шляхом їх групування за строками виникнення та погашення із запровадженням відповідних внутрішніх облікових регістрів.

Практична реалізація запропонованих рекомендацій забезпечить підвищення аналітичності бухгалтерської інформації, оперативності її формування та ефективності використання під час здійснення оцінки фінансового стану підприємства. Це дозволить своєчасно виявляти негативні тенденції у структурі активів і зобов’язань, контролювати рівень ліквідності та платоспроможності, оцінювати ефективність використання виробничих ресурсів і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Отже, реалізація запропонованих заходів сприятиме вдосконаленню організації бухгалтерського обліку ТОВ «БАКАЙ-АГРО», підвищенню якості облікової інформації та створенню надійної інформаційної бази для об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства й прийняття ефективних управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ОЦІНКИ НА ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

3.1 Методичні засади аналізу фінансового стану підприємства

Ефективне функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання значною мірою залежить від своєчасної та об’єктивної оцінки його фінансового стану. Саме результати фінансового аналізу є інформаційною основою для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, ліквідності, прибутковості та підвищення ефективності використання ресурсів підприємства. У зв’язку з цим аналіз фінансового стану виступає одним із найважливіших елементів системи управління підприємством, оскільки дозволяє не лише оцінити поточний рівень його фінансової стабільності, а й своєчасно виявити негативні тенденції, визначити фактори їх виникнення та обґрунтувати напрями подальшого розвитку [9].

В економічній літературі аналіз фінансового стану розглядається як комплексне дослідження фінансових результатів діяльності підприємства, структури його активів і джерел їх формування, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Комплексний підхід до проведення аналізу дає можливість всебічно оцінити фінансові можливості підприємства, визначити рівень його фінансової незалежності, ефективність використання майна та власного капіталу, а також оцінити перспективи подальшого розвитку [18].

Якість результатів аналізу безпосередньо залежить від повноти, достовірності та своєчасності інформаційного забезпечення. Саме

інформаційна база визначає об’єктивність розрахованих показників, правильність висновків та ефективність управлінських рішень. Тому першочергового значення набуває визначення основних джерел інформації, що використовуються під час проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану являє собою сукупність взаємопов’язаних інформаційних ресурсів, сформованих у системі бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішнього управлінського обліку, які забезпечують користувачів необхідними даними для оцінки фінансового становища підприємства. Основним джерелом інформації є фінансова звітність, що формується відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. Саме фінансова звітність містить узагальнену інформацію про майновий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів і зміни у власному капіталі, що забезпечує можливість проведення комплексного фінансового аналізу [20].

Під час аналізу фінансового стану використовуються дані Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності. Водночас для більш глибокого дослідження окремих аспектів діяльності підприємства використовуються регістри бухгалтерського обліку, оборотно-сальдові відомості, первинні документи, внутрішня управлінська звітність, дані аналітичного обліку та інша інформація, що характеризує окремі господарські процеси. Поєднання зовнішньої фінансової звітності з даними бухгалтерського та управлінського обліку дозволяє отримати більш повну інформаційну базу для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття обґрунтованих управлінських рішень [21].

Для узагальнення основних складових інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства доцільно відобразити їх у вигляді

рисунку. Це дозволить систематизувати джерела інформації залежно від їх функціонального призначення та показати взаємозв’язок між окремими інформаційними потоками, що використовуються під час проведення фінансового аналізу. Узагальнену структуру інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану наведено на рисунку 3.1.

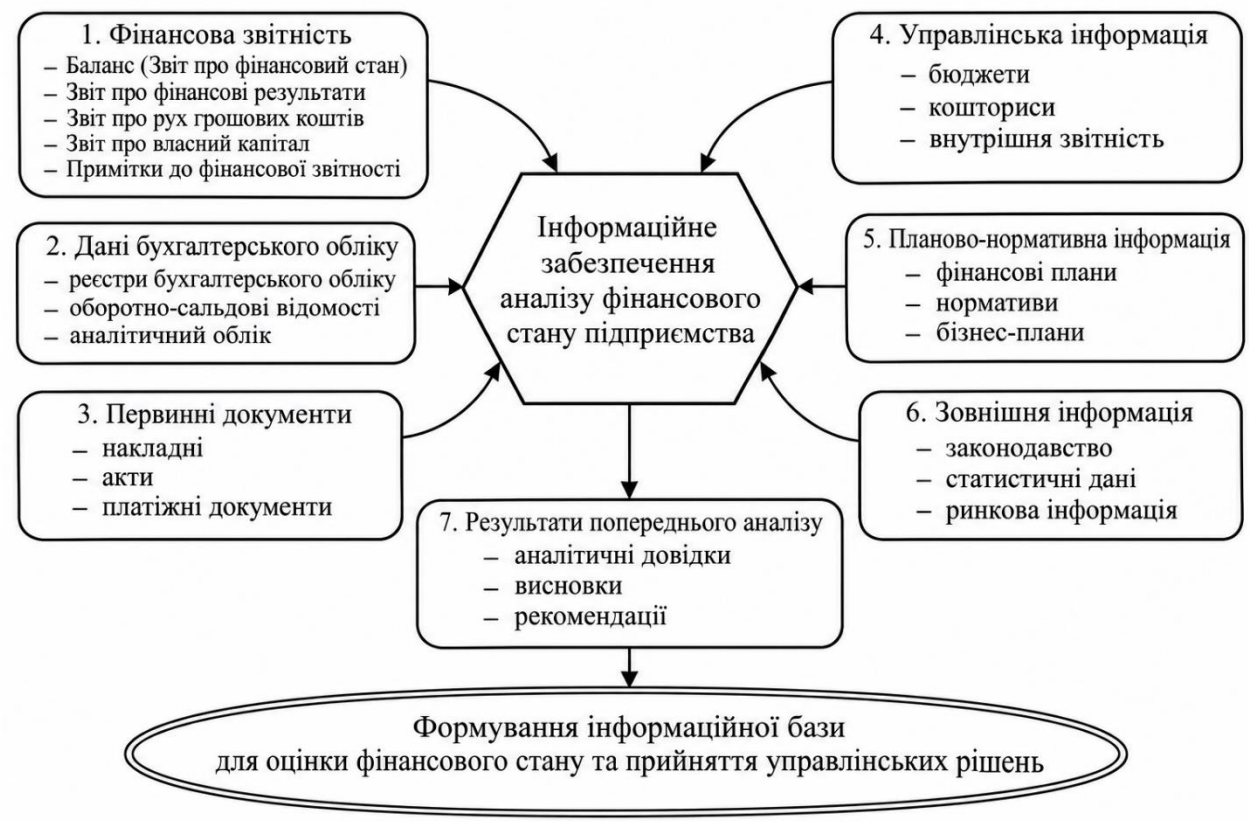

Рисунок 3.1 – Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства

Аналіз даних, наведених на рисунку 3.1, свідчить, що інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства формується на основі комплексу взаємопов’язаних внутрішніх та зовнішніх інформаційних джерел. Провідне місце серед них займає фінансова звітність, яка містить узагальнену інформацію про майновий стан підприємства, результати його діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі. Водночас підвищення об’єктивності аналітичних висновків досягається шляхом використання даних

бухгалтерського обліку, первинних документів, управлінської звітності, планово-нормативної інформації та результатів попередніх аналітичних досліджень. Комплексне використання зазначених інформаційних ресурсів забезпечує всебічну оцінку фінансового стану підприємства, дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції його розвитку та формувати інформаційну основу для прийняття ефективних управлінських рішень.

Після визначення інформаційної бази проведення аналізу фінансового стану важливим етапом є формування системи показників, за допомогою яких здійснюється комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства. Використання окремих абсолютних показників не дозволяє повною мірою оцінити фінансове становище суб'єкта господарювання, оскільки вони характеризують лише окремі сторони його діяльності. Саме тому у сучасній практиці фінансового аналізу широко застосовується система відносних показників (коефіцієнтів), яка дає можливість визначити рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства [25].

Система показників аналізу фінансового стану являє собою сукупність взаємопов'язаних економічних індикаторів, що комплексно характеризують ефективність формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Кожна група показників має власне функціональне призначення, однак лише їх комплексне використання забезпечує формування об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства та дозволяє визначити резерви підвищення ефективності його діяльності [29]. Зокрема, показники ліквідності характеризують здатність підприємства своєчасно виконувати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Показники платоспроможності та фінансової стійкості відображають рівень фінансової незалежності підприємства, структуру джерел фінансування його діяльності та здатність функціонувати в довгостроковій перспективі без втрати фінансової рівноваги. Показники ділової активності характеризують ефективність використання активів підприємства та швидкість їх обороту, а показники рентабельності

дозволяють оцінити результативність використання майна, власного капіталу та вкладених фінансових ресурсів [30]. З метою узагальнення основних груп показників, які використовуються під час проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства, доцільно представити їх у вигляді структурної схеми. Такий підхід дозволяє систематизувати взаємозв'язок між окремими групами показників та визначити їх місце у загальній системі оцінки фінансового стану підприємства. Узагальнену систему показників аналізу фінансового стану підприємства наведено на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Система показників аналізу фінансового стану підприємства

Аналіз даних, наведених на рисунку 3.2, свідчить, що комплексна оцінка фінансового стану підприємства ґрунтується на використанні взаємопов'язаної системи економічних показників, кожна група яких характеризує окремий аспект фінансово-господарської діяльності суб'єкта

господарювання. Використання лише однієї групи показників не дозволяє сформувати об’єктивне уявлення про фінансовий стан підприємства, тому під час проведення фінансового аналізу доцільно застосовувати комплексний підхід. Це забезпечує можливість всебічної оцінки рівня ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості підприємства, своєчасного виявлення проблемних аспектів його діяльності та обґрунтування ефективних управлінських рішень. Однак для забезпечення достовірності результатів аналізу недостатньо лише визначити перелік показників, що характеризують фінансовий стан підприємства. Не менш важливим є застосування науково обґрунтованої методики їх розрахунку та інтерпретації, яка дозволяє оцінити тенденції зміни фінансових показників, встановити причинно-наслідкові зв’язки між ними та сформувати об’єктивні висновки щодо ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Методичні засади аналізу фінансового стану підприємства досліджувалися багатьма вітчизняними науковцями, які зробили вагомий внесок у розвиток теорії та практики економічного аналізу. Незважаючи на певні відмінності у підходах до визначення окремих етапів аналізу та системи показників, більшість учених дотримується єдиної позиції щодо необхідності комплексної оцінки фінансового стану підприємства на основі системи взаємопов’язаних коефіцієнтів [32]. Значний внесок у розвиток методики аналізу фінансового стану підприємств зробила Савицька Г. В., яка розглядає фінансовий аналіз як систему взаємопов’язаних прийомів дослідження, спрямованих на оцінку фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності підприємства [65]. Науковиця наголошує, що об’єктивність висновків досягається лише за умови комплексного використання абсолютних, відносних і динамічних показників, а також врахування впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на результати діяльності підприємства. На думку Мицак О. В., Ковтун Н. С. та Лихач О. С., сучасна методика аналізу фінансового стану підприємства повинна бути не

лише інструментом оцінки досягнутих результатів діяльності, а й інформаційною основою для прийняття ефективних управлінських рішень [39]. Автори вважають, що методичні підходи до аналізу мають ґрунтуватися на комплексному дослідженні фінансових результатів, взаємозв'язку показників доходів, витрат, прибутку, ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Вагомий внесок у розвиток методичних підходів до оцінки фінансового стану зробив також Поддєрьогін А. М., який розглядає фінансовий аналіз як основу фінансового менеджменту підприємства [57]. Науковець зазначає, що система аналітичних показників повинна забезпечувати можливість своєчасного виявлення негативних тенденцій у діяльності підприємства, оцінки ефективності використання фінансових ресурсів та обґрунтування управлінських рішень щодо зміцнення його фінансової стійкості.

Для узагальнення наукових підходів щодо методики аналізу фінансового стану підприємства нами систематизовано основні положення досліджень провідних вітчизняних учених. Це дозволить визначити спільні та відмінні риси існуючих методичних підходів, а також обґрунтувати доцільність застосування комплексної системи показників у процесі оцінки фінансового стану підприємства. Основні підходи вітчизняних науковців до методики аналізу фінансового стану підприємства наведено у таблиці 3.1.

Аналіз наведених у таблиці 3.1 наукових підходів свідчить, що, незважаючи на певні відмінності у методичних підходах, усі дослідники розглядають аналіз фінансового стану як комплексне дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства. Спільною рисою їхніх підходів є використання системи взаємопов'язаних фінансових показників, що дозволяє оцінити рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Водночас сучасні підходи доповнюють традиційний коефіцієнтний аналіз оцінкою фінансових ризиків, прогнозуванням імовірності банкрутства та аналізом грошових потоків, що значно підвищує якість управлінських рішень.

Таблиця 3.1 – Наукові підходи до методики аналізу фінансового стану підприємства

Науковець	Основні положення методики	Особливості підходу	Практичне значення
Савицька Г. В. [65]	Аналіз фінансового стану базується на комплексному використанні горизонтального, вертикального, трендового та коефіцієнтного аналізу. Оцінюються ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність і рентабельність.	Комплексний підхід із визначенням факторів, що впливають на зміну фінансових результатів.	Дає можливість всебічно оцінити фінансовий стан підприємства та визначити резерви підвищення ефективності його діяльності.
Мицак О. В., Ковтун Н. С. Лихач О. С. [39]	Методика аналізу фінансового стану повинна базуватися на комплексній оцінці фінансових результатів, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства.	Аналіз поєднується з оцінкою механізму управління фінансовими результатами та використанням сучасних аналітичних інструментів.	Забезпечує своєчасне виявлення факторів, що впливають на фінансовий стан, обґрунтування управлінських рішень, пошук резервів підвищення прибутковості та зміцнення фінансової стійкості підприємства.
Поддєрьогін А. М. [57]	Фінансовий аналіз розглядається як інструмент фінансового менеджменту, що забезпечує оцінку ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.	Акцент робиться на оцінці фінансової незалежності, структури капіталу та результативності фінансової діяльності.	Сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Джерело: узагальнено автором

Враховуючи результати наукових досліджень та практичні потреби сучасного управління підприємством, методика аналізу фінансового стану повинна передбачати послідовне застосування комплексу аналітичних методів. Насамперед здійснюється попередня оцінка фінансової звітності, після чого проводиться горизонтальний та вертикальний аналіз, які дозволяють визначити динаміку та структуру основних статей фінансової звітності. Наступним етапом є розрахунок системи фінансових коефіцієнтів, що характеризують окремі аспекти фінансового стану підприємства.

Завершальним етапом виступає комплексна інтерпретація отриманих результатів, встановлення причин виявлених відхилень та розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. У сучасній практиці фінансового аналізу найбільш поширеними є такі методи: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; коефіцієнтний аналіз; порівняльний аналіз; факторний аналіз.

Саме комплексне застосування зазначених методів забезпечує об’єктивність оцінки фінансового стану підприємства, дозволяє виявити закономірності його розвитку, оцінити ефективність використання активів і капіталу, визначити рівень фінансової стійкості та обґрунтувати напрями підвищення ефективності діяльності суб’єкта господарювання [52].

Наступним важливим елементом методичних засад аналізу фінансового стану є визначення нормативних значень основних фінансових показників. Саме порівняння фактичних значень коефіцієнтів із рекомендованими нормативами дозволяє оцінити рівень фінансової стійкості підприємства, виявити відхилення від оптимальних параметрів та сформувати об’єктивні висновки щодо ефективності його фінансово-господарської діяльності. Для узагальнення нормативних значень основних фінансових показників наведемо таблицю 3.2.

Таблиця 3.2 – Нормативні значення основних показників оцінки фінансового стану підприємства

Група показників	Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	Економічна характеристика
1	2	3	4	5
Ліквідність	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи ÷ Поточні зобов’язання	1,5–2,5	Характеризує здатність підприємства погашати поточні зобов’язання за рахунок оборотних активів.
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) ÷	0,7–1,0	Відображає можливість погашення поточних

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
		Поточні зобов’язання		зобов’язань найбільш ліквідними активами без реалізації запасів.
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції) ÷ Поточні зобов’язання	0,20–0,35	Характеризує частку поточних зобов’язань, яка може бути погашена негайно.
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії	Власний капітал ÷ Валюта балансу	≥0,50	Визначає рівень фінансової незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.
	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу ÷ Власний капітал	≤2,0	Характеризує залежність підприємства від залученого капіталу.
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти ÷ Власний капітал	0,20–0,50	Показує частку власного капіталу, що перебуває у мобільній формі.
	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти ÷ Оборотні активи	≥0,10	Характеризує забезпеченість оборотних активів власними джерелами фінансування.
Ділова активність	Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід ÷ Середньорічна вартість активів	Зростання показника	Характеризує ефективність використання всіх активів підприємства.
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід ÷ Середня дебіторська заборгованість	Зростання показника	Відображає швидкість погашення дебіторської заборгованості.
	Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізації ÷ Середні запаси	Зростання показника	Характеризує швидкість перетворення запасів у готову продукцію та грошові кошти.
Рентабельність	Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток ÷ Середньорічні активи ×100 %	>0	Відображає ефективність використання активів підприємства.
	Рентабельність власного капіталу (ROE)	Чистий прибуток ÷ Середній власний капітал ×100 %	>10–15 %	Характеризує дохідність власного капіталу підприємства.

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5
Рентабельність	Рентабельність реалізації (ROS)	Чистий прибуток ÷ Чистий дохід ×100 %	>0	Визначає частку прибутку у кожній гривні реалізованої продукції.

Джерело: узагальнено автором

Проведене узагальнення нормативних значень основних фінансових показників свідчить, що кожен із наведених коефіцієнтів характеризує окремий аспект фінансового стану підприємства. Водночас об'єктивна оцінка фінансово-господарської діяльності можлива лише за умови їх комплексного застосування. Аналіз ліквідності дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати поточні зобов'язання, показники фінансової стійкості характеризують рівень його незалежності від зовнішніх джерел фінансування, коефіцієнти ділової активності відображають ефективність використання активів. Тоді як показники рентабельності визначають результативність господарської діяльності та ефективність використання фінансових ресурсів.

Разом із тим зазначимо, що наведені нормативні значення мають рекомендаційний характер. Їх інтерпретація повинна здійснюватися з урахуванням галузевої специфіки діяльності підприємства, особливостей виробничого процесу, структури активів і капіталу, а також економічних умов функціонування. Тому під час проведення аналізу фінансового стану доцільно оцінювати не лише відповідність показників нормативним значенням, а й досліджувати їх динаміку за кілька років, що дозволяє встановити тенденції розвитку підприємства та своєчасно виявити позитивні й негативні зміни у його фінансовому становищі [53].

Таким чином, методичні засади аналізу фінансового стану підприємства передбачають використання комплексного підходу, який ґрунтується на поєднанні різних методів фінансового аналізу, застосуванні системи взаємопов'язаних фінансових коефіцієнтів та їх порівнянні з нормативними значеннями [59].

3.2 Аналіз фінансового стану підприємства

Оцінка фінансового стану підприємства є важливим етапом аналітичного дослідження, оскільки її результати дозволяють визначити рівень забезпеченості суб’єкта господарювання фінансовими ресурсами, ефективність формування та використання його активів і капіталу, здатність своєчасно виконувати зобов’язання, а також виявити позитивні й негативні тенденції розвитку. Проведення такого аналізу створює необхідне інформаційне підґрунтя для обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості, підвищення платоспроможності та результативності діяльності підприємства.

Аналіз фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» здійснюється за даними фінансової звітності малого підприємства за 2023–2025 роки, зокрема Балансу та Звіту про фінансові результати. Інформація, наведена у фінансовій звітності, дає можливість дослідити склад і структуру активів, джерела формування майна, рівень ліквідності та платоспроможності, фінансову стійкість, ділову активність і рентабельність підприємства.

Першим етапом оцінки фінансового стану є аналіз майнового стану підприємства. Його проведення передбачає дослідження обсягу, складу, структури та динаміки активів, які перебувають у розпорядженні суб’єкта господарювання. Для визначення основних тенденцій зміни майнового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» доцільно проаналізувати склад і динаміку його активів за 2023–2025 роки. Результати розрахунків наведено в таблиці 3.3.

Проведений аналіз складу та динаміки активів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» в таблиці 3.3 свідчить про позитивну тенденцію до нарощування майнового потенціалу підприємства протягом 2023–2025 років. Загальна вартість активів у 2025 році порівняно з 2023 роком збільшилася на 21290,6 тис. грн, або на 25,64 %, а порівняно з 2024 роком – на 11060,4 тис. грн, або на 11,86 %. Це свідчить про розширення масштабів господарської діяльності підприємства.

Таблиця 3.3 – Аналіз складу та динаміки активів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	2023	2024	2025	Відхилення 2025-2023		Відхилення 2025-2024,	
				тис. грн	%	тис. грн	%
Необоротні активи	39890,6	39146,4	37850,5	–2040,1	94,89	–1295,9	96,69
Оборотні активи	43147,8	54122,2	66478,5	23330,7	154,07	12356,3	122,83
Запаси	37771,5	41093,7	54862,4	17090,9	145,25	13768,7	133,51
у тому числі готова продукція	17838,2	16184,0	22495,3	4657,1	126,11	6311,3	139,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3841,7	235,0	102,8	–3738,9	2,68	–132,2	43,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	438,9	887,5	499,5	60,6	113,81	–388,0	56,28
Інша поточна дебіторська заборгованість	100,0	146,2	–	–100,0	–	–146,2	–
Гроші та їх еквіваленти	995,7	11759,8	9352,5	8356,8	938,89	–2407,3	79,53
Інші оборотні активи	–	–	1661,3	1661,3	–	1661,3	–
Баланс	83038,4	93268,6	104329,0	21290,6	125,64	11060,4	111,86

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Зростання активів відбулося переважно за рахунок збільшення оборотних активів, величина яких за досліджуваний період зросла на 23330,7 тис. грн, або на 54,07 %. Найбільший вплив на таку динаміку мало збільшення вартості запасів, які у 2025 році перевищили рівень 2023 року на 17090,9 тис. грн, або на 45,25 %. Крім того, суттєво збільшився залишок грошових коштів, який зріс майже у 9,4 раза порівняно з 2023 роком, що позитивно характеризує рівень поточної платоспроможності підприємства. Водночас спостерігається поступове скорочення вартості необоротних активів, що пояснюється збільшенням суми накопиченого зносу основних засобів. Їх залишкова вартість за три роки зменшилася на 2040,1 тис. грн, або на 5,11 %, що свідчить про необхідність подальшого оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Позитивною тенденцією є скорочення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. У 2025 році її величина становила лише 102,8 тис. грн, що на 3738,9 тис. грн менше порівняно з 2023 роком, що свідчить про покращення розрахункової дисципліни покупців та прискорення оборотності дебіторської заборгованості.

Більш наглядно динаміку необоротних та оборотних активів, а також загальної вартості майна розглянемо на рисунку 3.3.

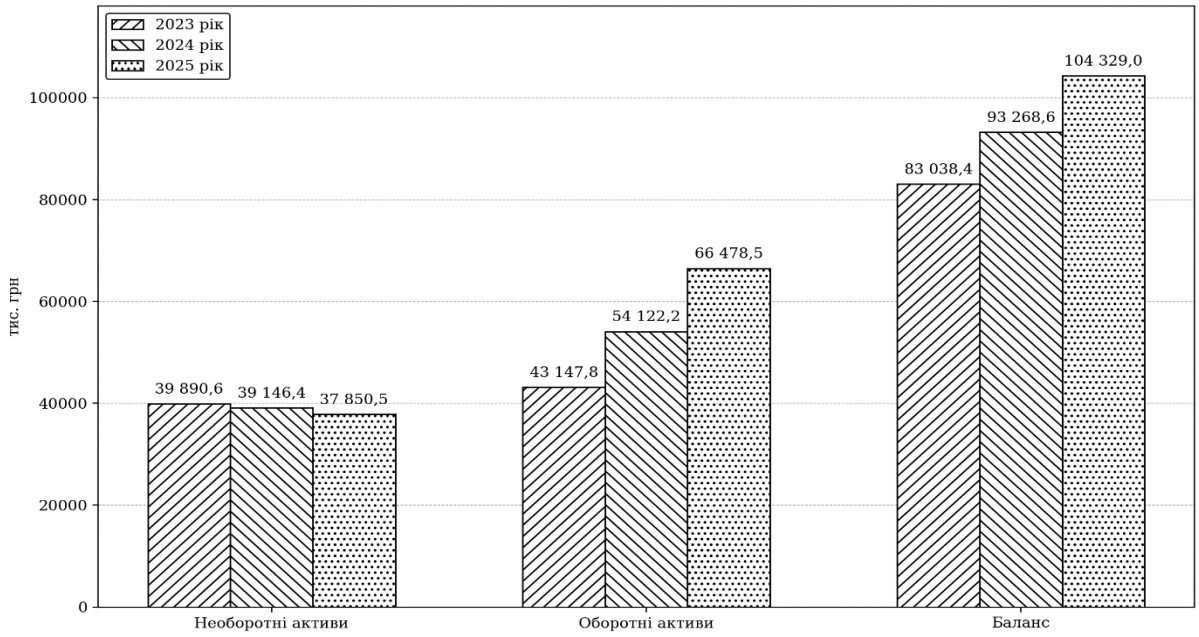

Рисунок 3.3 – Динаміка необоротних, оборотних активів і загальної вартості майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду майновий стан ТОВ «БАКАЙ-АГРО» загалом покращився. Разом із тим значне зростання запасів і одночасне скорочення вартості необоротних активів потребують подальшої детальної оцінки структури майна підприємства та ефективності використання його ресурсів.

Після дослідження складу та динаміки активів підприємства проаналізуємо джерела їх формування. Такий аналіз дає змогу визначити співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами, оцінити рівень фінансової незалежності підприємства, його залежність від зовнішніх кредиторів, а також характер змін у структурі капіталу. Фінансові ресурси підприємства формуються за рахунок власного капіталу, довгострокових і поточних зобов’язань. Для визначення основних тенденцій зміни джерел фінансування діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» доцільно провести

горизонтальний аналіз пасиву балансу за 2023–2025 роки. Результати відповідних розрахунків наведено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Аналіз складу та динаміки джерел формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	2023	2024	2025	Відхилення 2025-2023,		Відхилення 2025-2024,	
				тис. грн	%	тис. грн	%
Зареєстрований капітал	16,5	16,5	16,5	–	100,00	–	100,00
Нерозподілений прибуток	64286,8	79486,0	87235,4	22948,6	135,70	7749,4	109,75
Власний капітал	64303,3	79502,5	87251,9	22948,6	135,69	7749,4	109,75
Довгострокові зобов’язання, цільове фінансування та забезпечення	14794,0	13541,0	16292,9	1498,9	110,13	2 751,9	120,32
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3780,5	118,5	6,2	–3774,3	0,16	–112,3	5,23
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	149,7	–	10,7	–139,0	7,15	10,7	–
Поточна кредиторська заборгованість з оплати праці	–	–	122,8	122,8	–	122,8	–
Інші поточні зобов’язання	10,9	106,6	644,5	633,6	5912,84	537,9	604,60
Поточні зобов’язання	3 941,0	225,1	784,2	–3156,8	19,90	559,1	348,38
Баланс	83038,4	93268,6	104329,0	21290,6	125,64	11060,4	111,86

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Результати проведеного аналізу в таблиці 3.4 свідчать, що протягом 2023–2025 років загальний обсяг джерел формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» збільшився на 21290,6 тис. грн, або на 25,64 %. Порівняно з 2024 роком валюта балансу у 2025 році зросла на 11060,4 тис. грн, або на 11,86 %. Основним чинником такого збільшення стало нарощування власного капіталу підприємства.

Величина власного капіталу у 2025 році становила 87251,9 тис. грн, що на 22948,6 тис. грн, або на 35,69 %, більше порівняно з 2023 роком. Відносно 2024 року його сума збільшилася на 7749,4 тис. грн, або на 9,75 %. Отже, приріст майна підприємства у досліджуваному періоді був повністю

забезпечений збільшенням власних фінансових ресурсів.

Зареєстрований капітал протягом усього періоду залишався незмінним і становив 16,5 тис. грн. Практично весь власний капітал підприємства був сформований за рахунок нерозподіленого прибутку, сума якого зросла з 64286,8 тис. грн у 2023 році до 87235,4 тис. грн у 2025 році. Загальне збільшення нерозподіленого прибутку становило 22948,6 тис. грн, або 35,70%. Це свідчить про прибуткову діяльність підприємства та реінвестування отриманих фінансових результатів у подальший розвиток.

Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення протягом досліджуваного періоду змінювалися нерівномірно. У 2024 році їх сума скоротилася порівняно з 2023 роком з 14794,0 тис. грн до 13541,0 тис. грн, однак у 2025 році збільшилася до 16292,9 тис. грн. Порівняно з 2023 роком приріст становив 1 498,9 тис. грн, або 10,13 %, а порівняно з 2024 роком – 2751,9 тис. грн, або 20,32 %.

Збільшення довгострокових зобов'язань у 2025 році може бути пов'язане із залученням додаткового довгострокового фінансування для виробничих, інвестиційних або інших господарських потреб. Оскільки підприємство має значний обсяг власного капіталу, таке зростання не створює критичної залежності від зовнішніх кредиторів, однак потребує подальшої оцінки співвідношення власного та позикового капіталу.

Поточні зобов'язання у 2025 році становили 784,2 тис. грн, що на 3156,8 тис. грн, або на 80,10 %, менше порівняно з 2023 роком. Разом із тим порівняно з 2024 роком їх сума збільшилася на 559,1 тис. грн, тобто у 3,48 раза. Незважаючи на таке зростання, абсолютна величина поточних зобов'язань залишалася незначною відносно загальної вартості активів та обсягу власного капіталу підприємства.

Найбільш суттєво за досліджуваний період скоротилася поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Її величина зменшилася з 3780,5 тис. грн у 2023 році до 118,5 тис. грн у 2024 році та до 6,2 тис. грн у 2025 році. Порівняно з 2023 роком скорочення становило 3774,3 тис.

грн, або 99,84 %. Це свідчить про практично повне погашення заборгованості перед постачальниками та підрядниками і позитивно характеризує платіжну дисципліну підприємства.

Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом також скоротилася з 149,7 тис. грн у 2023 році до 10,7 тис. грн у 2025 році. У 2024 році така заборгованість була відсутня. Наявність незначної суми заборгованості у 2025 році не створює істотного ризику для платоспроможності підприємства, однак потребує своєчасного погашення відповідно до встановлених строків.

У 2025 році у підприємства виникла кредиторська заборгованість з оплати праці у сумі 122,8 тис. грн. Оскільки у 2023–2024 роках така заборгованість була відсутня, її поява потребує контролю за строками виплати заробітної плати та недопущення прострочення відповідних зобов’язань.

Водночас інші поточні зобов’язання збільшилися з 10,9 тис. грн у 2023 році до 644,5 тис. грн у 2025 році, тобто на 633,6 тис. грн. Порівняно з 2024 роком їх сума зросла на 537,9 тис. грн, або більш ніж у шість разів. Незважаючи на відносно невелику величину цієї статті у загальній структурі джерел фінансування, її стрімке зростання потребує додаткового дослідження за даними аналітичного обліку.

Для більш повної оцінки джерел формування активів необхідно проаналізувати структуру пасиву балансу та визначити частку власного капіталу, довгострокових і поточних зобов’язань у загальній величині фінансових ресурсів підприємства. Відповідні розрахунки наведено в таблиці 3.5.

Дані таблиці 3.5 свідчать, що основним джерелом формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» упродовж усього досліджуваного періоду був власний капітал. Його частка у валюті балансу становила 77,44 % у 2023 році, 85,24 % у 2024 році та 83,63 % у 2025 році. Порівняно з 2023 роком частка власного капіталу зросла на 6,19 відсоткового пункта, що свідчить про підвищення рівня фінансової незалежності підприємства.

Таблиця 3.5 – Структура джерел формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	2023	Частка у 2023 р., %	2024 р.,	Частка у 2024 р., %	2025 р.,	Частка у 2025 р., %	Зміна частки 2025/2023, в. п.	Зміна частки 2025/2024, в. п.
Власний капітал	64303,3	77,44	79502,5	85,24	87251,9	83,63	6,19	–1,61
Довгострокові зобов’язання	14794,0	17,82	13541,0	14,52	16292,9	15,62	–2,20	1,10
Поточні зобов’язання	3941,0	4,75	225,1	0,24	784,2	0,75	–4,00	0,51
Баланс	83038,4	100,00	93268,6	100,00	104329,0	100,00	–	–

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

У 2025 році частка власного капіталу дещо скоротилася порівняно з 2024 роком – на 1,61 відсоткового пункта. Це було зумовлено випереджальним зростанням довгострокових зобов’язань. Водночас частка власних джерел залишалася дуже високою, тому така зміна не може оцінюватися як істотне погіршення структури капіталу.

Частка довгострокових зобов’язань становила 17,82 % у 2023 році, скоротилася до 14,52 % у 2024 році та зросла до 15,62 % у 2025 році. Порівняно з базисним роком вона зменшилася на 2,20 відсоткового пункта. Отже, підприємство не мало критичної залежності від довгострокового позикового фінансування.

Поточні зобов’язання займали найменшу частку у структурі пасиву. Їх питома вага скоротилася з 4,75 % у 2023 році до 0,24 % у 2024 році, а у 2025 році збільшилася до 0,75 %. Порівняно з 2023 роком частка поточних зобов’язань зменшилася на 4,00 відсоткового пункта. Така структура свідчить про незначний рівень короткострокового фінансового навантаження та високу здатність підприємства розраховуватися за поточними боргами.

Отже, структура джерел формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є достатньо стійкою. Підприємство фінансує переважну частину активів за рахунок власного капіталу, тоді як поточні зобов’язання становлять менше одного відсотка валюти балансу.

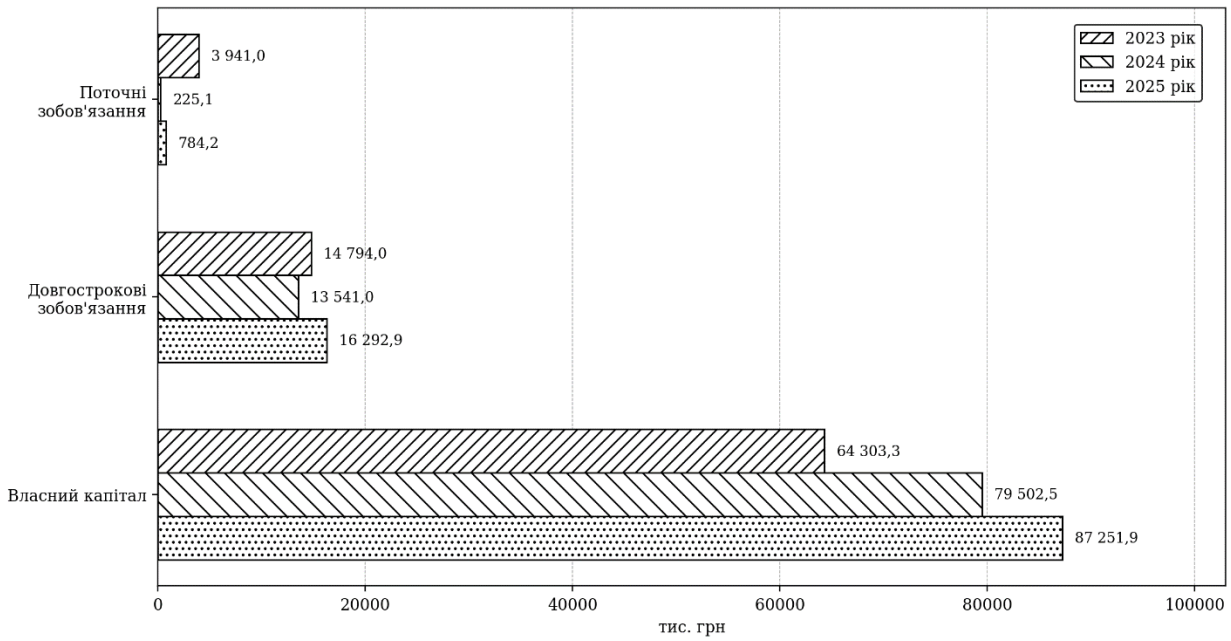

Рисунок 3.4 – Динаміка джерел формування майна ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Позитивними тенденціями є збільшення нерозподіленого прибутку, високий рівень фінансової автономії та суттєве скорочення кредиторської заборгованості перед постачальниками. Водночас збільшення довгострокових та інших поточних зобов’язань у 2025 році потребує контролю за їх складом, строками погашення та ефективністю використання залучених ресурсів.

Після проведення аналізу складу активів і джерел їх формування доцільно оцінити ліквідність та платоспроможність ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Дослідження зазначених характеристик дає можливість визначити здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати поточні зобов’язання, а також оцінити достатність оборотних активів для забезпечення безперервності господарської діяльності.

Оцінка ліквідності підприємства здійснюється на основі зіставлення різних груп оборотних активів із поточними зобов’язаннями. Особливе значення при цьому мають показники поточної, швидкої та абсолютної ліквідності, а також величина чистого оборотного капіталу. Розрахунок зазначених показників дозволяє встановити, наскільки підприємство

забезпечене ресурсами для погашення короткострокової заборгованості та чи існує ризик втрати поточної платоспроможності.

Результати розрахунку показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	Нормативне значення	2023	2024	2025	Відхилення (+;–)		Оцінка значення у 2025 р.
					2025-2023	2025-2024	
Оборотні активи, тис. грн	–	43147,8	54122,2	66478,5	23330,7	12356,3	Зростання
Запаси, тис. грн	–	37771,5	41093,7	54862,4	17090,9	13768,7	Значне зростання
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	–	995,7	11759,8	9352,5	8356,8	–2407,3	Високий рівень
Поточні зобов’язання, тис. грн	–	3941,0	225,1	784,2	–3156,8	559,1	Незначний рівень
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5–2,5	10,95	240,44	84,77	73,82	–155,67	Значно перевищує норматив
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7–1,0	1,36	57,88	14,81	13,45	–43,07	Значно перевищує норматив
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2–0,35	0,25	52,24	11,93	11,68	–40,31	Значно перевищує норматив
Чистий оборотний капітал, тис. грн	> 0	39206,8	53897,1	65694,3	26487,5	11797,2	Додатне значення, зростання

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Результати розрахунків свідчать про надзвичайно високий рівень ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» упродовж усього досліджуваного періоду. У кожному з аналізованих років оборотні активи підприємства значно перевищували поточні зобов’язання, що забезпечувало достатній запас платоспроможності та мінімальний ризик несвоєчасного погашення короткострокових боргів.

Коефіцієнт поточної ліквідності у 2023 році становив 10,95, що вже

істотно перевищувало рекомендоване значення. У 2024 році показник зріс до 240,44, а у 2025 році зменшився до 84,77. Скорочення показника у 2025 році порівняно з попереднім роком на 155,67 пункту було зумовлене збільшенням поточних зобов'язань із 225,1 тис. грн до 784,2 тис. грн. Проте навіть після зниження його значення залишалося у багато разів вищим за нормативний рівень. Порівняно з 2023 роком коефіцієнт поточної ліквідності у 2025 році збільшився на 73,82 пункту. Це свідчить про суттєве посилення здатності підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Водночас надмірно високе значення показника не можна оцінювати однозначно позитивно, оскільки воно значною мірою зумовлене накопиченням значного обсягу запасів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2023 році становив 1,36, що перевищувало верхню межу рекомендованого діапазону. У 2024 році його значення зросло до 57,88, а у 2025 році знизилося до 14,81. Отже, навіть без урахування запасів підприємство мало достатній обсяг більш ліквідних оборотних активів для повного погашення поточних зобов'язань.

У 2025 році на кожну гривню поточних зобов'язань припадало 14,81 грн оборотних активів без урахування запасів. Це свідчить про відсутність суттєвого ризику втрати платоспроможності. Разом із тим таке значне перевищення нормативу може вказувати на наявність ресурсів, які не повною мірою залучені до господарського обороту.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2023 році становив 0,25 і відповідав рекомендованому значенню. Це означає, що підприємство могло негайно погасити 25 % поточних зобов'язань виключно за рахунок наявних грошових коштів. У 2024 році коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс до 52,24, що було зумовлене різким збільшенням залишку грошових коштів і суттєвим скороченням поточних зобов'язань. У 2025 році значення показника зменшилося до 11,93, однак залишалося надзвичайно високим. Це свідчить про те, що підприємство мало змогу негайно погасити всі короткострокові зобов'язання більш ніж одинадцять разів. Надмірне перевищення

нормативного значення коефіцієнта абсолютної ліквідності свідчить про високий рівень платоспроможності, однак водночас може бути ознакою недостатньо ефективного використання грошових ресурсів. Значні залишки коштів, які тривалий час не спрямовуються на виробничі, інвестиційні або інші господарські потреби, можуть призводити до втрати потенційного доходу.

Позитивну динаміку демонстрував чистий оборотний капітал. Його величина зросла з 39 206,8 тис. грн у 2023 році до 53 897,1 тис. грн у 2024 році та до 65 694,3 тис. грн у 2025 році. Порівняно з 2023 роком приріст становив 26 487,5 тис. грн, а порівняно з 2024 роком – 11 797,2 тис. грн.

Додатне та зростаюче значення чистого оборотного капіталу свідчить про те, що підприємство має достатній обсяг довгострокових джерел фінансування для формування не лише необоротних, а й значної частини оборотних активів. Це позитивно характеризує фінансовий стан ТОВ «БАКАЙ-АГРО» та вказує на наявність значного резерву для фінансування поточної діяльності.

Водночас оцінювання показників ліквідності необхідно здійснювати з урахуванням структури оборотних активів підприємства. У 2025 році запаси становили 54 862,4 тис. грн і займали переважну частину оборотних активів. Їх значне накопичення сприяло зростанню коефіцієнта поточної ліквідності, однак запаси не можуть бути негайно використані для виконання платіжних зобов’язань без попередньої реалізації або використання у виробничому процесі.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать, що ТОВ «БАКАЙ-АГРО» у 2023–2025 роках характеризувалося дуже високим рівнем ліквідності та поточної платоспроможності. Підприємство мало достатній обсяг оборотних активів, грошових коштів і чистого оборотного капіталу для своєчасного виконання короткострокових зобов’язань.

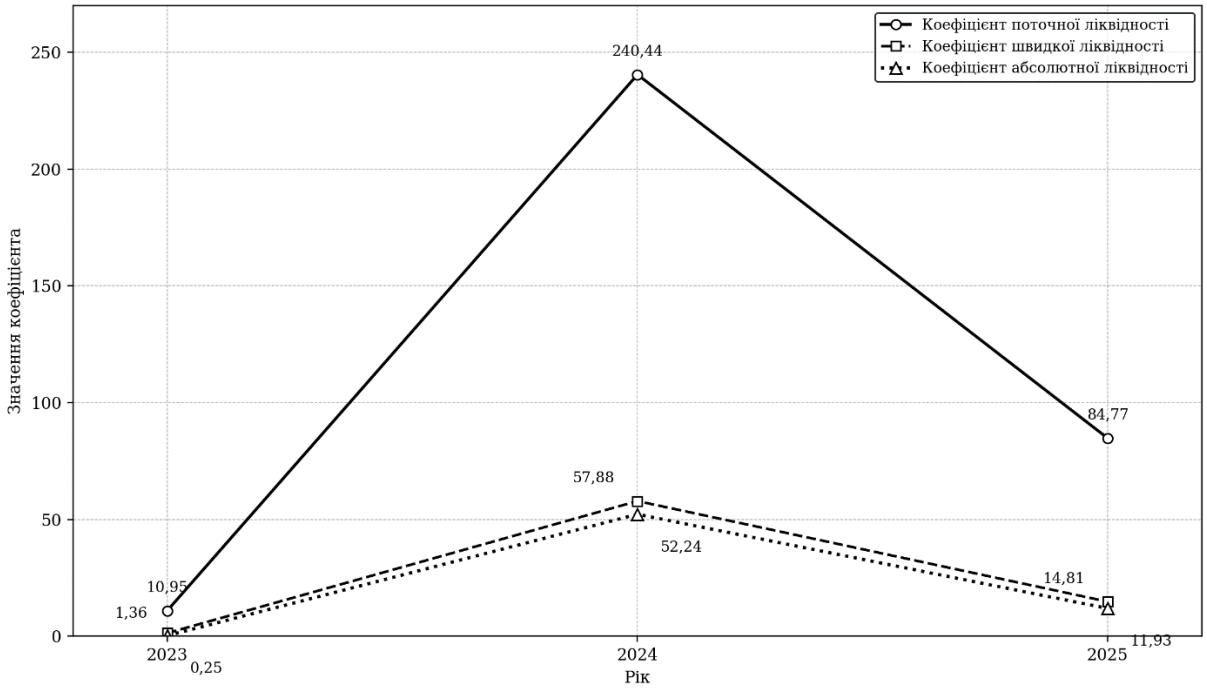

Рисунок 3.5 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Разом із тим значне перевищення нормативних значень коефіцієнтів ліквідності може свідчити про недостатньо раціональне використання окремих складових оборотних активів. Особливої уваги потребують суттєве накопичення запасів і значні залишки грошових коштів. У зв’язку з цим підприємству доцільно посилити контроль за формуванням запасів, оптимізувати залишки високоліквідних активів і спрямовувати тимчасово вільні фінансові ресурси на оновлення основних засобів, розширення виробництва та реалізацію інвестиційних заходів.

Після оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» проведемо аналіз його фінансової стійкості. Дослідження фінансової стійкості дозволяє оцінити рівень фінансової незалежності підприємства, ефективність формування джерел фінансування активів та визначити ступінь залежності від залученого капіталу.

Крім того, результати такого аналізу дають можливість встановити, наскільки стабільним є фінансовий стан підприємства у довгостроковій

перспективі та чи достатньо власних фінансових ресурсів для забезпечення його господарської діяльності.

Оцінювання фінансової стійкості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» проведемо на основі системи відносних показників, що характеризують структуру капіталу підприємства, рівень його фінансової автономії та ступінь фінансового ризику. Результати проведених розрахунків наведено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	Нормативне значення	2023	2024	2025	Відхилення (+;–)		Оцінка у 2025 р.
					2025-2023	2025-2024	
Коефіцієнт автономії	>0,50	0,77	0,85	0,84	+0,06	–0,01	Відповідає нормативу
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,00	1,29	1,17	1,20	–0,09	+0,03	Відповідає нормативу
Коефіцієнт фінансового ризику	<1,00	0,29	0,17	0,20	–0,09	+0,03	Низький рівень ризику
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,20–0,50	0,38	0,51	0,57	+0,19	+0,06	Вище нормативу
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	>0,10	0,57	0,75	0,74	+0,17	–0,01	Відповідає нормативу

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Результати аналізу в таблиці 3.7 свідчать, що протягом 2023–2025 років ТОВ «БАКАЙ-АГРО» характеризувалося високим рівнем фінансової стійкості та незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Значення коефіцієнта автономії в усі роки суттєво перевищувало нормативне значення 0,50, що свідчить про переважне фінансування активів за рахунок власного капіталу. У 2025 році цей показник становив 0,84, тобто близько 84 % майна підприємства було сформовано за рахунок власних джерел. Коефіцієнт фінансової залежності протягом досліджуваного періоду залишався значно нижчим за гранично допустиме значення. У 2025 році він дорівнював 1,20, що підтверджує незначну залежність підприємства від позикового капіталу.

Аналогічну тенденцію демонструє коефіцієнт фінансового ризику, який у 2025 році становив лише 0,20. Це означає, що на 1 грн власного капіталу

припадало лише 20 коп. залучених коштів, що характеризує підприємство як фінансово стабільне та малоризикове. Позитивною є також динаміка коефіцієнта маневреності власного капіталу, який зріс із 0,38 у 2023 році до 0,57 у 2025 році. Це свідчить про збільшення частки власного капіталу, що використовується для фінансування оборотних активів, а отже, про підвищення фінансової гнучкості підприємства. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами у всі роки значно перевищував нормативне значення 0,10 і у 2025 році становив 0,74. Це підтверджує, що оборотні активи підприємства значною мірою сформовані за рахунок власних джерел фінансування, що позитивно впливає на його фінансову стійкість та забезпечує стабільність операційної діяльності.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать, що ТОВ «БАКАЙ-АГРО» має високий рівень фінансової незалежності, незначну залежність від позикового капіталу та достатній запас фінансової стійкості. Підприємство ефективно формує власні джерела фінансування, що забезпечує його стабільний фінансовий стан і створює передумови для подальшого розвитку.

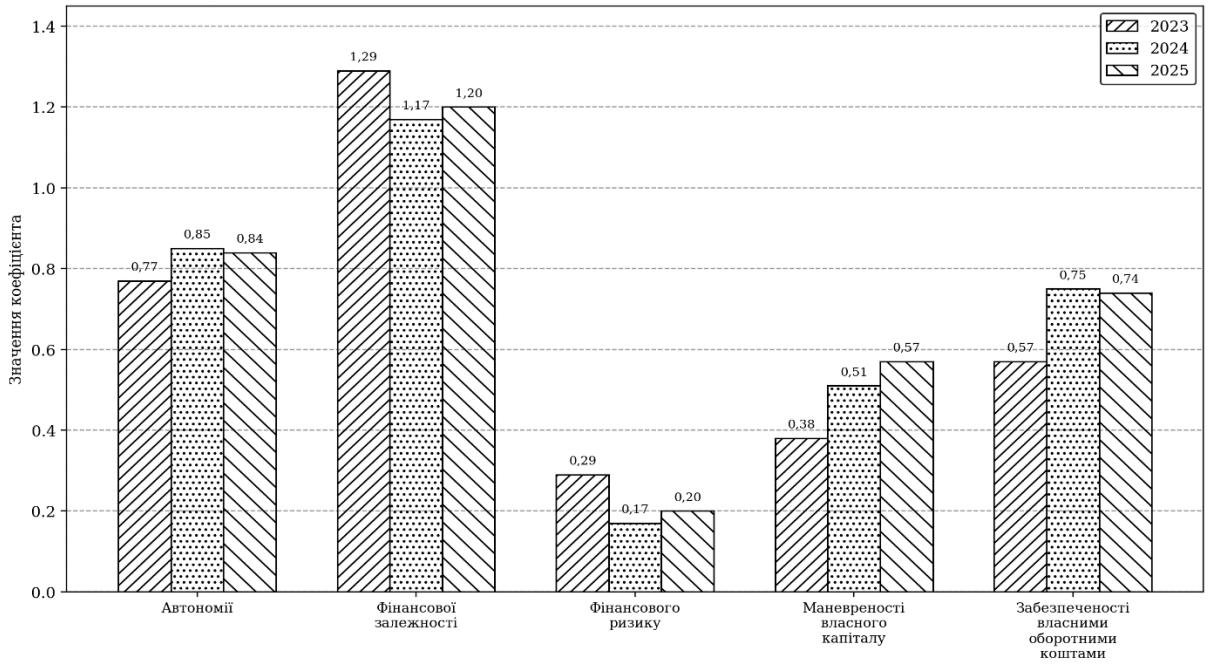

Рисунок 3.6 – Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

На рисунку 3.6 наочно відображено динаміку основних показників фінансової стійкості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр. Представлені графічні дані підтверджують результати, наведені в таблиці 3.7, та свідчать про стабільно високий рівень фінансової незалежності підприємства, низьку залежність від позикового капіталу й достатню забезпеченість власними оборотними коштами. Загалом динаміка досліджуваних показників характеризує позитивні тенденції у формуванні структури капіталу та зміцненні фінансової стійкості підприємства.

Після оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» доцільно проаналізувати показники його ділової активності. Аналіз ділової активності дає змогу оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, швидкість обороту окремих видів активів і капіталу, а також визначити рівень інтенсивності здійснення господарської діяльності. Високі показники оборотності свідчать про раціональне використання майна підприємства, прискорення кругообігу коштів та підвищення ефективності його функціонування.

Для оцінки ділової активності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» проведено розрахунок основних показників оборотності, що характеризують ефективність використання активів, власного капіталу, запасів і дебіторської заборгованості. Результати проведених розрахунків наведено в таблиці 3.8.

Як бачимо, результати проведеного аналізу свідчать, що у 2025 році ефективність використання окремих видів ресурсів ТОВ «БАКАЙ-АГРО» мала неоднозначний характер. Порівняно з попередніми роками спостерігається зниження коефіцієнтів оборотності активів, власного капіталу та запасів, що пояснюється скороченням обсягів реалізації продукції при одночасному збільшенні вартості активів і виробничих запасів підприємства. Наслідком цього стало збільшення тривалості одного обороту запасів до 429 днів, що свідчить про уповільнення їх використання.

Водночас позитивною тенденцією є суттєве прискорення оборотності дебіторської заборгованості. У 2025 році коефіцієнт її оборотності зріс до

43,68 разу, а середній строк погашення скоротився до 8 днів. Це свідчить про підвищення ефективності роботи підприємства з дебіторами та прискорення надходження грошових коштів.

Таблиця 3.8 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	Нормативне значення	2023	2024	2025	Відхилення (+;–)		Оцінка
					2025-2023	2025-2024	
Коефіцієнт оборотності активів, разів	↑	0,48	0,59	0,41	–0,07	–0,18	Негативна динаміка
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, разів	↑	0,62	0,72	0,49	–0,13	–0,23	Негативна динаміка
Коефіцієнт оборотності запасів, разів	↑	1,06	1,33	0,85	–0,21	–0,48	Негативна динаміка
Період обороту запасів, днів	↓	344	274	429	+85	+155	Збільшився
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, разів	↑	9,12	18,38	43,68	+34,56	+25,30	Позитивна динаміка
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	↓	40	20	8	–32	–12	Скоротився

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Загалом ділова активність ТОВ «БАКАЙ-АГРО» залишається на достатньому рівні, однак підприємству доцільно приділити особливу увагу підвищенню ефективності використання активів і прискоренню оборотності виробничих запасів, що сприятиме покращенню фінансових результатів у майбутньому.

На рисунку 3.7 наочно відображено динаміку основних показників ділової активності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр. Графічне представлення підтверджує результати, наведені в таблиці 3.8, та свідчить про зниження оборотності активів, власного капіталу і запасів у 2025 році, водночас демонструючи суттєве прискорення оборотності дебіторської заборгованості. В цілому наведені показники характеризують ефективність використання ресурсів підприємства та інтенсивність здійснення його господарської діяльності.

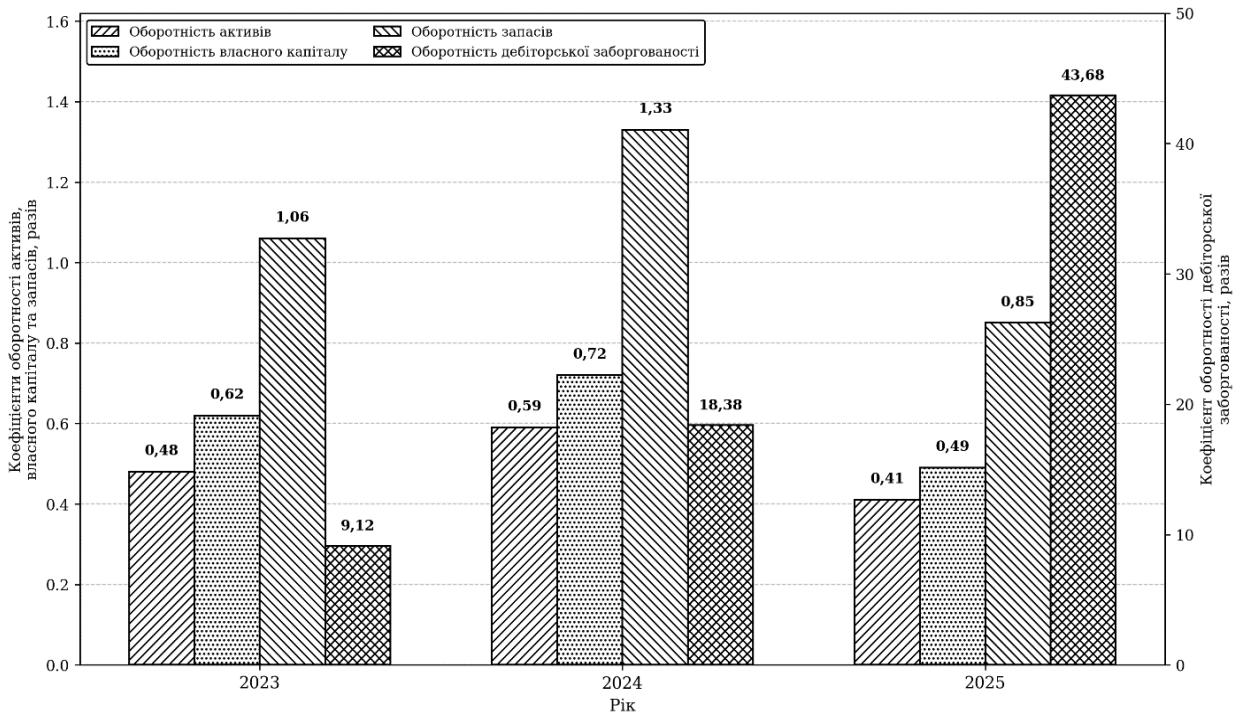

Рисунок 3.7 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

Наступним етапом аналізу фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» є оцінка показників рентабельності, які характеризують здатність підприємства отримувати прибуток у процесі здійснення господарської діяльності та відображають ефективність використання його активів, власного капіталу, доходів і понесених витрат. На відміну від абсолютної суми прибутку, показники рентабельності дають змогу оцінити відносний рівень прибутковості підприємства та простежити його зміну в динаміці.

Для визначення тенденцій зміни прибутковості ТОВ «БАКАЙ-АГРО» доцільно проаналізувати рентабельність активів, власного капіталу, реалізації продукції та операційних витрат. Результати проведених розрахунків наведено в таблиці 3.9.

Дані таблиці 3.9 свідчать про суттєві коливання показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» упродовж досліджуваного періоду. Найвищий рівень прибутковості підприємства спостерігався у 2024 році, коли всі розраховані показники досягли максимальних значень.

Таблиця 3.9 – Аналіз показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки

Показник	2023	2024	2025	Абсолютне відхилення 2025 р. від 2023 р., в. п.
Рентабельність активів, %	6,90	16,30	7,11	+0,21
Рентабельність власного капіталу, %	8,91	19,12	8,50	–0,41
Рентабельність реалізації продукції, %	14,33	29,28	18,16	+3,83
Рентабельність операційних витрат, %	15,92	37,96	22,19	+6,27

Рентабельність активів зросла з 6,90 % у 2023 році до 16,30 % у 2024 році, що свідчить про значне підвищення ефективності використання майна підприємства. Водночас у 2025 році цей показник знизився до 7,11 %, проте залишився на 0,21 відсоткового пункту вищим порівняно з 2023 роком.

Подібна тенденція характерна для рентабельності власного капіталу. У 2024 році на кожні 100 грн власного капіталу підприємство отримувало 19,12 грн чистого прибутку, тоді як у 2023 році – 8,91 грн. У 2025 році показник знизився до 8,50 %, що на 0,41 відсоткового пункту менше рівня 2023 року. Така динаміка пояснюється скороченням чистого прибутку підприємства у 2025 році за одночасного зростання обсягу власного капіталу. Рентабельність реалізації продукції підвищилася з 14,33 % у 2023 році до 29,28 % у 2024 році, що вказує на суттєве збільшення частки чистого прибутку в обсязі отриманого доходу. У 2025 році її значення скоротилося до 18,16 %, проте перевищувало показник 2023 року на 3,83 відсоткового пункту.

Отже, незважаючи на погіршення результатів порівняно з 2024 роком, прибутковість реалізації у 2025 році залишалася вищою, ніж на початку аналізованого періоду. Найбільше зростання за 2023–2025 роки спостерігалося за показником рентабельності операційних витрат. Його значення збільшилося з 15,92 % у 2023 році до 37,96 % у 2024 році, після чого знизилося до 22,19 % у 2025 році. Порівняно з 2023 роком приріст становив 6,27 відсоткового пункту, що свідчить про підвищення загальної віддачі витрат підприємства.

Для більш наочного відображення змін у рівні прибутковості підприємства динаміку основних показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-

АГРО» за 2023–2025 роки представимо на рисунку 3.8.

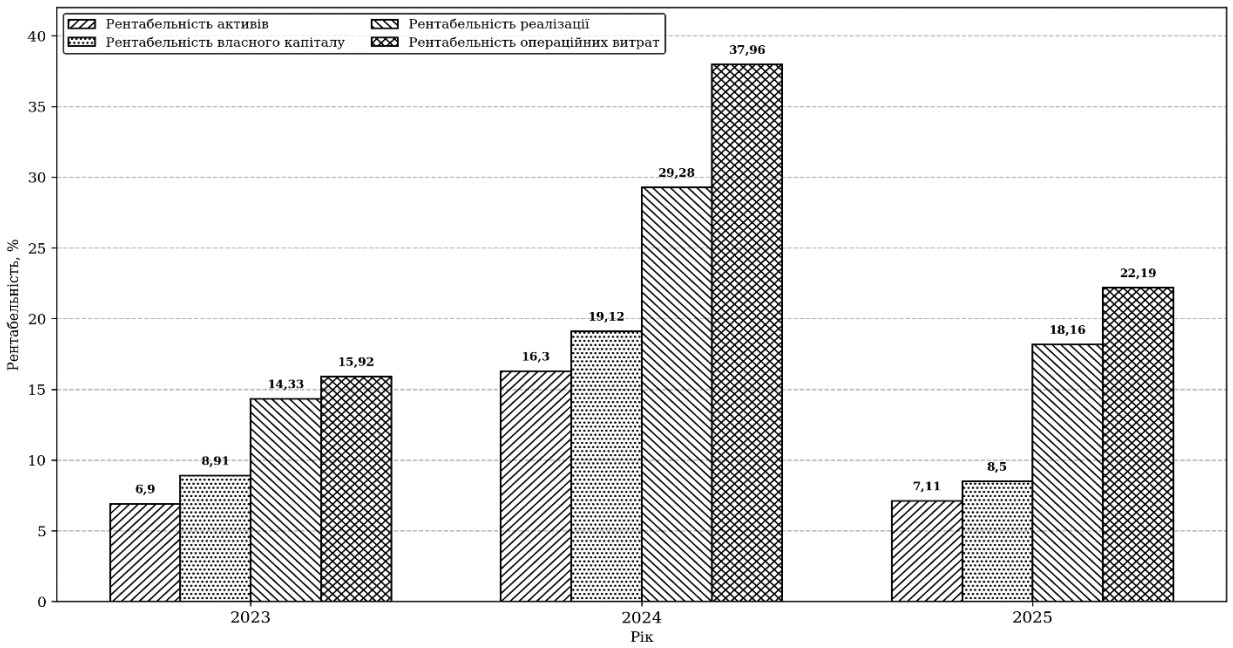

Рисунок 3.8 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр.

На рисунку 3.8 наочно відображено динаміку основних показників рентабельності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 рр. Графічне представлення підтверджує результати, наведені в таблиці 3.9, та свідчить про істотне підвищення рівня прибутковості підприємства у 2024 році з подальшим зниженням більшості показників у 2025 році. Водночас значення рентабельності реалізації продукції та операційних витрат у 2025 році залишилися вищими порівняно з 2023 роком, що характеризує збереження достатнього рівня ефективності господарської діяльності підприємства. Проведений аналіз ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності дозволяє комплексно оцінити фінансовий стан ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Результати дослідження свідчать, що підприємство протягом 2023–2025 рр. характеризувалося достатнім рівнем платоспроможності, високою фінансовою незалежністю, ефективним використанням власного капіталу та позитивною динамікою більшості фінансових показників. Незважаючи на

певне зниження прибутковості та оборотності окремих видів активів у 2025 році порівняно з 2024 роком, фінансовий стан підприємства залишається стабільним, а його діяльність – прибутковою та фінансово стійкою.

Отримані результати аналізу підтверджують, що діюча система бухгалтерського обліку та аналітичного забезпечення ТОВ «БАКАЙ-АГРО» формує достатній інформаційний базис для оцінки фінансового стану підприємства та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Разом із тим сучасні умови функціонування аграрних підприємств вимагають подальшого вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення шляхом підвищення оперативності отримання інформації, розширення аналітичних можливостей облікової системи та впровадження сучасних цифрових інструментів аналізу.

3.3 Напрями удосконалення аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства

У сучасних умовах господарювання забезпечення стабільного фінансового стану підприємства значною мірою залежить від своєчасності отримання, повноти та якості аналітичної інформації. Проведений нами вище аналіз фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» засвідчив, що підприємство характеризується достатнім рівнем ліквідності, фінансової стійкості та прибутковості. Водночас ефективність управлінських рішень значною мірою визначається не лише результатами проведеного аналізу, а й організацією самого процесу оцінки фінансового стану, його послідовністю, системністю та оперативністю. Незважаючи на достатній рівень інформаційного забезпечення, на багатьох вітчизняних підприємствах оцінка фінансового стану здійснюється переважно епізодично, після складання фінансової звітності або у разі виникнення окремих управлінських потреб. Такий підхід

не забезпечує своєчасного виявлення негативних тенденцій, ускладнює процес прогнозування фінансових ризиків та знижує ефективність прийняття управлінських рішень.

З метою підвищення ефективності оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» пропонуємо дотримуватись алгоритму організації аналітичного забезпечення, який передбачає чітку послідовність виконання аналітичних процедур, оперативне виявлення відхилень фінансових показників від нормативних значень та прийняття відповідних управлінських рішень. Запропонований алгоритм дозволить систематизувати процес аналізу, забезпечити своєчасне реагування на можливі фінансові ризики та підвищити обґрунтованість управлінських рішень.

Основною перевагою запропонованого підходу є інтеграція інформації бухгалтерського обліку, фінансової звітності та результатів економічного аналізу в єдину систему прийняття управлінських рішень. При цьому оцінювання фінансового стану здійснюється не лише як констатація отриманих результатів, а як безперервний процес контролю, аналізу та оперативного реагування на зміни фінансових показників діяльності підприємства. Необхідність удосконалення аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємств підтверджується і результатами сучасних наукових досліджень. Вітчизняні науковці зазначають, що ефективність управління фінансовим станом безпосередньо залежить від якості інформаційного забезпечення, своєчасності проведення фінансового аналізу та комплексності використання аналітичних показників. При цьому особлива увага приділяється переходу від епізодичного аналізу до системного моніторингу фінансового стану підприємства, який забезпечує своєчасне виявлення негативних тенденцій та мінімізацію фінансових ризиків.

Так, Бутинець Ф. Ф. наголошував, що бухгалтерський облік є основним джерелом інформації для проведення економічного аналізу та прийняття управлінських рішень, а його інформаційна цінність значною мірою визначається рівнем організації аналітичної роботи на підприємстві [8].

Чумаченко М. Г. підкреслював, що оцінка фінансового стану повинна мати комплексний характер і базуватися на взаємозв'язку показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, оскільки ізольований аналіз окремих коефіцієнтів не забезпечує формування об'єктивної оцінки діяльності підприємства [74]. На думку В. М. Жука, сучасне аналітичне забезпечення має бути орієнтовано не лише на оцінку досягнутих результатів, а й на своєчасне інформаційне забезпечення процесу прийняття ефективних управлінських рішень [14]. Аналогічної позиції дотримується Сопко В. В., який зазначає, що інформація бухгалтерського обліку набуває найбільшої практичної цінності лише за умови її систематичного аналітичного опрацювання та використання для прогнозування подальшого розвитку підприємства [68].

Узагальнення наведених наукових підходів дає підстави стверджувати, що одним із найбільш ефективних напрямів удосконалення аналітичного забезпечення є формалізація процесу оцінки фінансового стану шляхом застосування чіткого алгоритму виконання аналітичних процедур. Використання такого алгоритму забезпечує єдину послідовність проведення аналізу, мінімізує ризик пропуску окремих етапів оцінювання, сприяє своєчасному виявленню негативних відхилень та підвищує якість управлінських рішень. Саме тому для ТОВ «БАКАЙ-АГРО» запропоновано алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану, який наведено на рисунку 3.9.

На рисунку 3.9 представлено запропонований алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО», який відображає послідовність виконання аналітичних процедур від формування інформаційної бази до прийняття управлінських рішень та здійснення повторної оцінки результатів їх реалізації. Цей алгоритм передбачає використання даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішньої інформації підприємства як основи для розрахунку фінансових показників, їх порівняння з нормативними й плановими значеннями, а також

своєчасного виявлення можливих відхилень.

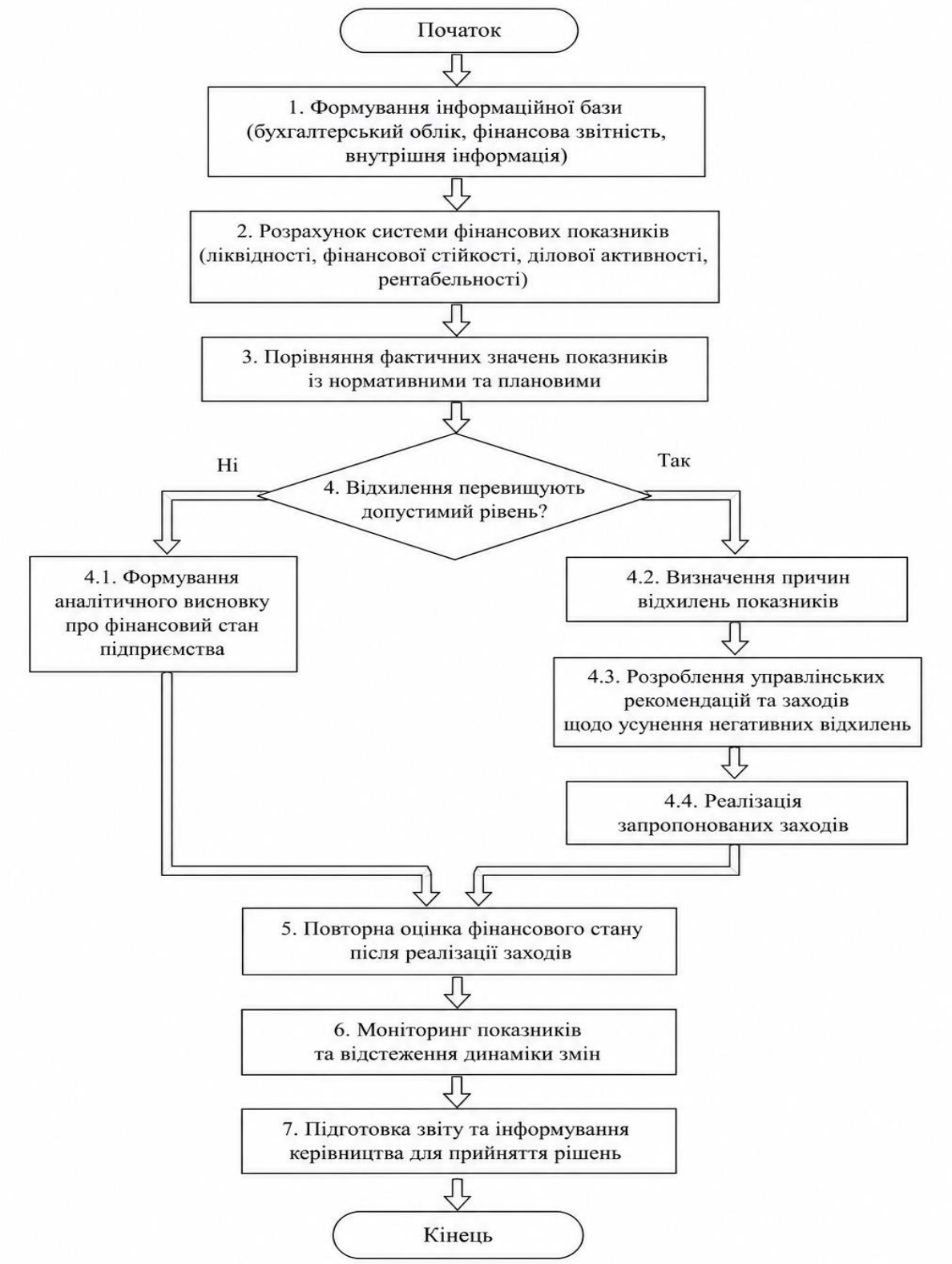

Рисунок 3.9 – Запропонований алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО»

Джерело: розроблено автором

Особливістю запропонованого алгоритму є наявність етапу прийняття рішення залежно від результатів проведеної оцінки. Якщо відхилення фінансових показників не перевищують допустимих меж, формується аналітичний висновок щодо фінансового стану підприємства. У разі виявлення суттєвих відхилень алгоритм передбачає визначення їх причин, розроблення відповідних управлінських заходів, їх реалізацію та проведення повторної оцінки фінансового стану. Такий підхід забезпечує безперервність аналітичного процесу та сприяє підвищенню ефективності управління фінансовою діяльністю підприємства.

Запропонований алгоритм доцільно впровадити у практичну діяльність ТОВ «БАКАЙ-АГРО» як складову системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовим станом. Його застосування дозволить підвищити оперативність проведення фінансового аналізу, своєчасно виявляти негативні тенденції у діяльності підприємства, удосконалити процес прийняття управлінських рішень та забезпечити більш ефективне використання інформаційних ресурсів бухгалтерського обліку.

Даний алгоритм не потребує суттєвих додаткових фінансових витрат, оскільки ґрунтується на використанні інформації, яка вже формується у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Його впровадження передбачає насамперед упорядкування послідовності аналітичних процедур, визначення відповідальних осіб за проведення окремих етапів оцінювання та встановлення періодичності виконання аналізу.

Крім того, застосування запропонованого алгоритму сприятиме підвищенню якості інформаційної взаємодії між бухгалтерською службою та керівництвом підприємства. Формування аналітичних висновків за єдиною схемою забезпечить зіставність результатів оцінювання у різні звітні періоди, дозволить своєчасно реагувати на негативні зміни фінансових показників та створить інформаційне підґрунтя для стратегічного планування діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО».

Практична цінність запропонованого удосконалення полягає у

формуванні єдиного регламентованого підходу до оцінки фінансового стану підприємства. Використання алгоритму забезпечить системність виконання аналітичних процедур, підвищить обґрунтованість управлінських рішень та сприятиме своєчасному реагуванню керівництва на зміни фінансових показників. Крім того, запропонований підхід може бути використаний не лише в діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО», а й на інших сільськогосподарських підприємствах, які здійснюють оцінку фінансового стану на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Отже, впровадження авторського алгоритму обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства сприятиме підвищенню якості аналітичної роботи, своєчасному виявленню фінансових ризиків, удосконаленню інформаційного забезпечення процесу управління та прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень. Це, у свою чергу, забезпечить підтримання фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» в сучасних умовах господарювання.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досягнуто поставленої мети, яка полягала у теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Для досягнення поставленої мети виконано комплекс теоретичних, методичних та практичних досліджень, що дало можливість сформулювати такі висновки.

У результаті дослідження теоретичних засад оцінки фінансового стану підприємства узагальнено існуючі наукові підходи до трактування сутності поняття «фінансовий стан підприємства», досліджено еволюцію його розвитку та визначено місце у системі управління суб'єктом господарювання. Встановлено, що сучасні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців, незважаючи на певні відмінності, розглядають фінансовий стан як комплексну економічну характеристику результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, яка формується під впливом ефективності використання активів, капіталу, фінансових ресурсів, рівня ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості та грошових потоків. Доведено, що саме комплексна оцінка зазначених складових забезпечує формування об'єктивної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

У роботі досліджено теоретико-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства та нормативно-правові основи його організації. Узагальнення наукових підходів дозволило встановити, що обліково-аналітичне забезпечення є інтегрованою інформаційною системою, яка об'єднує бухгалтерський облік, фінансову звітність, економічний аналіз та інформаційне забезпечення процесу управління. Обґрунтовано, що якість оцінки фінансового стану безпосередньо залежить від достовірності облікової інформації, повноти фінансової звітності

та системності проведення економічного аналізу, а ефективність управління підприємством визначається своєчасністю отримання необхідної аналітичної інформації.

За результатами дослідження організаційно-економічної характеристики ТОВ «БАКАЙ-АГРО» встановлено, що підприємство здійснює стабільну господарську діяльність у сфері сільськогосподарського виробництва, має сформовану систему бухгалтерського обліку, використовує сучасні програмні продукти для автоматизації облікових процесів та складає фінансову звітність відповідно до вимог чинного законодавства України. Дослідження організації бухгалтерського обліку показало, що підприємство забезпечене необхідною інформаційною базою для здійснення комплексної оцінки фінансового стану. Разом із тим встановлено, що існуюча система формування облікової інформації потребує підвищення рівня аналітичності окремих показників, насамперед щодо виробничих витрат, дебіторської та кредиторської заборгованості, що має важливе значення для підвищення якості управління фінансовим станом підприємства.

Дослідження порядку формування показників фінансової звітності засвідчило, що інформація Балансу та Звіту про фінансові результати є основною інформаційною базою для проведення аналізу фінансового стану підприємства. Встановлено, що достовірність формування облікових показників безпосередньо впливає на об’єктивність результатів фінансового аналізу, а відтак і на ефективність прийняття управлінських рішень. У зв’язку з цим доведено необхідність подальшого вдосконалення інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану шляхом підвищення аналітичності бухгалтерського обліку та розширення можливостей використання внутрішньої управлінської інформації.

За результатами комплексного аналізу фінансового стану ТОВ «БАКАЙ-АГРО» за 2023–2025 роки встановлено, що підприємство характеризується достатнім рівнем фінансової стійкості, високою часткою власного капіталу у структурі джерел фінансування, стабільною

платоспроможністю та достатнім рівнем ліквідності. Аналіз показників ділової активності засвідчив ефективне використання активів підприємства, а дослідження показників рентабельності підтвердило прибутковість його діяльності протягом досліджуваного періоду. Водночас встановлено, що у 2025 році окремі фінансові показники, зокрема показники оборотності активів та рівня рентабельності, дещо знизилися порівняно з 2024 роком, що обумовлено скороченням обсягів реалізації продукції та зменшенням чистого прибутку. Незважаючи на це, проведена оцінка свідчить про збереження підприємством фінансової незалежності, достатнього запасу фінансової стійкості та здатності своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання, що характеризує його фінансовий стан як стабільний та такий, що створює передумови для подальшого ефективного розвитку.

Проведене дослідження дозволило також встановити, що головною проблемою сучасного інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану є не відсутність необхідної інформації, а недостатній рівень її систематизації та використання у процесі прийняття управлінських рішень. На підприємстві фінансовий аналіз переважно здійснюється після складання фінансової звітності та має характер оцінки вже отриманих результатів діяльності. Водночас сучасні умови господарювання потребують переходу до безперервного аналітичного супроводу управління, який дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції, прогнозувати можливі фінансові ризики та оперативно реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

На основі проведеного теоретичного та практичного дослідження нами обґрунтовано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Узагальнення результатів дослідження дозволило сформулювати пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності формування, обробки та використання обліково-аналітичної інформації в процесі управління діяльністю ТОВ «БАКАЙ-АГРО». Запропоновані нами рекомендації враховують особливості діяльності

сільськогосподарських підприємств та спрямовані на підвищення якості інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану.

За результатами проведеного дослідження запропоновано визначення поняття «фінансовий стан підприємства», яке, на відміну від існуючих наукових підходів, розглядає його як комплексну економічну характеристику результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, що формується під впливом ефективності використання активів, капіталу та фінансових ресурсів, відображає рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості й грошових потоків та визначає здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, забезпечувати безперервність діяльності, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та досягати стратегічних цілей розвитку. Таке трактування дозволяє більш комплексно розглядати фінансовий стан як об'єкт бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління.

У роботі також запропоновано визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства», яке розглядається як інтегрована система збору, реєстрації, накопичення, узагальнення, аналізу та інтерпретації економічної інформації, сформованої на основі даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності та інших інформаційних джерел. На відміну від існуючих підходів, запропоноване визначення акцентує увагу не лише на процесі формування інформації, а й на її практичному використанні для об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства, виявлення тенденцій його розвитку та прийняття ефективних управлінських рішень.

На підставі аналізу організації бухгалтерського обліку удосконалено інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства шляхом деталізації аналітичного обліку виробничих витрат за окремими сільськогосподарськими культурами та виробничими полями, а також шляхом удосконалення аналітичного обліку дебіторської і кредиторської заборгованості за строками її виникнення та погашення. Реалізація зазначених

пропозицій забезпечить підвищення аналітичності облікової інформації, оперативності контролю за станом розрахунків, достовірності формування показників фінансової звітності та об’єктивності оцінки фінансового стану підприємства.

Подальшого розвитку набуло методичне забезпечення інформаційної підтримки оцінки фінансового стану підприємства шляхом розроблення внутрішньої управлінської форми «Звіт про показники фінансового стану підприємства» та структурно-логічної моделі її формування. Запропонована форма дозволяє систематизувати основні показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, забезпечує їх оперативний моніторинг, підвищує якість внутрішнього інформаційного забезпечення та створює основу для прийняття своєчасних управлінських рішень щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Крім того, за результатами проведеного дослідження удосконалено алгоритм обліково-аналітичного забезпечення оцінки фінансового стану підприємства, який, на відміну від існуючих підходів, передбачає послідовне поєднання етапів формування інформаційної бази, комплексної оцінки фінансових показників, визначення причин їх відхилення від нормативних значень, прийняття управлінських рішень, реалізації відповідних заходів та проведення повторної оцінки результатів їх упровадження. Запропонований алгоритм забезпечує системність аналітичного процесу, підвищує оперативність реагування на зміни фінансового стану підприємства та сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

Практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що розроблені рекомендації можуть бути впроваджені у діяльність ТОВ «БАКАЙ-АГРО» та інших підприємств аграрного сектору економіки. Їх використання сприятиме підвищенню аналітичності бухгалтерського обліку, удосконаленню інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану, своєчасному виявленню негативних тенденцій у фінансово-господарській

діяльності, підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, ефективнішому використанню фінансових ресурсів та зміцненню фінансової стійкості підприємства.

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили, що підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення є важливою передумовою об’єктивної оцінки фінансового стану підприємства та забезпечення його сталого розвитку. Запропоновані в кваліфікаційній роботі теоретичні положення й практичні рекомендації мають наукове обґрунтування, відповідають сучасним вимогам управління діяльністю підприємств та можуть бути використані у практичній діяльності ТОВ «БАКАЙ-АГРО» для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, забезпечення фінансової стабільності та зміцнення конкурентних позицій підприємства в сучасних умовах господарювання.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 92–100.

2. Барановська С. П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід'ємна складова управління підприємством. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку.* 2012. № 722. С. 8–11. URL: https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/17243.

3. Безбородова Т. В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. *Економіка. Управління. Інновації*. 2014. № 1 (11). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_8.

4. Берест М. М., Тимошенко А. П. Критичний аналіз змісту економічної категорії «фінансовий стан підприємства». *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2017. № 59. С. 162–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2017_59_23.

5. Білик М. Д., Котов І. Л. Фінансовий стан підприємства: теорія, методика. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 5. С. 86–92.

6. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 592 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=S%3D&S21STR=%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7.

7. Будько О. В. Фінансовий облік в системі обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємства. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2021. № 1 (2). С. 94–99. DOI: https://doi.org/10.31319/2709-2879.2021ISS1(2).232595PP94-99.

8. Бутинець Ф. Ф., Бондар В. П., Канурна З. Ф., Малюга Н. М., Мошенський С. З. Економічний аналіз : практикум : навч. посіб. Житомир :

ПП «Рута», 2000. 416 с. ISBN 966-7570-37-1. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21P03=A%3D&S21STR=%D0%91%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%A4%24.

9. Гайбура Ю. А. Аналітичний інструментарій управління фінансовими результатами підприємства в умовах кризи. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.103.

10. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Гданська Ю. О. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85.

11. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 522 с.

12. Гончарук І. В., Коваль Л. В. Реалії та перспективи ведення інтегрованого обліку суб'єктами господарювання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 1. С. 65–79. DOI: https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-1-5.

13. Горбунова А. В. Аналіз підходів до формування моделі економічного зростання підприємства. *Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки*. 2023. № 2 (58). С. 26–29. DOI: https://doi.org/10.26661/2414-0287-2023-2-58-04.

14. Жук В. М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект : монографія. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2018. 408 с. DOI: 10.5281/zenodo.21128044.

15. Загородній А. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2007. № 576. С. 94–102. URL: https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/33903.

16. Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його

оцінки. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2018. Т. 29 (68), № 3. С. 173–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_3_35.

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (дата звернення: 30.07.2026).

18. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2006. 20 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/aref/20081124003346.

19. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз : підручник / за ред. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2015. 487 с.

20. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Аналіз впливу війни на фінансовий стан українських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 81. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-159.

21. Колісник О. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємства в умовах ESG-орієнтованого розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2026. № 12. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-12-10.

22. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 30.07.2026).

23. Корбутяк А. Г., Бута М. М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства». *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16, ч. 1. С. 149–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_16%281%29__35.

24. Косарєва І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 19. С. 101–106. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/19.pdf.

25. Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77.

26. Краєвський В. М., Богдан С. В., Дружинська Н. С. Обліково-аналітичне забезпечення оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Т. 4, № 35. С. 87–98. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.221801.

27. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 368 с.

28. Лень В. С. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування, визначення, модель. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1 (5). С. 281–290. URL: http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/76869.

29. Леонова Б. Б., Шубалий О. М. Підвищення стійкості фінансового стану суб’єктів малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-65.

30. Ліснічук О. А., Шпаковська О. М. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління подальшим розвитком підприємства. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29, № 4. С. 28–34. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2019.04.028.

31. Лук’янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 2 (7). С. 66–69. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals /2018/2_07_uk/14.pdf.

32. Марусяк Н. Л. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління фінансовою діяльністю підприємств в умовах війни. *Економіка та*

суспільство. 2025. Вип. 71. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-49.

33. Масюк Ю. В., Боюн В. Ю. Управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 93–96. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.10.93.

34. Метелиця В. М. Регуляторна конвергенція бухгалтерської професії в Європейському Союзі. *Облік і фінанси*. 2014. № 2 (64). С. 41–55.

35. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07 (дата звернення: 31.07.2026).

36. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03 (дата звернення: 31.07.2026).

37. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13 (дата звернення: 31.07.2026).

38. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13 (дата звернення: 30.07.2026).

39. Мицак О. В., Ковтун Н. С., Лихач О. С. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2019. Т. 56, № 1. С. 115–122. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2019.01.115.

40. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2011. 513 с.

41. Мошенський С. З., Олійник О. В. Економічний аналіз : підручник / за ред. Ф. Ф. Бутинця. 2-ге вид., допов. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2007. 704 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21P03=A%3D&S21STR=%D0%9C%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9

%20%D0%A1%24.

42. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.103.

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 29.07.2026).

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99 (дата звернення: 29.07.2026).

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00 (дата звернення: 28.07.2026).

46. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99 (дата звернення: 28.07.2026).

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00 (дата звернення: 30.07.2026).

48. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00 (дата звернення: 30.07.2026).

49. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : затв. наказом Міністерства фінансів України від

18.11.2005 № 790. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05 (дата звернення: 30.07.2026).

50. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (дата звернення: 30.07.2026).

51. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99 (дата звернення: 30.07.2026).

52. Пасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 854–859. URL: http://global-national.in.ua/archive/17-2017/172.pdf.

53. Пеняк Ю. С., Гороховацька Н. В. Сучасні проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами. *Економічний простір*. 2020. № 159. С. 97–101. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/159-20.

54. Підгаєць С. В., Варшавська Н. Г. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі розрахунку інтегрального показника. *Економіка та суспільство.* 2024. Вип. 69. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-58. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5254.

55. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99 (дата звернення: 30.07.2026).

56. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 30.07.2026).

57. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ :

КНЕУ, 2017. 534 с.

58. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств : підручник / за ред. А. М. Поддєрьогіна. 8-ме вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2013. 519 с.

59. Правдюк М. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління ліквідністю аграрних підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 2. С. 124–139. DOI: https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-2-11.

60. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 30.07.2026).

61. Проскуріна Н. М., Гнідкова А. В. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-74.

62. Пушкар М. С. Креативний облік (створення інформації для менеджерів) : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 334 с.

63. Пушкар М. С. Теорія і практика бухгалтерського обліку : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2011. 432 с.

64. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2010. 260 с.

65. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства : підручник. Київ : Знання, 2005. 662 с.

66. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2007. 668 с..

67. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.

68. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 412 с.

69. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання,

2012. 647 с.

70. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. 8-ме вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2021. 928 с.

71. Цал-Цалко Ю. С. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.

72. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

73. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення: 30.07.2026).

74. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.

75. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2015. 572 с.

76. Шигун М. М. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2021. № 2 (49). С. 65–74.

77. Юрченко О. А., Коваленко Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-58.

78. Яремко І. Й. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : Львівська політехніка, 2016. 304 с.

79. Ясишена В. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: сучасні підходи та напрями розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21–22. С. 53–59. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.53.

80. Brealey R. A., Myers S. C., Allen F. Principles of Corporate Finance. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 992 p.

81. Brigham E. F., Houston J. F. Fundamentals of Financial Management. 16th ed. Boston : Cengage Learning, 2022. 800 p.

82. Damodaran A. Applied Corporate Finance. 5th ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2023. 688 p.

83. Helfert E. A. Techniques of Financial Analysis: A Practical Guide to Managing and Measuring Business Performance. 11th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2001. 528 p.

84. Higgins R. C. Analysis for Financial Management. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2022. 480 p.

85. Ross S. A., Westerfield R. W., Jaffe J. F., Jordan B. D. Corporate Finance. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2022. 992 p.

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

			Коди		
Підприємство		Дата(рік,місяць,число)	2024	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ"БАКАЙ-АГРО"		за ЄДРПОУ	32090095		
Територія	ЗАПОРІЗЬКА	за КАТОТТГ	UA23060010010065997		
Організаційно-правова форма господарювання	120	за КОПФГ	120		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб	19				
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	70441 ЗАПОРІЗЬКА ОБЛ. ЗАПОРІЗЬКИЙ РАЙОН С.БІЛЕНЬКЕ ВУЛ.КОМУНАРІВСЬКА БУД.76		2873970		

1.Баланс на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	994,9
Основні засоби :	1010	36 081,5	38 895,7
первісна вартість	1011	76 645,1	81 989,6
знос	1012	(40 563,6)	(43 093,9)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	36 081,5	39 890,6
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	36 973,8	37 771,5
у тому числі готова продукція	1103	24 143,9	17 838,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	3 841,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1 848,5	438,9
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	457,2	100,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	5 603,3	995,7
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	**1195**	44 882,8	43 147,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	80 964,3	83 038,4

Акті
Чтоб

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	16,5	16,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	58 496,7	64 286,8
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	58 513,2	64 303,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	16 757,3	14 794,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	4 741,8	3 780,5
розрахунками з бюджетом	1620	263,1	149,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	688,9	10,9
Усього за розділом III	**1695**	5 693,8	3 941,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	80 964,3	83 038,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2023 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	39 964,9	35 346,0
Інші операційні доходи	2120	1 737,2	662,5
Інші доходи	2240	-	792,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	41 702,1	36 800,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(31 385,8)	(25 724,5)
Інші операційні витрати	2180	(1 568,9)	(1 508,2)
Інші витрати	2270	(3 020,6)	(1 695,5)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	**2285**	(35 975,3)	(28 928,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	5 726,8	7 872,7
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	**2350**	5 726,8	7 872,7

Керівник _____ (підпис) Гринь Володимир Миколайович (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____ (підпис) Гринь Володимир Миколайович (ініціали, прізвище)

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

ДОДАТОК Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

		Коди		
Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	2025	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ"БАКАЙ-АГРО"	за ЄДРПОУ	32090095		
Територія ЗАПОРІЗЬКА	за КАТОТТГ	UA2306001001006599 7		
Організаційно-правова форма господарювання 120	за КОПФГ	120		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб 17				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон 70441 ЗАПОРІЗЬКА ОБЛ. ЗАПОРІЗЬКИЙ РАЙОН С.БІЛЕНЬКЕ ВУЛ. МИКОЛАЇВКА БУД.76		2873970		

1.Баланс на 31 грудня 2024 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	994,9	-
Основні засоби :	1010	38 895,7	39 146,4
первісна вартість	1011	81 989,6	84 059,8
знос	1012	(43 093,9)	(44 913,4)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	39 890,6	39 146,4
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	37 771,5	41 093,7
у тому числі готова продукція	1103	17 838,2	16 184,0
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 841,7	235,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	438,9	887,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	100,0	146,2
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	995,7	11 759,8
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	**1195**	43 147,8	54 122,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	83 038,4	93 268,6

Акт
Чтоб

Продовження ДОДАТКУ Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	16,5	16,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	64 286,8	79 486,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	64 303,3	79 502,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	14 794,0	13 541,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	3 780,5	118,5
розрахунками з бюджетом	1620	149,7	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10,9	106,6
Усього за розділом III	**1695**	3 941,1	225,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	83 038,4	93 268,6

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2024 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51 915,1	39 964,9
Інші операційні доходи	2120	1 752,6	1 737,2
Інші доходи	2240	1 570,2	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	55 237,9	41 702,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(36 367,0)	(31 385,8)
Інші операційні витрати	2180	(42,9)	(1 568,9)
Інші витрати	2270	(3 628,8)	(3 020,6)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	**2285**	(40 038,7)	(35 975,3)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	15 199,2	5 726,8
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	**2350**	15 199,2	5 726,8

Керівник Гринь Володимир Миколайович Гринь Володимир Миколайович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер Гринь Володимир Миколайович
(підпис) (ініціали, прізвище)

ТОВ "БАКАЙ-АГРО" Електронна печатка 32990095

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

ДОДАТОК В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

		Коди		
Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	2026	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ"БАКАЙ-АГРО"	за ЄДРПОУ	32090095		
Територія ЗАПОРІЗЬКА	за КАТОТТГ	UA2300001001006997		
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	120		
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КВЕД	01.11		
Середня кількість працівників, осіб 11				
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон вулиця Комунарівська, буд. 76, Більмацівська, ЗАПОРІЗЬКИЙ, ЗАПОРІЗЬКА обл., 70441, Україна		2873970		

1.Баланс на 31 грудня 2025 р.

Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	39 146,4	37 850,5
первісна вартість	1011	84 059,8	84 462,1
знос	1012	(44 913,4)	(46 611,6)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	39 146,4	37 850,5
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	41 093,7	54 862,4
у тому числі готова продукція	1103	16 184,0	22 495,3
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	235,0	102,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	887,5	499,5
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	146,2	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	11 759,8	9 352,5
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	1 661,3
Усього за розділом II	**1195**	54 122,2	66 478,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	93 268,6	104 329,0

Продовження ДОДАТКУ В

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	16,5	16,5
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	79 486,0	87 235,4
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	**1495**	79 502,5	87 251,9
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	13 541,0	16 292,9
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	118,5	6,2
розрахунками з бюджетом	1620	-	10,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	122,8
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	106,6	644,5
Усього за розділом III	**1695**	225,1	784,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
Баланс	**1900**	93 268,6	104 329,0

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2025 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40 859,6	51 915,1
Інші операційні доходи	2120	-	1 752,6
Інші доходи	2240	-	1 570,2
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	40 859,6	55 237,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(30 244,5)	(36 367,0)
Інші операційні витрати	2180	(2 815,6)	(42,9)
Інші витрати	2270	(380,6)	(3 628,8)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	**2285**	(33 440,7)	(40 038,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	7 418,9	15 199,2
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	**2350**	7 418,9	15 199,2

Керівник Гринь Володимир Миколайович
(підпис) (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер Гринь Володимир Миколайович
(підпис) (ініціали, прізвище)

ТОВ "БАКАЙ-АГРО" Електронна печатка 32000095

[1] Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад